Posamezna številka Din 2. Poštnina v gotovini.

Št. 100. V Ljubljani, v nedeljo 27. aprila 1924. Leto I.

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan zjutraj, izvzemši pondeljke.
Mesečna naročnina:
V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25

Neodvisen političen list.

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon 213.
Upravništvo: Marijin trg 8. — Telefon 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Prazne besede.

Čim bolj se bliža odločitev v naši notranji politiki, tem bolj se stopnjujejo obljube v opozicijonalnem bloku združenih strank, zlasti Slovenske ljudske stranke, že od nekdaj mojsterske stranke v obljubovanju. Kakor ob lanskih volitvah, tako slišimo tudi sedaj vedno bolj vabljive in mamljive obljube da bi mogel naivnež v resnici misliti, da je skrajno grdo, če se ne pusti do vlade stranke, ki bo dala Jugoslaviji na mah in tako diven paradiž.

Toda žalibože so obljube eno, njih izpolnitev pa drugo poglavje. In naša polit. zgodovina je skoraj že dokazala, da so obljube strank ravno v nasprotnem razmerju z njihovimi uspehi. Kaj so vse obljubljali nekoč komunisti, in kaj so dali? Kamor pogledamo, vidimo same negativne rezultate in ves uspeh komunistične hujskarije je bil pravzaprav le v tem, da je bilo pahnjenih vse polno ljudi v nesrečo, ker so preveč verovali komunističnim apostolom.

In Radićeva čudotvorna in čudotvorna republika? Ali ni že vedno bolj in bolj samo ogabna demagoška fraza? Ali je dala Hrvatski kaj drugega ko nesrečo?

In sijajne obljube SLS ob lanskih volitvah? Kdo se jih ne bi še spominjal? Kdo pa tudi že ni spoznal njih sleparske praznote? Resnično! V obljubovanju so naše stranke dosegle svetoven rekord, ravno tako pa tudi v svoji nesposobnosti.

Naše obljubkarske stranke se skušajo sicer zagovarjati s tem, da niso one krive svojih neuspehov, temveč režim, ki da jim brani izvedbo obljub. Argument za otroke! Politika je stvar mogočnosti in slepar je tisti, ki obljublja stvari, katerih sam z lastno silo ne more izpolniti. S pomočjo režima izpolnjevati lastne obljube, to bi bilo v resnici idealno stališče. Toda v tem primeru je opozicija izgubila sploh vsako obstojno upravičenost. Samo tista opozicija kaj velja, ki nastopa tako močno, da mora tudi vladajoča stranka pristati na njene argumente in rada ali nerada osvojiti opozicijonalne predloge. To pa je seveda mogoče le tedaj, kadar se poslužuje opozicija pravilne metode, kadar ni hujskaška in obljubkarska, temveč delavna in prevdarna.

Današnje obljube opozicije pa dokazujejo, da se niso naše opozicijonalne stranke ničesar naučile in da je vsa njihova taktika še vedno v znamenju najpriprostejšega volivnega boja. In s tako taktiko hoče opozicija doživeti zmago sedaj, ko se rešuje vladna kriza, ko odločujejo le poklicni politiki in naši prvi ljudje. Ali se še kdo čudi, če se slabša položaj opozicijonalnega bloka od dne do dne?

Resnim ljudem mora naravnost že presedati, kako se gospodje od SLS, da omenjamo za nas najbližje, neprestano trkajo na prsa, kako da bodo do temelja zrušili vsako korupcijo. Da bi vendar gospodje nehali že enkrat samo govoriti o svojem boju proti korupciji ter ga raje pričeli izvajati. In sicer najpreje pri sebi! Recimo pri Kmetijski družbi, da ne postanemo preobširni. Vsaj so tu mandatarji SLS zakrivili prav čedne stvari in dali povoda za več kot eno intervencijo svoje stranke proti od njihovih ljudi zagrešenim nekorektnostim. Toda SLS teh nekorektnosti ne vidi, ker je očividno tega mnenja, da je boj proti korupciji umesten le tedaj, kadar gre proti političnemu nasprotniku, da pa je lastnemu pristašu vse dovoljeno. In stranka s takšno moralo naj ubije korupcijo?

In dalje govore, kako da bodo dvignili našo državo in neumorno delali za njen procvit. Gospodje, kdo vam naj vendar veruje? Kje je vaše dosedanje delo za državo? Ali naj štejemo v to poglavje vaše hujskarije proti Jugoslaviji? Ali razne izjave Radića? Ali pa vaše nedelo na nacijonalnem polju? Ali mislite mogoče s separatizmom utrditi državo?

Gospodje od SLS so bili leta dolgo na vladi, so imeli vse polno prilik, da svoje zadržavno delo dokažejo. — Pa kdo je slišal kdaj, da so bili ti dokazi doprinešeni?

Gospodje! Vse vaše obljube, kaj da boste vse storili, ko boste na vladi, so samo prazne besede, pesek v oči lahkovernežem. Če hočete, da se bo na vaše obljube sploh oziralo, potem morate dokazati, da je vaša volja resna in da niso vaše obljube le volivna špekulacija.

Kar hočete odpraviti pri drugih, to morate najprej doseči pri sebi. In obljubljati smete samo to, kar morete sami izvesti, kar je v doglednem času sploh izvedljivo. Samo v tem primeru more javnost vašim obljubam verjeti in samo v tem primeru so vaše obljube argument za prevzem vlade od vaše strani.

Drugače pa so vse vaše obljube samo brezceno govorjenje in dokaz, da vlade ne smete dobiti, ker jej niste dorasli in zato nevredni. Prazne besede so dokaz nezmožnosti in razplet sedanje krize bo nezmožnost opozicijonalnega bloka dokazal.

Kriza bo rešena 3. maja.

Pašićeva avdijenca. — Dve možnosti rešitve krize.

Beograd, 26. aprila. (B) Politična situacija se nahaja danes v popolnem zatišju. Del ministrov je odpotoval v svoje volilne okraje, ostali pa gredo z g. Pašićem na veliko narodno radikalsko zborovanje v Bjelini, ki se vrši 29. aprila.

Beograd, 26. aprila. (B) Danes dopoldne se je vršil sestanek med g. Pašićem in ministri, ki so ostali v Beogradu. Pašić je obvestil ministre o rezultatih avdijence na dvoru. Situacija je za vlado zadovoljiva. Ministri so ugotovili, da se razvija kriza povsem povoljno in da bo končana 3. maja. Z ozirom na to ni potrebna odgoditev sej narodne skupščine.

Beograd, 26. aprila. (B) Po sestanku ministrov je minister za notranje zadeve g. Srskić konferiral z Ljubo Jovanovićem, predsednikom narodne skupščine. Ker bo kriza rešena do 3. maja, je bila opuščena namera, da bi se poslanci obvestili o prihodu v Beograd do 3. maja.

Beograd, 26. apr. V vlad. krogih obstajata, kakor se doznava iz poučenih virov, dve možnosti za rešitev krize. Po prvi, ki se zdi najboljša, bi dobila Pašić-Pribičevićeva vlada volilni mandat dne 2. maja, dan kasneje pa bi se ob zopetnem sestanku skupščine prečital ukaz o njenem razpustu in o razpisu novih volitev. Druga rešitev je za vlado manj ugodna, za stvar samo pa ni tako slaba. Misli se namreč, naj bi se nadaljevale konzultacije načelnikov parlamentarnih skupin do 3. maja. Ta dan pa naj bi se v zbornici prečital ukaz o odgoditvi sej narodne skupščine za nedoločen čas, ker se nahaja vlada v ostavki. Vlada se bo odločila za ono rešitev krize, ki bolj odgovarja položaju.

Rusija in mi.

Ugoden vtis pisanja našega časopisja o besarabskem vprašanju v Rusiji.

Beograd, 26. aprila. (Z) Razpravljanje jugoslovenskih in posebno beograjskih listov o besarabskem vprašanju je napravilo v Moskvi silen in simpatičen utis. Poročevalec Ruske brzojavne agenture izjavlja, da ne bo ruski narod nikdar pozabil tega odkritosrčnega izražanja čuvstev za bratski ruski narod v našem časopisju in da je beograjski in ostali jugoslovenski tisk tako najbolj dokazal svoje prijateljstvo do ruskega naroda. »Izvestija« pravijo v uvodniku, da je bilo besarabsko vprašanje termometer, po katerem je mogel ruski narod razbrati razpoloženje narodov in držav do Rusije. (Isto poročajo tudi iz Prage. Ured.)

Pribičević pri kralju.

Beograd, 26. aprila. (B) Popoldne je bil na dvoru vodja samostojnih demokratov, prosvetni minister Svetozar Pribičević. Nekateri trdijo, da je imela njegova avdijenca značaj konzultacije, kakor z drugimi načelniki strank. G. Pribičević pa izjavlja, da je bil pri kralju le v lastnosti prosvetnega ministra in da mu je poročal o tekočih zadevah svojega resorta in da bo sprejet pri vladarju v zadevi razpleta krize šele po 1. maju. Zatrjuje se tudi, da je g. Pribičević poročal kralju o vprašanju razpusta nekaterih madžarskih narodnih in kulturnih organizacij.

Davidović na dvoru.

Ni bil v avdijenci.

Beograd, 26. aprila. (B) Za g. Pribičevićem je bil na dvoru predsednik demokratskega kluba in vodja opozicijskega bloka Ljuba Davidović. V političnih krogih se je seveda takoj zatrjevalo, da je bil pri kralju na njegov poziv, da poda svoje mnenje o položaju in o razvoju krize, posebno po konzultaciji Lazića in dr. Lukinića. G. Davidović pa izjavlja, da je bil pač na dvoru, toda ne pri kralju, ampak da je posetil nekega svojega prijatelja. Vendar se stalno vzdržuje vest, da je bil Davidović pri kroni.

KRALJEVE VELIKONOČNE ČESTITKE PRAVOSLAVNIM VOJAKOM.

Beograd, 26. aprila. (B) Danes je poslal Nj. Vel. kralj vsem vojakom pravoslavne vere čestitko h Kristovemu vstajenju z željo, da jim ostane hrabrost naše vojske v trajnem spominu in jim služi kot vzgled za nove vzpodbude za srečo in napredek naše mile domovine. Čestitka končuje: »Pozdravljam vas vse po kristijanskem običaju: Kristos Voskrese, moji dični junaki!«

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 26. aprila. Vremenska napoved za 27. t. m.: Nestanovitno. V vzhodnih alpskih deželah najbrže poslabšanje vremena.

Razkol v bunjevaški stranki.

Beograd, 26. aprila. (Z) Zemljoradniška frakcija bunjevaško-šokaške stranke je na sinočnji seji prekinila vse zveze s svojo stranko in se pridružila radikalom. Na ta način bo bunjevaška stranka v subotiškem okrožju izgubila nekaj tisoč volilcev.

Pričakovanje v opoziciji.

Zagreb, 26. aprila. (Z) Delegati radićevske stranke, ki so pred par dnevi odpotovali na Dunaj z dr. Mačkom in inž. Košutićem, da se sporazumejo z Radićem, so se vrnili v Zagreb. Večina radićevskih poslancev je odpotovalo med volilce. V Zagrebu je ostal le Predavec, ki mora v Zagrebu počakati na morebitni poziv, da pride na avdijenco h kralju. Predavec pa je medtem dobil od Davidovića poziv, naj pride takoj v Beograd.

Beograd, 26. aprila. (B) Opoldne se je sestal dr. Korošec z g. Davidovićem. Razpravljala sta o sedanjem položaju. G. Spaho je sporočil, da pride v Beograd šele v torek. Do danes opoldne ni bil pozvan h kralju noben Radićevec in v radikalskih krogih so mnenja, da se to sploh ne zgodi. V opozicijonalnih krogih računajo z možnostjo, da se 3. maja predstavi skupščini nova vlada.

PROMETNI MINISTER NA SUŠAKU.

Sušak, 26. aprila. (Z) Prometni minister dr. Popović, ki je dospel semkaj, da pregleda prometne naprave na Sušaku, posebno pa v luki, si je danes ogledal kolodvor in sušaško pristanišče.

AMERIŠKA POSOJILA NEMŠKI EMISIJSKI BANKI.

New York, 26. aprila. (T) Napoveduje se ustanovitev ameriškega bančnega sindikata, ki bo dovolil novi nemški emisijski banki velike kredite. Zaenkrat namerava posoditi nemški banki okoli 500 milijonov dolarjev.

Odgovori na sklepe reparacijske komisije.

Pariz, 26. aprila. (Wolff) Reparacijska komisija je objavila odgovore štirih udeleženih vlad na svoje sklepe od 17. t. m. — Francoski odgovor najprej izraža priznanje nepristranosti izvedencev in izjavlja, da bi mogle udeležene vlade poseči vmes šele tedaj, ko bi vedele, kakšne praktične posledice pričakuje reparacijska komisija od predlogov izvedencev. Odločiti se je mogoče šele takrat, ko odobri reparacijska komisija osnutke zakonov in naredb. Reparacijska komisija more upoštevati eventuelne ugovore nemške vlade.

Belgijska vlada se je v svojem odgovoru izjavila pripravljeno, odločitev izvedencev sprejeti kot celoto.

Angleška vlada izraža v odgovoru svoje zadovoljstvo nad sklepom reparacijske komisije in pripominja, priporočajoč vzpostavitev fiskalične samostojnosti nemške vlade nad celokupnim nemškim ozemljem, da bi bila angleška vlada pripravljena z vso močjo podpirati kako priporočilo izvedencev.

Italijanska vlada je prav tako pritrdila sklepu izvedencev.

Srbski samostan na Athosu v plamenih?

Atene, 26. aprila. (K) Sinoči ob 10. so javili iz Soluna, da gori slavnoznani stari srbski samostan Hilendar na Sv. gori Athos.

Beograd, 26. aprila. (B) Vest, da je stari zgodovinski srbski samostan na gori Atos v plamenu, se doslej še ne potrjuje, dasi se je vlada obrnila do našega konzulata v Solunu in do poslaništva v Atenah. Vlada je zaprosila grški kabinet, naj stori vse, kar je v njenih močeh, da se reši ta stara zgodovinska relikvija.

Gospodarska konferenca v Zagrebu.

Za tesnejše zveze z Anglijo.

Zagreb, 26. aprila. (Z) V tukajšnji trgovski in obrtni zbornici je bila danes dopoldne konferenca gospodarskih krogov z zastopnikom angleškega parlamenta, Filipom Dawsonom in Patrickom Hannonom. Gosta je pozdravil predsednik zbornice Arko. Mr. Hannon se je zahvalil za pozdrav in izjavil, da ga je sprejem, ki so mu ga priredili v Zagrebu, prijetno dirnil. Rekel je, da je naša prva naloga, da najdemo sredstva za izpopolnitev medsebojnih trgovinskih odnošajev. On misli, da so za to osebni stiki najboljša pot. Jugoslavija mora v prvem redu izpopolniti svoje železnice in pomorski promet. Potem bo prav lahko oddajala svoje proizvode v inozemstvo, posebno pa v Anglijo. Sir Dawson je izjavil, da polaga angleška vlada največjo pažnjo na ustalitev gospodarskih razmer v Evropi. Opaža se, da kaže Jugoslavija stalen napredek. Njeno bogastvo na gozdovih in živini bo prišlo tudi drugim v prid. Najprej pa je treba izboljšati prometne razmere in elektrificirati železnice. Ko bo promet boljši, potem bodo prišla tudi jugoslovenska pristanišča do večje veljave. Govornik pričakuje od te konference najboljših uspehov in da bo postalo medsebojno razmerje še tesnejše. Za njim je govorilo še več govornikov. Končno se je Mr. Hannon zahvalil navzočim in obljubil, da bo toplo zagovarjal naše interese v Angliji. — Ob 2. uri popoldne je bila konferenca končana.

RAZPUST MADŽARSKIH KULTURNIH DRUŠTEV.

Beograd, 26. aprila. (B) Minister za notranje zadeve je odredil vojvodinskim oblastvom, da razpuste madžarska kulturna društva v Vojvodini, ker je bilo ugotovljeno, da so prekoračila svoj delokrog in se bavila s politiko po zgledu nemškega »Kulturbunda«. Vsa ta društva bodo razpuščena po Veliki noči.

ODPRAVA IZVOZNEGA DAVKA NA MOKO V MADŽARSKI.

Budimpešta, 26. aprila (K). Finančni minister je odpravil davek na izvoz moke, ki se je moral dosedaj plačevati v naravi pri izvozu moke. Odredba je stopila danes v veljavo.

OBSEŽNE ARETACIJE V RUSIJI.

Berlin, 26. aprila. (K) Kakor je »Lokalanzeiger« izvedel iz Moskve, je sovjetska vlada aretirala 264 oseb. Dva zdravnika in devet učiteljev je bilo obsojenih na smrt. 79 aretirancev je bilo poslanih v severno Sibirijo. Levo krilo komunistične stranke je v sovjetski vladi dobilo premoč. Trockij se je vrnil v Kreml.

Nadaljevanje pogajanj z Madžarsko.

Beograd, 26. aprila. (Z) Službeno javljajo iz Budimpešte, da so se včeraj nadaljevala madžarsko-jugoslovenska pogajanja. V prvi vrsti se je razpravljalo o sporih glede državljanstva, o predvojnih dolgovih, o vprašanju razdelitve arhivov in fondov, o obmejnem prometu, o pobijanju tihotapstva, o veterinarski službi in o bolniških stroških.

NOVI PREFEKT KVARNERSKE PROVINCE.

Reka, 26. aprila. (Z) Uvajanje italijanske državne uprave na Reki se prav hitro izvaja. Na snočnji seji ministrskega sveta v Rimu je bil imenovan za prefekta nove kvarnerske province s sedežem na Reki Michele Sorge, dosedanji podprefekt beneške province. General Giardino izroči v kratkem vodstvo poslov novemu prefektu, nakar odpotuje z Reke.

ZBOROVANJE INVALIDOV V ITALIJI

Firenze, 26. aprila. (T) Danes popoldne ob 1.45 se je pripeljal semkaj ministrski predsednik Mussolini v spremstvu državnega podtajnika barona Acerba, da prisostvuje otvoritvi invalidskega doma. Slavnostni govor ima znani vojni invalid poslanec Carlo del Croix, ki je slep na obeh očeh. Ob 3. uri je bilo v mestnem gledališču zborovanje vseh invalidov Italije, katerega se je udeležil tudi Mussolini.

UGODEN POTEK ANGLEŠKO-RUSKE KONFERENCE.

London, 26. aprila. (K) Podkomite angleško-ruske konference, ki se bavi z vprašanjem dolgov, se je danes dopoldne sestal. Rakovski je izjavil, da so pogajanja dosedaj dobro potekala. Pokazala se je dobra volja in bilo ni nobenih resnih nesoglasij.

MADŽARSKA NASILNOST.

Beograd, 26. aprila. (Z). V Budimpešti je bil zadržan, čeprav je imel vse listine, Božidar Zečević, ki se je vračal iz Prage s kongresa »Podmladka Rdečega križa«. Proti tej šikani bo naša vlada napravila ostre korake.

POVIŠANJE MEZD V ANGLEŠKIH LADJEDELNICAH.

London, 26. aprila. (K) Strokovne organizacije ladjedelniških delavcev so sprejele razsodbo razsodišča, ki se je izreklo za splošno povišanje mezd za 10 šilingov na teden.

POGREŠANO LETALO.

Haag, 26. aprila. (K) Prometno letalo zrakoplovne družbe, ki je predvčerajšnjim z dvema osebama odletelo iz Angleške proti Holandiji, ni dospelo v Holandijo. Boje se, da sta oba potnika v letalu, ki sta oba Holandca, utonila v Severnem morju.

Borzna poročila.

Trst, 26. aprila. Devize: Zagreb 27.65—27.85, Pariz 141—142, London 97.90—98.15, New York 22.30—22.45, Dunaj 0.0315—0.0320. Valute: Dinarji 27.70—28, avstrijske krone 0.0315—0.0320, dolarji 22.25—22.40, funti 97.75—98.

Curih, 26. aprila. Beograd 6.975, New York 563.75, London 24.69, Pariz 35.85, Milan 25.25, Praga 16.575, Budimpešta 0.0075, Bukarešta 2.95, Sofija 4.075, Dunaj 0.007975.

Berlin, 26. aprila. Beograd 5.28, Dunaj 6.08, Milan 18.75, Praga 12.46, Pariz 26.73, London 18.405, New York 4.19, Curih 74.41.

Dunajsko pismo.

Zastavljalnica Dorotheum. — Vspehi mednarodnega sejma.

Na Dunaju, 24. aprila 1924.

Barometer dunajskega gospodarskega življenja je znana zastavljalnica — Dorotheum; ta ima na D. 15 podružnic, pa eno pa v Badnu, Mödlingu, St. Pöltnu, Linzu in Celovcu. — Poročila o delovanju te zastavljalnice so jako zanimiva in poučna!

V prejšnjih časih so kaki študentje zastavili uro do prihodnjega prvega, — ali kaka delavčeva žena nedeljsko obleko moža itd., same malenkosti; povojni časi pa so prinesli vse drugačno klijentelo.

Ko je krona strahovito padla, so prinašali ljudje svoj lišp, svoje juvele, za kar so dobili kolosalne svote; s tem denarjem so začeli razne kupčije in špekulacije, ki so se navadno obnesle in z lahkoto so rešili zastavila. — Tudi zadnje čase se zopet steka lišp v Dorotheum, ali zdaj v ta namen, da **borzni špekulantje krijejo svoje izgube.** Z zastavo ure, obleke, kožuhe ni dosti pomagano, tu se morejo žene ločiti od svojega dragocenega lišpa, često tudi le pa špekulacijah pridobljenega. Kakor prišlo, tako prešlo! — Posojila na take zastave, ki gredo v **stomilijone,** so nekaj običajnega. Pretekli teden je dala zastavljalnica na neko verižico iz biserov — 1200 milijonov Ka ali poldrugi milijon dinarjev. — Vseh posojil je danes čez 100 milijard na zastavila v vrednosti pol bilijona Ka.

Skladišča centrale so ogromna. To so podzemeljski prostori z omarami in policami do stropa. Tu leže n. pr. našteti optiški instrumenti, barometri, ure na nihala slike, zrcala, na stotine trobent, gosli, rogov, kitar, tamburic, mandolin, harmonik itd. — Jedna dvorana je nabito polna koles, šivalnih strojev; velikanski so kupi perzijskih itd. preprog in kožuhov, — puške sedla, pisalni stroji vseh vrst, športni predmeti itd. — Precijoze so shranjene seveda v železnih blagajnah! — Veliko je zastavil, ki jih lastniki ne rešujejo. Zato vsak dan dražbe. Kdor ima čas in dober nos, more dobro kupovati in »zaraditi«. Veljko je ljudi, ki so tu obogateli.

Taka visoka kunjunktura Doroteja pa ni še znak — prave revščine; te je manj nego kdajkoli poprej. Še nikoli ni bila udeležba v gledališčih, kinih, po barih, nočnih lokalih itd. tako številna, kakor baš v sedanji dobi. — Trgovini se v obče pozna, da so ugodni časi za njo. Kdor si ogleda izložbe današnjih veletrgovin, ki so neverjetno narasle, si more narediti sliko o sedanjem stanju trgovine na D. — Po drugi strani pa — zastavljalnica! Kako gre vse to vkup?! Povojna psihoza, vse drugačno naziranje o življenju in trgovanju nam razrešijo tudi to uganko.

Trgovina se torej poslavlja po svojem zunanjem blišču bolj nego kdajkoli poprej. — Ali zopet čitamo, da je ta teden na en sam dan 40 tvrdk ustavilo plačila; med temi so tudi stare, častitljive tvrdke! Tak pojav zopet moti jasen vpogled v pravi položaj trgovine. — Zdi se mi pa, da je vse to naraven proces in razumljiv pojav: konkurenca, medsebojni boj za obstanek marsikoga tudi uniči, kar ni bilo ali ni več življenja sposobno v močno spremenjenih razmerah povojne dobe.

Davčni vijaki so res strašni in za marsikako podjetje katastrofalni. Ni še največja nesreča za državo, ako pride v sedanjih časih tako kmalu do aktivnega državnega proračuna. V Avstriji je bilo v prvih dveh mesecih t. l. okroglo — **300 milijard preostanka.** Vrhu tega imajo vse dežele svoje posebne proračune. Kako strašne so davščine na Dunaju, so poročali tudi slovenski listi. — Ali res mora ena sama generacija ozdraviti vse vojne in povojne bolezni? Generalni nadzornik dr. Zimmermann tako zahteva, tako se tudi vse izvaja, drugo pa je vprašanje, ali je to pametno in pravično.

* * *

Gospodarsko stran Avstrije nam osvetljuje tudi uradno poročilo o spomladnem mednarodnem vzorčnem sejmu meseca marca. Za danes le nekaj podatkov.

Dasi so poslopja: Rotunda, novi dvor in Messepalast (bivše cesarjeve konjušnice) ogromna, vsekar so morali veliko prijavljenih razstavljalcev odkloniti, a večina sprejetih se je moralo zadovoljiti z manjšim prostorom. Vsi vkup so zahtevali skoro dvakrat toliko prostora, kakor spomladi leta 1923. Povprečno je dobil vsak razstavljalec 14 kv. m. Največ prostora je zahtevalo strojništvo, potem: vozila, usnje, tekstilija, pohištvo.

Inozemcev med razstavljalci je bilo 14% iz 13 držav; letos je prišla na novo le SSSR (Rusija). V prvi vrsti je Nemčija, ki je bila zastopana v 27 od 36 strok. — Na drugem mestu je **Češkoslovaška** (tekstilije, steklarstvo, gablonški izdelki, šamotni izd., za kadilce, stroji, lesni izd.). — **Francija** zlasti: avtomobile, tekstilije, živila (delikatese). — Anglija: avtomobile, kolesa, peresa in pisarniške potrebščine sploh, elektrotehniški izdelki.

Ogromnost te razstave nam n. pr. predoči dejstvo, da je razstavilo avtomobile in motorna kolesa vseh možnih vrst — **219 tovaren,** tudi iz Amerike!

Posestnikov je bilo za 100% več nego na sejmu spomladi leta 1923. Iz Evrope so došli največ iz Češkoslovaške, potem: Nemčije, Ogrske, **Jugoslavije,** Rumunije, Angleške, Italije, Poljske, Švice, itd z Malte, Cipra, Islandije. — Od prekomorskih krajev največ iz Zjedinjenih držav, Egipta, Japonskega in angleške Indije. Na novo so došli kupci iz Nicarague, Maroka, Perzije in Ceylona. V vsem je bilo zastopanih — 60 držav.

Kar se kupčijskega vspeha tiče, pravi uradno poročilo: Kolikor so razstavljalci hoteli odgovoriti na vprašalnih polah (prisiljen ni nihče!), je bilo povprečno 12.8 sklenjenih kupčij na vsakega razstavljalca. Vspeh sejma pa je še mnogo boljši nego kaže to lepo število sklenjenih kupčij, ako upoštevamo, da je došlo do premnogih docela novih trgovske posle pismenim potom. — argovske posle pismenim potom. — Premnogi posestniki so si sejm šele ogledali, ne da so že zdaj sklenili kako kupčijo; toda oglasili so se za bodoče naročbe. — Vprašalne pole ugotavljajo povprečno 26.6 novih trgovskih zvez na razstavljalce. — Od vseh je izjavilo 80%, da so z vspehom zadovoljni, 9% jih ni odgovorilo, 11% so se pritoževali na nezadosten vspeh, največ radi neugodnega prostora. Ali niti eden ni izjavil, da se prihodnjič ne udeleži več.

Poznavalci razmer trdijo, da dosezajo dunajski sejmi največje trgovske vspehe. To dela pred vsem zelo ugodna lega Dunaja v srednji Evropi, prometna sredstva do tu sem in — solidnost zdrave uzance vse avstrijske trgovine. Povojne razvade, zlasti židovski dotok od vzhoda so sicer nekoliko pokvarili moralno podlago, ali kljub temu more avstrijska veletrgovina tudi v tem pogledu tekmovati z ostalim, še bolj pokvarjenim svetom. — Na teh sejmih, in kar je ž njimi v zveza, se moremo veliko učiti. Zato sem ponovno priporočal, da vsakdo, kdor le more, ogleda in dobro prouči te razstave na sploh, zlasti pa svoje stroke. In učiti se nam je še veliko!

A. G.

Tržaško pismo.

Trst, 25. aprila 1924.

O volitvah se malokaj več govori in tako zadobivajo politični dogodki v Italiji bolj raznovrstno lice. Moralna zaušnica, ki jo je dobil fašizem od papeža, je tudi že pozabljena. Toda papežev nastop ni ostal brez uspeha, kakor Vam je že znano, in veliki fašistovski svet, ki zaseda te dni, se je moral baviti v prvi vrsti z vprašanjem vzpostavitve miru in discipline med razbrzdanimi fašistovkimi masami. To se je, kakor se zdi, tudi posrečilo in Italija se vrača zopet k razmeram, ki se lahko imenujejo normalne, seveda v fašistovskem pomenu besede.

Fašizem pa je proti papeževemu nastopu znal tudi iztuhtati odločen odgovor, ki je precej ublažil moralno klofuto s strani najvišje cerkvene oblasti. Pretekli pondeljek na dan takoimenovane obletnice Rima, ki jo praznuje fašistovska Italija posebno svečano, je bil Mussolini proglašen za častnega občana rimske občine. Proglasitev se je izvršila na tako svečan način, da je bila tudi to zopet ena izmed onih patriotičnih prireditev, ki zadobivajo po svojem obsegu in po svojih posledicah velik političen pomen. Mussolini je naglašal v svojem govoru, ki ga je imel ob tej priliki, da je Kapitol za Golgato najsvetejše mesto za vse narode in ta njegova izjava se mi zdi posebno značilna predvsem z ozirom na zamero med Vatikanom in fašistovsko vlado, ki sem jo zgoraj omenil. Ako velja Rim v katoliškem svetu za nekako »sveto mesto«, je pač to posledica dejstva, da je tu sedež vrhovnega poglavarja katoliške cerkve, da je v Rimu najznamenitejša katoliška cerkev, da je v tem mestu osredotočena že stoletja in stoletja vsa organizacija in zgodovina krščanstva. Kot tak je bil Rim od nekdaj romarsko mesto, božja pot, ki je bila cili tisočev in tisočev pobožnih kristjanov v vseh časih.

Ako hočemo torej govoriti o Rimu kot o »svetem mestu«, se moramo postaviti na isto stališče, na isti vidik, s katerega gledajo verni Muslimani svojo Meko. Mussolini pa je govoril na Kapitolu, na tem simbolu starega paganskega Rima in niegovega svetovnega carstva. Ta paganski in imperijalistični Rim je proglasil Mussolini v svojem govoru za svetega, in tak naj bi bil ne samo za Italijane, temveč tudi za vse narode. Vsi narodi naj bi kakor Mussolini oboževali to staro pagansko »sveto mesto«. Kapitol naj bi v bodoče popolnoma izpodrinil Vatikan in tako bi se rešilo rimsko vprašanje avtomatično in samo ob sebi.

Po vsem tem ne more biti torej nikakega dvoma, da je bila svečana proglasitev Mussolinija za rimskega častnega meščana naperjena v prvi vrsti proti Vatikanu kot odgovor na njegovo demonstracijo s 500.000 lirami za razdejane katoliške krožke. Mussolinijev Rim, ki ga simbolizira Kapitol, je vnovič zaklical onemu drugemu Rimu, ki je zbran in utelešen v Vatikanu, naj si ne dela nikakih upov več, naj se sprijazni s svojo usodo, ki ga je zadela po ujedinjenju Italije, predvsem pa naj za vselej opusti vsako misel na uspeh kakršnekoli afirmacije na škodo Kapitolu in prestiža starega paganskega Rima, v katerem vidi fašizem svoj ideal in ki mora biti po Mussolinijevi volji »svetejši« od vatikanskega in krščanskega Rima.

Proglasitev Mussolinija za častnega rimskega meščana je bila torej zopet ena izmed tolikih imperijalističnih svečanosti in manifestacij, ki jim v Italiji noče biti kraja in ki potiskajo cerkvene praznike že popolnoma v ozadje. Na odnošaje med Vatikanom in uradno Italijo bo ta manifestacija brez dvoma zelo nepovoljno vplivala. Med italijanskim fašizmom in sv. stolico se ustvarjajo počasi odnošaji, ki bi znali postati odločilni. Sedanja fašistovska vlada spada, kar se tiče rimskega vprašanja, gotovo med najnepopustljivejše. O tem ne more biti nikakega dvoma in vatikanski krogi si v tem oziru najbrž ne delajo nikakih iluzij. Toda odkar je postala Italija fašistovska, se je povečala vsebina rimskega vprašanja še za en element, ki se je do sedaj popolnoma prezíral, ki pa je po mojem mnenju velike važnosti. Prejšnje Italijanske vlade so bile v verskih vprašanjih popolnoma indiferentne medtem ko je napisal fašizem na svoj prapor tudi vero, sprejel v svoj program tudi vzpostavitev verskih vrednot.

Zdelo se bo paradoksno, toda je vendar le res, da se je vsled tega položaj cerkve in vere v Italiji zelo občutno poslabšal. Na eni strani postaja prepad med uradno Italijo in Vatikanom čedalje bolj nepremostljiv, na drugi strani pa vidimo istočasno, da se fašizem »zavzemlje« naravnost s papeško vnemo za vero in verske vrednote, da ostanem pri tem izrazu, ki je sedaj v modi. Ako se bo spor razvijal dalje na tej podlagi, se mora iz njega neizogibno izcimiti drug spor, ki bi bil za cerkev mnogo nevarneiši, nego je bil spor radi vprašanja, ali ima papež pravico do posvetne države ali ne. Ako pojde po sedanji poti dalje, mora priti v Italiji do verskega razkola, katerega posledica bi bila ustanovitev nekake narodne katoliške cerkve, ki bi proglasila svojo popolno neodvisnost od Vatikana. V nekem listu čitam besede, ki so s tega vidika veleznačilne. List napada vatikanske kroge radi onih 500.000 lir ter pravi, da padajo politični uradi Vatikana vsak dan nižje. Očita Vatikanu, da podpira popolarsko stranko, ki se obnaša, kakor da bi bila zaveznica mednarodnega prostozidarstva ker pomaga s svojo politiko zanašati razkol med katoličane. Vatikan da je dal s svojim darom potuho uporni in pregrešni objestnosti nekaterih duhovnikom, ki pihajo v svoji pozverinjenosti iz polnih pluč v ogenj državljanske vojne. »Mi — zaključuje list — intransigentni katoličani strmimo spričo takega pristranskega postopanja. Toda trdni v svoji veri v Bogu in v katoliške dogme, ne bomo trpeli, da bi podeželski farji (pretastri) zasužnjevali vero pred našimi očmi stranki, ki je pustila, da je moral od nje pobijani fašizem pobrati razpelo iz blata, v katero so ga bili vrgli njeni boljševiški zavezniki.«

List, ki tako piše, je neznaten, malo znan, toda piše v imenu krogov, ki se gotovo rekrutirajo iz vplivnejših vrst italijanske politične aristokracije. Ta list je milanska »La Monarchia«, uradno glasilo »italijanskega monarhističnega imperijalističnega udruženja«. To gibanje je izraz imperijalističnega razpoloženja, ki je objelo ogromno večino sedanje italijanske inteligence. Imperijalisti so odločni pristaši monarhije in vidijo v sedanjem fašizmu svojega naravnega zaveznika. Popolnoma naravno, zakaj tudi fašizem ni nič drugega nego izraz in formulacija novoitalijanskega imperijalizma. O tej novi »imperijalistični stranki« v Italiji bom obširneje poročal enkrat pozneje. Za danes naj zadostuje, da sem jugoslovansko javnost samo opozoril na to novo gibanje, ki se je začelo pred enim letom in ki je značilen plod političnega razpoloženja in stremljenja povojne Italije.

* * *

Da stopajo volitve v ozadje, se ne opaža samo na spremembah v političnem ozračju, temveč je sedaj volilna doba zaključena tudi v formalnem oziru. Včeraj se je namreč sestal osrednji volilni urad v Rimu ter proglasil izvolitev poslancev. Vsled smrti kandidata De Nava dobi fašistovska večinska lista mesto 356 samo 355 poslancev, manjšinjska lista pa 180 namesto 179 poslancev. Mesto izpraznjeno vsled smrti De Nava je bilo prisojeno komunistični stranki. Med manjšinskimi listami dobijo: fašisti 20, unitarci 24, popolari 34, demokratični socijalci 10, demokrati (Amendola) 8, repubikanci 7, fašisti disidenti 1, kmetijci 4, Sardinci 2, Giolittijevci 4, komunisti 18, maksimalisti 21, *Slovani* 2, Nemci 2 in razne neodvisne skupine 18.

Glede vprašanja, kako naj se tolmači čl. 82. volilnega reda, se je odločil osrednji volilni urad za tolmačenje, po katerem pridejo v poštev tudi ostanki tistih manjšinskih list, ki niso dosegle količnika. Vsled tega dobimo Slovani samo 2 poslanca in torej dr. Stanger ni izvoljen. Naše ljudstvo bo moralo vzeti to odločitev z bolestjo na znanje, ker je izgubilo s tem sposobnega in požrtvovalnega poslanca, ki si je svojim neumornim delom v zadnji zakonodajni dobi stekel trajne zasluge za naš narod v Istri in zasluži v polni meri hvaležnost, ki mu jo bo ohranila posebno njegova ožja domovina tužna, toda junaška Istra. Na to težko izgubo pa smo sicer morali biti pripravljeni, kajti bilo je pričakovati, da se bo osrednji volilni urad odločil za tako razlago volilnega reda. Ako bi namreč ne smeli priti v poštev tudi ostanki list, ki niso dobile količnika, bi sploh ne bilo mogoče razdeliti vseh poslancev ter bi morala nekatera poslanska mesta ostati prazna. Ta prilika je najbrže imela odločilni upliv na odločitev osrednjega volilnega urada.

* * *

V naši domači politiki ni posebnih novosti. Naši novi poslanci niso še spregovorili volilcem in zato se tudi ne more še vedeti, kako se bodo razvijale v bodočnosti naše domače zadeve. Vse bo odvisno od tega, ali bo med dr. Wilfanom in dr. Besednjakom mogoče sporazumno ali složno sodelovanje ali ne. Tukajšnji klerikalni »Mali list«, ki ga izdaja konzorcij nekaterih duhovnikov tržaške pokrajine in ki ga urejuje in piše bivši poslanec Šček, že sedaj prav pridno pripravlja tla za tak složen nastop našega že itak pičlega parlamentarnega zastopstva. Včerajšnje »Novice« so posvetile »Malemu listu« in njegovemu uredniku uvodni članek, ki ga bo moral odobriti tudi sam g. Šček. »Novice« so namreč ponatisnile dobesedno iz »Edinosti« od 31. marca 1921 članek, ki ga je objavil g. Šček s svojim polnim podpisom pod naslovom »In ne upelji nas v skušnjavo!« Bivši poslanec Šček je opozarjal tedaj slovansko javnost v Primorju na nekako nevarnost razkola, ki ga hočejo imeti nekateri razumniki. Pozival je naše ljudstvo, naj se strne v trdno enotno organizacijo in naj nikar ne posluša razkalnikov. Na koncu je zopet ponovil opomin: »In ne vpelji nas v skušnjavo!...«

Tako pred tremi leti. A sedaj? »Novice« se z ogorčenjem — in opravičeno — vprašujejo, kako pride naše izmučeno ljudstvo do tega, da ga smejo gotovi ljudje izrabljati za tako grdo politično hinavščino. Že par tednov sem uprizarja namreč »Mali list« srdito gonjo proti narodni zavednosti našega ljudstva, proglašajoč naš nacij. za »hudičevo nogo«, proti kateremu, da se bo brezobzirno boril (»Mali list« od 11. aprila 1924). Pri tem primerja obrambni nacijonalizem s fašistovskim imperijalizmom, ki nas preganjaj in zatira. V tej trditvi je vrhunec politične hinavščine ali pa — vrhunec neozdravljivega idijotstva.

No, odgovor našega ljudstva gotovo ne bo izostal. Reakcija proti taki razdiralni in bratomorni propagandi postaja z vsakim dnem silnejša in ni več daleč čas, ko bodo morali skušnjavci ugotoviti, da so v svoji protinarodni gonji, ki zavzema v zadnjem času oblike pravega novodobarskega izdajstva, popolnoma osamljeni!

K zgodovini mesta Mussolina.

»Arbeiter Zeitung« priobčuje sledeče tri brzojavke:

Rim, 1. maja 1924. (Agenzia Stefani.) Ministrski predsednik Mussolini je danes posetil mesto, ki so ga sezidali na kraju vasi Caltagirone, razdejane po zadnjem izbruhu Etne in ki je bila rojstni kraj socijalista Belle. Novo mesto se bo imenovalo po nesmrtnem Mussoliniju — Mussolinia.

Rim, 29. avgusta 1948. Etna je zasula mesto Mussolinia, rojstni kraj socijalističnega poslanca Belle.

Rim, 5. novembra 2001. V podnožju Etne so odkopali neko mesto. Iz raziskovanj je razvidno, da je bila tam nekdaj vas Caltagirone, ki se je pozneje imenovala Mussolinia, najbrže zato, ker so tam izdelovali »musselin« (neke vrste žensko blago).

Naročajte in širite „Narodni Dnevnik"!

B. Ž—n:

Strašno.

No, če je še kje kako mesto na svetu, kjer se dogodi toliko zanimivosti, kakor v Ljubljani, o tem dvomim. Imamo štiri dnevnike, a v vseh teh štirih dnevnikih ne najdeš onega, kar je strašno. Je že res, strašno in straaaašno je nekaj različnega. Enostavno strašno bi bilo, če n. pr. zaprt dežnik... — nočem povedati, saj jo veste. Nekaj strašnega je še, če kakšna lepa blagajničarka dobi prvo ljubavno pismo od nekoga, pa še-le čez en teden napiše odgovor, ki začenja: Čudim se Vaši predrznosti, ali se ne bojite Vaše gospe žene itd., ali: če idealen žurnalist na Veliki petek z vso zgovornostjo prigovarja trdosrčnemu, prav nič socijalno čutečemu blagajniku, naj mu izplača za Veliko noč 200 D predujma, da ne bo ob prazniklih suh, a blagajnik noče o tem nič slišati, to pa je že straašno. Strašno z dvema »a« bi tudi bilo, če ambicijozen pesnik napravi velikonočno pesmico in jo samozavestno nese uredniku priznanega ljubljanskega dnevnika, pa mu tam povedo, da je ideja pesmice sicer jako lepa, celo globoko smiselna, vendar je to šele »osnutek«, katerega je treba mestoma raztegniti, mestoma zopet skrčiti ter rimo zboljšati, tam malo manje pretiravati — tako, da nesrečen poet ves trepeče pod uničujočo kritiko. Potem pa pobere svoje verze in jih kot »osnutek« proda za dovršeno pesnitev drugemu uredniku, ki se na pesmice menda bolj razume. Svet je strašno kriviičen!

Nič manj strašno je tudi to, da je v Ljubljani nekdo, ki od zore do mraka leta po ulicah, se sestaja in razgovarja z odličnimi gospodi, politizira, rešuje gospodarska vprašanja, — opoldne pa leti v kavarno, kjer popije namesto obeda — eno črno kavo in še to dostikrat »na kredo«. Najsrečnejši je takrat, ko se ga kak človek usmili in mu napiše na mal kuponček zlate besede: Nakažite gospodu...

Prokleto življenje je to!

O, presveta korupcija! Pardon! Ušlo mi je, oprostite!

Nedavno sem videl lepo gospodično. V Ljubljani je sploh veliko lepih gospodičen: Mhm! Sedela je meni nasproti in moj pogled je počival na njej. Ta moj pogled, ki je slučajno obvisel na gospodični, kajti mislil sem čisto na nekaj drugega, kot na njo — jo je tako razdražil, da se je dvignila in prišla k meni.

— Vi, gospod! —

— Prosim, gospodična? —

— To je strašno! —

— Kaj je strašno? —

— Da tako zijate vame! —

— Ah, oprostite! Zamislil sem se v tiste lepe čase, ko...«

— Kaj imam jaz z vašimi lepimi časi? —

— O nič, gospodična, prav nič, zares prav nič! —

— Torej? —

— Torej, klanjam se, sluga želim, na zdravje sem! —

— Strašno! Vi, Vi... natakar, gospod bo plačal zame, z Bogom!

— He, slišite, kako jaz...« Bilo je prepozno. Izginila je skozi vrata. Tedaj pa sem vzdihnil jaz:

— Strašno! —

Imam prijatelja, to se pravi, on je gospod, jaz nisem, on ima denar, jaz ga nimam. Bilo bi bolje, da pravim, on je moj znameniti znanec. Pomislite, kaj ta človek večerja! Fižol z oljem in čebulo, a zraven pije mleko!

Prosim, to je strašno!

V neki gostilni so »krokali«. Bilo je ob treh zjutraj, ko je družba veselih ljudi potrkala na gostoljubna vrata pri »Kavki«. Gostilničarka je prihitela v sami srajci odpirat, ker je mislila, da se njen mož vrača iz bara. V svoje veliko presenečenje pa je uzrla pred vratni šest žejnih vitezov, ki so z milimi prošnjami slednjič ganili strahopetno srce debele gostilničarke. Morali so ji slovesno obljubiti, da bodo »čisto mirni,« da ne bodo nič govorili, samo pili, nakar jih je spustila gostilničarka v »štiblec«. Čez en teden pa je dobil eden od vitezov polo, na kateri so bili označeni vsi, ki so tisto noč »krokali« pri »Kavki« — s pripombo, naj plača 10 D v pokritje globe radi prekoračenja policijske ure. Mar ni to nekaj strašnega.

Te dni se je zaletel neki kolesar v kandelaber na Marijinem trgu in si zlomil štiri — vržinke. Tudi strašno.

Nekdo se je predvčerajšnjim trikrat pridušil, da je videl Jerančiča na svobodi. Strašno z enim »a«.

Takih in enakih strahot je v beli Ljubljani vse polno. Seveda, malo nerodno se je zameriti vse časti vredni ljubljanski publiki, ki se komaj zaveda, da marsikdo to Veliko noč ni jedel medenih potic, pa drugačnih tudi ne.

V. V.:

Prijatelj Peter.

Moj prijatelj Peter je izvrsten človek, edino napako ima, če se to sploh napako more in sme imenovati, da poseduje obilo življenjskih skušenj, denarja pa vedno le malo ali pa celo nič. Postave ni ne velike ne majhne, torej srednje, njegov trup je idealno okrogel in rejen, čigar lepoto kvari edino-le malo preveč razvit trebušček, ki meni vedno vzbuja nepotreben strah, da se ne bi začel nekega lepega dne njegov častitljivi lastnik pred menoj zvijati v hudih porodnih krčih in bolečinah. Trup podpira dvoje močnih, mišičastih nog, katerih podkolenje je zavarovano s pred sovražnih strelic jedkim strupom varnima usnjatima oklepoma, ki jih šišenski in ljubljanski meščanje kakor tudi prebivalci Zelene jame in Vodmata imenujejo »ledraste gomašne«. Iz širokih, mogočnih ramen pa se mu dviga ponosna, vseh muh polna glava, na katere jasnem obličju sta se združila nebeško veselje in zemska radost. Na vsaki strani drobnega nosu se skriva pod gladkim čelom po eno prijazno, pošteno oko, obdano od stoterih nežnih, drobnih gubic, pod očmi pa žari dvoje tolstih, zdravih lic kot mak sredi pšenice. Med nosom in ustmi se šopirijo dvorezne, pristrižene brke, in v ustih samevata dve skromni škrbinci. Glavo mu pokrivajo od temena pa do tilnika gosti rujavi lasje in se torej ne more reči, da ima plešo, ki je za lastnika precej nerodna stvar, za brivca pa še bolj.

Pa recite, da ni postaven fant moj prijatelj Peter. Zdrav in močan je kot konj, vendar ima bolezen, in sicer grozno nevarno in nalezljivo bolezen. Kar pa je najžalostnejše na celi stvari je to, da ji zdravniki ne vedo ne imena ne zdravila. Prijatelj Peter namreč s pravo besnostjo zbira stare stvari kot na primer: stare (pa tudi nove) poštne znamke vsega sveta, star denar (pa tudi nov, raje cekine kot bankovce) vseh narodov in časov, in tako dalje. Samo kosti, starih cunj in razbitih sifonskih steklenic še ne spravlja v svojih belih dvorov skrite temine. Jaz se tolažim s tem, da je edini zdravnik za njegovo bolezen čas, ki ozdravi srčne rane, čeprav so večje in bolj zevajoče, kot je bila luknja v desnem podplatu mojih lansko leto zavrženih nedeljskih čevljev.

Prijatelj Peter je na vsak način sijajen človek in če se kdaj zgodi, kar mu od srca privoščim, da bo njegovo glavo dičila glorijola umetniške slave, naj bo ista vsaj tako velika kot avtomobilsko kolo.

Pa se je zgodilo lansko leto jeseni, da je bila bela Ljubljana zavita v gosto, za solnčne žarke neprodirno meglo. Prijatelj Peter je sedel v pisarni in gledal skozi okno, čeprav ni nikamor videl, od časa do časa je globoko zavzdihnil in preložil troje mršavih sestradanih spisov z leve strani mize na desno stran. Težke misli so se mu podile in lovile v še zaspani glavi kot lovi konjederec potepuškega cucka brez znamke in torbe ob dnevih strogega kontumaca po prašnih ljubljanskih ulicah.

Kar naenkrat so se odprla vrata, in na pragu se je pokazala oseba zakotnega dohtarja Toneta Megle, ki je pričela silno mežikovati z očmi kot da mu je nebeška svetloba planila vanje. Prekoračil je sobo in za njim se je valil brezbarven oblak že zaužite alkoholne trozveze slivovke, brinjevca in cvička. Ustavil se je pred Petrom, nabral obraz v kar se da resen izraz in pričel govoriti z globokim basom skozi svoj rdečemodri nos, velik in muzikaličen kot vojaška trobenta:

»Prijatelj Peter, velika nesreča te je zadela. Tvojo sestro je pred glavno pošto božji žlak zadel.«

Peter je skočil s svojimi petindevetdesetimi kilogrami kvišku kot nogometna žoga, trikrat je obrnil oči in z belino pogledal, njegova, poprej kot mak cvetoča lica so postala rjavo-rdeča kot frančiškanska cerkev in lovil je sapo z ustmi, nosom in rokami. Ko pa je opazil ginljivo mežikanje Toneta Megle, je dvakrat nadebudno pomigal z ušesi in dvoje kristalno-čistih, kot biser-rosa svetlih solz se mu je potočilo po napetih licih za prostorni telovnik. Zavedel se je dejanskega položaja in planil v šefovo sobo.

Opomin iz tujine.

Buenos Aires, dne 23. marca.

Eno rano imamo pri nas, katere doslej še nismo pričeli niti celiti: naša inozemska propaganda, bolje rečeno naše informativne zveze z tujino so popolnoma zanemarjene. Niti nas ne pozna tujina, niti mi nje.

Druga točka, nič mani važna in ravno tako zanemarjena, pa je: proučevati tujino, njene prednosti in slabe strani, izrabljanje istih včasih, a drugič odbijanje za nas slabih posledic raznih lastnosti tujine.

Pred vojno smo zadostovali sami sebe. Lastna država nas je pa potegnila iz zapečka provincijalnosti v struje, ki se pretakajo po svetu. Nespretni smo, kot kmetski fant, katerega so oblekli naenkrat v mestno obleko in ga potegnili sredi plesne dvorane.

Moramo gledati, da se čimpreje znajdemo v novem položaju. Ne zadostuje več, čeprav junaška, pa omejena prmeiduševska samozadovoljnost.

Ne smemo pričakovati, da bi tujina, ki se zdi sama sebi velika, a nas smatra — opravičeno ali neopravičeno — za majhne, da bi ta tujina imela veliko interesa, da *se poglobi* v nas, da bi nas razumela, da bi ona letala za nami. Ta tujina nas bo sodila površno; po nekaterih posameznih, za njo medsebojno neodvisnih pojavih med nami bo napravljala napačne zaključke. A iz takih zaključkov pridejo za nas neugodne posledice, kadar pridemo v položaj, da nam bo ta tujina mogla krojiti »vero in postave« na eni ali drugi mednarodni konferenci ter nas mogla upregati v voz svojih »evropskih« »zapadnjaških« ali »mednarodnih« interesov.

Spoznavajmo tujino, da se bomo znali braniti tudi svojih mednarodnih »prijateljev« kadar bodo ti dobivali našo usodo v roke.

Naj sledi članek, ki ga je priobčila »La Nacion« v Buenos Airesu iz peresa svojega londonskega dopisnika pod gornjim naslovom. Naj služi za vzgled, do kakšnih čudno napačnih zaključkov more priti tujec, ki pri površnem opazovanju vzame par pojavov, jim da razlago v svojem »evropskem« smislu, ter vceplja po časopisju predsodke o nas stotisočem napram nam indiferentnih čitateljev, kateri morejo nekega lepega dne po svojih zastopnikih v Zvezi narodov, odločati na pr. o našem koroškem, primorskem skaderskem ali solunskem vprašanju ne samo na podlagi svoje ignorance, temveč kar je še hujše, na podlagi površnega in napačnega »poznavanja« raznih slovanskih vprašanj.

Članek je toliko zanimivejši, ker se tiče naših naprednih bratov Čehov. V kakšni luči bi gledal tak anglosakson šele naše zamotane balkanske zadeve?

Člankar je videl Češkoslovaško skozi svoja evropska očala takole:

»Češka je med svojimi gorami položena v sredi Evrope kot obkrožen grad. Češkoslovaška, stara oživljena in povečana kraljevina Bohemia, je najbolj vspevajoča in najboljše organizirana država izmed vseh, kar se jih je rodilo iz Versajiske mirovne pogodbe. Nova republika razume moderne potrebe propagande; tujce sprejemajo čim prijaznejše, a vse kar se dogaja v Pragi, javljajo na vse štiri strani sveta.

Novi dogovor, sklenjen s Francosko, daje Češkoslovaški še večji glas. Revno, izčrpano in propadlo Poljsko so vrgli na stran kot prazno iztisnjeno citrono, in Češkoslovaška se je spremenila v temelj neprestanih snovanj francoskih zvez. Ampak Češkoslovaška je vse kaj drugega kot Poljska; bolj močna je in ne tako nagnjena k romanticizmu. Njen predsednik in glavni ministri so možje, ki spadajo med one evropske državnike, ki stoje na najvišji točki intelektualnosti in ki so najdalekovidnejši. Ta okoliščina vpliva na francosko počenjanje v pomirljivem in brzdajočem smislu. Češka je zapadna predstraža slovanskega sveta. Njen jezik je skrajno podoben ruščini, srbščini, poljščini in bolgarščini. Njene meje oklepajo pa tudi več kot 3,000.000 Nemcev, ter okrog 750.000 Madžarov, tako da bi človek mislil, da je njena naravna naloga, da bi bila posredovalna dežela med slovanskim, bolgarskim in turškim plemenom ter srednje in zapadnoevropskimi narodi. Od treh strani jo obkrožajo dežele nemške govorice. Sama po sebi, s svojimi 13 milijoni heterogenega prebivalstva, baveč se po večini s poljedelstvom, ne more biti posebno pomembna država. Njeno pomembnost v sedanjih časih tvori — kot že v preteklih dobah — njena lega in njena možnost, da tvori posredovalca med raznimi plemeni.

O tem sta prepričana predsednik in njegov učenec ter zaupni minister, gospod Beneš. V svoji domovini vidita mesto za združenje in pomirjenje evropskih interesov. Trudita se, da bi napravila iz nje središče za trgovino, intelektualno zameno in politično ujedinjevanje.

Na tem delujeta vztrajno vse odkar se je država na novo pojavila l. 1918. To so njihove krasne kulturne sanje.

Mnogi so trdili, da se je novo zvezo sklenilo prenagljeno po francoski inicijativi, da se odpre pot, po kateri bi se moglo priti do dogovora z Rusijo. Lahko da je vplivala na Francijo možnost, da pride v Veliki Britaniji na krmilo laboristovska vlada, ki bo priznala Rusijo, pa so Francozje brž šli iskat posredovalca, ki bi jim pomagal končati njihovo natezanje z maksimalisti. Ampak v resnici je bil zadnji Masarikov obisk v Parizu in Londonu dogovorjen že pretečeno poletje. Še od tedaj se je obravnavalo razna vprašanja tega dogovora. In najbrže da je nastal bolj po češkoslovaški kot pa po francoski inicijativi.

Tale načrt, da bi se napravilo Češko zasredišče obnavljanja Evrope, je prav zares nadvse zanimiv. Mislim, da morejo simpatizirati s takimi ideali vsi, ki žele, da bi vstala iz sedanjega poloma, plemenitejša in velikodušnejša omika. Toda ne more se prezreti ogromnih težav, s katerimi se bodo imeli boriti načrti predsednika Masarika, gospoda Beneša in njihovih drugov. Njihovi napori nalete na velikanske ovire v materijalnih prilikah ambijenta.

Prva težava je v tem, da se je evropski železniški sestav razvijal tedaj, ko je bila Praga samo glavno mesto ene pokrajine. Srednjeevropske železnice teko iz Dunaja ali Berlina. Bančna in trgovinska središča so bila v teh dveh mestih. Napori Prage, da bi pritegnila k sebi trgovinske in finančne struje, so se izjalovile preje, kot ambicijoznost njenih vodij. Spominjam se, kako sem bil presenečen, ko sem obiskal mesto prvikrat, pa sem vozeč se leta 1920. od Heba sem v Prago, opazil, da se vozim po samo enotirni železnici.

Otvorjen je bil tedaj velik semenj z veselicami narodnih društev, na katerih je pa bilo opažati malo Evrope, temveč so bile posvečene vse ljudstvu s Češkega, Moravskega in Slovaškega. Narodne noše so polnile ulice z veseljem, narodna godba je polnila zrak. Vendar se je sprejemalo z veseljem vsakega tujca, in zavezniške zastave so se mešale s češkoslovaškimi. Modri pasovi francoke, pasovi in zvezde Zedinjenih držav so se spajali z verižico in kazako londonskega župana v pestro sliko. In če je človek govoril s predsednikom Masarikom, slišal njegove generozne misli ter videl njegovo presenetljivo poznavanje duševnega življenja na Angleškem, Francoskem, Nemškem in Ruskem, bi bil lahko mislil, da nacijonalistično navdušenje Prage ni nič drugega, kot pestro in potrebno ozadje evropskega mišljenja.

Toda vrnil sem se tje zadnjega poletja. Tuje zastave in tuji obiskovalci so izginili, in tedaj sem mogel dobiti pojem o globokem in trdem rodoljubju češkega naroda. Videl sem Prago v vsakdanji obleki, ne pa oblečeno praznično za tujce. In napravila je name vtis popolnoma pokrajinskega mesta. Zdelo se mi je, da opažam, da se je trenje med češkimi Nemci — absolutno potrebnim elementom — in pravimi Čehi, poostrilo. Krivda ima biti na strani upornih germanov; ne upam se dati v tem sporu prav eni ali drugi stranki. Toliko je gotovo, da se slabi medsebojni občutki niso ublažili. Postojala je očividno zla volja napram nemškemu jeziku. Do tedaj so govorili Čehi oba jezika, so imeli nemško kulturo obenem s slovansko, v čemur je ravno temelijilo naše upanje za bodočo misijo tega naroda. Toda zdelo se mi je, da so pozabili nemško, ne da bi se bili naučili kak drug jezik. Začenjali so padati v skrajni kmečki monologizem. Vsa oznanila so bila samo češka in češka. A za same zapadnjaške Čehe je ta jezik tako težak ko ruski. Bilo bi vseeno če bi bila ta oznanila pisana kitajski. To je patrijotizem barbarstva. Kako more Praga upati, da jo bodo obiskovali turisti in trgovci, če ne bo govorila z njimi v razumljivem jeziku? Kako more računati s tem, da se spremeni v emporij in shajališče vseh narodov, če hoče, da se po njenih ulicah ne govori drugega jezika kot njen lastni. V najkrajšem času se počnejo struje srednjeevropskega življenja obračati proti poliglotskim mestom, Dunaju in Berlinu.

Vsled teh ekscesov češkega patrijotizma, je Masarik v mojih očeh tragična prikazen. Ker ta občudovanja vreden mož, ta učenjak, profesor, sin vaškega kovača, je bil ravno oni, ki je storil največ za probujenje narodne zavesti in samospoštovanja med Čehi. Lahko se reče, da je on tisti, ki je na novo ustanovil Nacijo. Veriel je tedaj in verjame še sedaj, da je poklical v življenje za evropski koncert potrebnega in odločilnega svetovalca.

A mogoče, da ni vstvaril drugega kot brezobličen abort. Plemenito rodoljubje, katero je vzbujal, so ponižali in podivjali, a okrog njega in okrog g. Beneša se drenja burna in nestrpna množica ultrapatriotov. Medtem so domači Nemci ob raznih prilikah nastopali z nerazumljivo trdoglavostjo, ščuvani od Avstrijcev, lastnikov zemljišč, divji radi davkov s katerimi se je obtežilo kapital, ne delajo drugega kot da stvarjajo utemeljenost da se jih pritiska. Po sosednjih nemških mestih kot so napr. Marijini Vary, se v maščevanje bojkotira Čehe in njihove izdelke. Vendar, neobhodno potrebno je, da bo bodočnost Češke jasna. Izključno češka Češkoslovaška z gotovim francoskim nadihom za cilje mednarodne politike, bi ne bila ničesar drugega, kot druga izdaja Poljske, s položajem, ki bi bil za evropske zadeve radi svoje neznatnosti ravnotako neprimeren in žaljiv.«

Francija in angleško-ruska pogajanja

Otvoritev londonskih pogajanj so pozdravili Francozi z različnimi čustvi. Z napetim zanimanjem, ki mu ni manjkalo nekaj ironije, z večjo ali manjšo bojaznijo in končno z nekakim razočaranjem.

Po mnenju »Tempsa« gre za »dvojni paradokson«: na eni strani se pogaja komunistična vlada o kapitalističnih zahtevah, ker si želi kapitalistično pomoč, na drugi strani pa čuva nad interesi kapitalizma socijalistične vlade, ki ima na svojem strankinem programu nacijonalizacijo veleindustrije. In baš to, da nastopa proti preveč radikalni nacijonalizaciji sovjetov, je vzbudilo v Parizu nekaj ironije. Hkrati pa je bil temu zanimanju primešan občutek razočaranja nad tem, da ni pri pogajanjih udeležena tudi Francija. Sicer se ni za to naravnost potegovala, vendar pa je iz Poincaréjevega pisma francoskemu poslaniku v Londonu razvidno, da bi ji ne bilo tako vabilo povsem irelevantno. Senat je celo živanno pritrdil senatorju de Monzes, ki je vprašal, da-li namerava Francija dopustiti, da se bosta pogajali samo Rusija in Anglija. S tem je hotel dokazati, da bi se strinjal s francosko udeležbo. Toda vabilo ni prišlo; mesto tega je bilo dano Franciji zagotovilo, da poskrbi Anglija, da se ne bi ogrožali francoski in[illegible]

Na to za[illegible]ilo pa je odgovoril Poincaré že vnapr[illegible] v noti z dne 16. februarja francoskemu poslaniku Saint Aulairu. V tej noti je Poincaré naglasil, da bi separatni sklepi in obveze napram enemu ruskemu upniku izzvali proteste ostalih. Vztrajal je na svoji teoriji solidarnosti vseh upnikov bivše Rusije. Bojazen Francije je upravičena, ako pomislimo, da je upnica približno 18 milijard zlatih frankov. Izid londonskih pogajanj bo vsekakor silil tudi francosko vlado, da zavzame v tem vprašanju svoje konkretno stališče. To smo mi že ponovno naglasili, ko smo napisali, da bi zašla Rusija s priznanjem angleških dolgov v veliko zagato, ker bi morala prej ali slej isto koncedirati tudi ostalim evropskim upnikom, med katerimi zavzema prvo mesto Francija, za njo pa Belgija.

Angleško-ruska pogajanja pa dajejo obenem povod za primerjanje načelnega stališča Anglije in Francije do sovjetske republike.

»Temps« je mnenja, da gredo zahteve angleških finančnikov in bankirjev končno za tem, da spremeni Rusija svoj režim v toliko, da se bo skladal z razmerami v ostalih »meščanskih« državah. Anglija mora staviti to zahtevo, sicer ne doseže svojega končnega cilja, ki je: pridobitev širšega odjemalskega kroga. Brez teh zahtev bi imela Anglija v Rusiji gospodarskega in političnega tekmeca, ne pa odjemalca. K temu pa dostavlja »Temps« popolnoma logično, da so morda druge države, ki gledajo na rusko državo s povsem drugačnimi očmi.

Taka država je n. pr. Francija sama. Ona je namreč ena izmed onih srečnih držav, kjer se izpopolnjujeta industrija in poljedelstvo, medtem, ko je Anglija prvovrstna industrijska država, ki mora gledati, da zamenja svoje industrijske proizvode, da si nabavi druge življenjske potrebščine. To je izjavil nekoč celo Poincaré sam v senatu meneč, da se briga Francija za ruske notranje razmere ravno tako, kakor za razmere v diktatorski Italiji ali Španiji. Ernest Lagardes je napisal v nekem svojem delu sledeče: »Anglija kot azijska sila smatra Rusijo vedno za svojega tekmeca. Italija in Nemčija, ki se vedno boli nagibljeta k gospodarski ekspanzivnosti, pa smatrata Rusijo za svoj plen. Nemčija, Anglija in Italija obdajajo Rusijo, kakor obdajajo igralci zeleno mizo; iz tega si lahko razlagamo naglico, s katero razprav'jajo s sovjeti. Francija pa je bolj taktna in obzirna. Francoska vlada in tisk se trdo držita teze, da ni Rusija za Francijo niti tekmec in tudi ne predmet za plenitev. Zaenkrat pa niso sovjeti za to hvaležni. Vendar pa gojijo Francozi upanje, da pride do ožjih stikov tudi med Rusijo in Francijo.

V vsakem slučaju pa zadobijo po londonskih pogajanjih tudi francosko-ruski odnošaji konkretnejšo obliko. Ideja francosko-ruskega zbližanja visi že predolgo v zraku, da se ne bi nekoč uresničila. Javno mnenje v Franciji je na to pripravljeno. Bolj kot verjetno je, da bosta ravno slovanski državi Jugoslavija in Češkoslovaška mnogo k temu pripomogli. K temu domnevanju nas silijo razni razlogi. S Francijo moramo gojiti ozke stike, ker jo rabimo, rabili pa bodemo tudi Rusijo. Kolebanje med tema dvema silama, ki bi si stale sovražne nasproti pa je za delj časa nemogoče. Toda tudi Franciji smo s svoje strani nujno potrebni, ker gre njena zunanja politika za tem, da dobi vpliv na razvoj srednje Evrope, na katero tako željno gledajo naši sosedi Italijani.

Delo Zveze narodov v marcu 1924.

Od vseh sej, ki so se vršile tekom meseca marca v Ženevi, je bilo najvažnjše 28. zasedanje sveta Zveze narodov pod predsedstvom zastopnika *Urugvaja g. Guanija,* ki je pozdravil dva nova člana, zastopnika Vel. Britanije lorda Parmoorja in reprezentanta Češkoslovaške dr. *Beneša.* V svoji zahvali je poudarjal dr. Beneš, da je štiri leta sem vsa češkoslovaška politika vodena od ideje Zveze narodov in da je vse češkoslovaško javno mnenje naklonjeno temu idealu.

Svèt je tekom tega svojega zasedanja rešil dve važni politični vprašanji, ki mu jih je prepustila konferenca veleposlanikov, namreč memelsko in javorinsko. Prvo se je rešilo s posebnim statutom za *memelsko ozemlje,* ki bo pod suvereniteto Litve uživalo legislativno, sodno, administrativno in finančno avtonomijo. Guvernerja bo imenoval predsednik litvanske republike in uradni jezik bo litvanski in nemški. Klajpedsko pristanišče bo upravljalo pristaniško ravnateljstvo, sestavljeno iz treh članov, od katerih bo eden zastopal gospodarske interese Litve, drugi avtonomnega ozemlja in tretji mednarodne. V aneksu o tranzitu se je litvanska vlada zavezala k prostemu prehodu blaga po morju, vodi in železnici v avtonomno klajpedsko ozemlje in iz njega.

Vprašanje pripadnosti *Javorine* se je končno veljavno rešilo v prilog Češkoslovaški in svèt je po sprejetju poročila razmejitvene komisije potegnil definitivno mejno črto med Poljsko in Čehoslovaško.

Svèt Zveze narodov je en bloc odobril odgovore *posebnega pravniškega odbora* na vprašanja, tičoča se interpretacije pakta Zveze narodov in nekaterih drugih točk mednarodnega prava.

Načrt *finančne obnove Madžarske,* izdelan od sveta Zveze narodov, se nahaja sedaj v stanju izvršitve. Protokola sta bila podpisana dva: prvi je političnega značaja in nosi podpise britanske države, Francije, Italije, Rumunije, Jugoslavije, Čehoslovaške in Madžarske. Vlade prvih šestih držav izjavljajo, da bodo respektirale politično neodvisnost, teritorijalno integriteto in suvereniteto Madžarske. Z druge strani pa se zavezuje madžarska vlada, da bo izpolnila vse predpise trianonske pogodbe in druge mednarodne obveznosti. Z drugim protokolom, ki nosi samo podpis madžarske vlade, se ta obvezuje, da bo izdelala s pomočjo delegacije sveta program finančnih reform, ki bo zagotovil proračunsko ravnotežje na zdravi in trajni podlagi do 30. jun. 1926.

Svet Zveze narodov je rešil tekom tega zasedanja tudi nekatera vprašanja, nanašajoča se na *Gdansk, Saarsko* in na *nemške manjšine* na Poljskem.

Svojo *dobrodelno nalogo* je svet izvršil s podpiranjem gladujočega prebivalstva Albanije in grških beguncev. Število zadnjih se ceni na 1,136.000 duš, med njimi 60.000 Armencev, in samo 200.000 se jih lahko preživlja s svojimi lastnimi sredstvi. Po poklicu je 60 odstotkov poljedelcev in 40 odstotkov trgovcev, obrtnikov in ostalih stanov.

Tekom marca je zborovala tudi cela vrsta različnih komisij, podkomisij in odborov Zveze narodov, ki so nadaljevali započeto delo ali pa si postavili nove programe za bodoče udejstvovanje.

Slovanski svet.

Splošno naraščanje opozicijonalnega duha v strankah. Na velikem zborovanju češkoslovaške soc. demokratske stranke je jasno planilo na dan notranje opozicijonalno stremljenje. K temu pojavu piše agrarni »Venkov«: Motijo se oni, ki mislijo, da je opozicijonal. razpoloženje ostravskega zborovanja izključno le znamenje razmer v soc demokraciji. Nikakor ne — gre tu za pojav, ki je pri nas splošen. Samo da ima soc. demokracija tim težje stališče, čim bolj trdovratno jo napada komunistična stranka. Razvoj v industrijskem delavstvu je usmerjen k vedno večji razcepljenosti. Velik del delavstva se pa sploh odvrača od politike. Treba je novih generacij, v lastni državi odgojenih, da bo v vseh strankah zmagala misel nad frazo. — Velja popolnoma tudi za politične prilike v Jugoslaviji.

Elektrifikacija Češkoslovaške v l. 1924. Program elektrizacije čsl. republike za letošnje leto je jako obsežen. Tekom leta bodo končane zgradbe štirih velikih vodnih elektraren, in sicer v Nymburku (1800 K. s.), Albrechticah (400 K. s.), na Starohorskem potoku (1200 K. s.) in v Jasani (3000 K. s.). Elektrarne v Přelouču (2400 K. s.), na Dyji (skupaj 23.000 K. s.) in v Užhorodu pridejo v obrat prihodnje leto. Razven hidroelektraren se otvorita tudi kalorični centrali v Ervenicah (45.000 K. s.) in Komarnu. Dosedaj obstoječih 16 družb za razvod električnega toka disponira s kapitalom 237 milijonov Kč. Elektrizacija Češkoslovaške hitro napreduje in električna mreža se sistematično razširja.

Fizično in moralno gladovanje ruskega učiteljstva. Na zborovanju učiteljstva leningrajske (bivše petrograjske) gubernije je govoril Zinovjev o predmetu »Proletarski učitelj in revolucija«. Ugotovil je, da je splošno gmotno stanje učiteljstva v SSSR nezadovoljivo, v nekaterih krajih celo nemogoče. Fizični in moralni glad sta običajni pojav, ki se zboljšuje le z velikimi težavami. Naš cilj mora biti princip Leninov, da mora sovjetski ljudski učitelj biti na boljšem kot oni v meščanskih državah. Edina ovira sodelovanja učiteljstva s sovjetsko vlado so gospodarski vzroki, ki bodo pa v bližnji bodočnosti odpravljeni. Glavna naloga pa mora biti uničenje nepismenosti. L. 1920 je bilo 70% ruskega prebivalstva nepismenih. Od 1898 do 1920 se je pismenost povišala samo za 9%. Pri takem tempu bi potrebovala 100 do 200 let za odpravo analfabetizma. Sklenili smo, da ga odpravimo v 10 letih; seveda mora šola pri tem služiti razrednim, t. j. našim interesom, kakor je služila preje meščanskim. — Smo radovedni na obljubljeno sovjetsko pismenost čez 10 let.

Državni proračun SSSR za 1923—1924. Finančni komisarijat sovjetske vlade je podal poročilo o enotnem proračunu za dobo 1923—1924, v katerem so prejemki in izdatki razdeljeni v redne in izredne. Prvič se pojavlja v tem proračunu dohodek iz industrijskih podjetij v višini 23,768.000 rubljev. Prometni deficit je proračunjen na 29,000.000 rubljev, čeprav je znašal lansko leto 145 milijonov. Za podporo kmetijstva je določenih 47,000.000 rubljev, za 16 odstotkov manj kot lansko leto. Celi budžet računa z deficitom 350,000.000 rubljev, kar znaša 20 odstotkov vseh izdatkov, dočim je v minulem letu znašal okroglo 38 odstotkov.

Povedal je in razložil v kratkih, jedrnatih besedah nesrečo, ki ga je tako nenadoma in nepričakovano zadela, nakar so mu gospod šef blagovolili izreči svoje iskreno sožalje in mu dovolili ves dan prosto in če bo potreba tudi več. Vzgledu svojega predstojnika je sledilo celokupno uradništvo, in besede tolažbe in sožalja so napolnile nizko sobo do stropa.

Dohtar Tone je prijel nesrečnega Petra pod pazduho in ga odvedel na prosto. Ko sta prišla za vogal, sta se gromko zasmejala, prijatelj Peter je udaril prijatelja Toneta s svojo obširno, mesnato dlanjo po plečih in dejal:

»Ti kujon, ti!«

V gostilni na jugu belega mesta ju je čakala pisana prijateljska družba in ju s svetim navdušenjem in nadzemskim veseljem sprejela v svojo sredo. Pili so ves dan in še pozno v noč.

Ob uri duhov pa je dohtar Tone kolovratil mimo usodne glavne pošte, z iztegnjenimi rokami je iskal sredi lepe, asfaltirane ceste trdne opore, kamor naj bi naslonil svojega trudnega telesa težko pezo. Pa zaman! Na vogalu sta stala visok gospod v sivem klobuku in pa stražnik, ki je gospodu glasno razlagal, da dohtar Tone Megla pleše svoj običajni vsakovečerni »sv. Vida ples«. Kar naenkrat pa se je ubogi plesalec popotekel, njegovo telo je doseglo takšno trdotno stopinjo, ki je mineralogi na svoji trdotni lestvici sploh zaznamovati ne morejo. Mrmral je nekaj pred-se, da se je zdelo, kot da narekuje svojo oporoko, kar je stražnik vestno zabeležil. Toda nista prišla dalje kot do imena in priimka. Prijatelj Peter je imel drugo jutro takega mačka, da mu ga ni para v Ljubljani.

Mlada Terezinka se bo pa smejala, zakaj ona ne kroka nikdar in ne ve, kaj je maček, vojaška trobenta in svetega Vida ples.

Ali si član Jugoslovenske Matice?

Prosveta.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama:

Začetek ob 8. uri zvečer.

Nedelja 27. aprila: »Ana Karenina«. Izven.
Pondeljek 28. aprila: »Dom«. Red D.
Torek 29. aprila: Zaprto.
Sreda 30. aprila: »Ana Karenina«, delavska predstava. Izven.
Četrtek 1. maja: Zaprto.
Petek 2. maja: »Dom«. Red F.
Sobota 3. maja: »Hamlet«. Red B.
Nedelja 4. maja: »Kamela skozi uho šivanke«. Izven.
Pondeljek 5. maja: »Ana Karenina«. Red C.

Opera:

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Nedelja 27. aprila: »Traviata«, gostovanje gospe Wesel-Polla iz Zagreba in tenorista E. Tomiča iz Beograda. Izven.
Pondeljek 28. aprila: »Možiček« in plesni večer. Red B. (Začetek ob 8. uri.)
Torek 29. aprila: Zaprto.
Sreda 30. aprila: »Evgenij Onjegin«. Red C.
Četrtek 1. maja: »Carjeva nevesta«. Izven. (Premijera.)
Petek 2. maja: »Manon Lescaut«. Red A.
Sobota 3. maja: »Možiček in plesni večer«, mladinska predstava ob štirih popoldne. Izven.
Nedelja 4. maja: »Carjeva nevesta«. Izven.
Pondeljek 5. maja: Zaprto.

Pri današnji predstavi »Traviate« pojeta dva odlična gosta in sicer gospa Tinka Wesel-Polla iz Zagreba vlogo Traviate in tenorist gosp. Ž. Tomič iz Beograda Alfreda. Vlogo Alfredovega očeta poje g. Popov. Drama vprizori zvečer »Ano Karenino« kot izven-predstavo.

Koncert Francoskega kvinteta na pihala. Člani kvinteta, ki prirede svoj koncert v Ljubljani v torek dne 29. t. m. so člani francoskega društva La Societe des Instruments a Vent de Paris, katerega je ustanovil slavni flavtist Pavel Taffanel 1879. leta. Ko je postal on dirigent pariške opere, je prevzel društvo njegov učenec Filip Gaubert. Njemu so se pridružili Luis Bas, Ahil Grass in Julij Vialet, ki so še danes člani tega kvarteta. Mesto flavtista Taffanela je vstopil Rene Le Roy najboljši flavtist francoske šole. Vsi gospodje so obenem tudi profesorji raznih konservatorijev oziroma solo-igralci največjih orkestrov. Vsled prevelike zaposlenosti špecijelno v Parizu in s koncerti na Francoskem sploh, niso mnogo potovali po Evropi. Letos pa so šli na povabilo češkoslovaške republike na tridenesko koncertno turnejo po Češkoslovaški in pred svojim povratkom v Pariz koncertirajo še 28. t. m. v Zagrebu in 29. t. m. v Ljubljani. Tako se nam Ljubljančanom nudi redka prilika, čuti te mojstre na našem koncertnem odru. Koncert se vrši v Unionski dvorani in so vstopnice na prodaj v Matični knjigarni.

Mladino ljubljanskih srednjih in strokovnih šol opozarjamo na mladinsko predavanje, ki se vrši v nedeljo dne 27. t. m. ob pol 11. uri dop. v Filharmoniji. Na tem mladinskem predavanju predava o raznih instrumentih g. prof. Emil Adamič. Instrumente predavajo pa člani orkestra Narodnega gledališča v Ljubljani. Vmes nastopi znani in izvrstni slovenski kvartet. Mladino vabimo ponovno k temu predavanju.

Posetnike XI. mladinskega predavanja, ki se vrši danes dopoldne, opozarjamo, da je začetek tokrat točno ob pol 11. uri dop.

Spored Slavčevega slavnostnega koncerta v soboto 3. maja v »Unionu«: 1. B. Smetana: Ouverture iz opere »Libuša«, izvaja orkester drav. div. obl. 2. a) Rimski-Korzakov: Arija Sobakina iz opere »Carjeva nevesta«, b) Rahmaninov: »Gospod je vstal«, c) Rahmaninov: »Modrost in cilj«, poje g. Julij Betetto. 3. a) Jos. Brnobić: »Jadna draga«, b) Jos. Brnobič: »Mesečina«, c) Fr. Gerbić: »Žitno polje«, d) E. Adamič: »Ecce dolor«. Mešani zbori, a capella. 4. P. J[illegible]kovski: »Marche slave«, za orkester. 5. a) A. Lajovic: »Zunaj na rahlo sapica piha«, b) Jos. Brnobić: »Jutro«, c) Gliére: »Mi plovemo«, poje ga. Pavla Lovšetova. 6. St. Premrl: »Solnčna pesem sv. Frančiška« za sopran-solo, ga. Pavla Lovšetova, bas-solo, (g. Betetto): mešan zbor in orkester, b) St. Premrl: »Jugoslovenska himna« za mešani zbor in orkester. Začetek ob 20. uri. Vstopnice se dobe v Matični knjigarni.

V torek dne 29. t. m. ob 8. uri zvečer se vrši koncert **francoskega kvinteta na pihala** Societet des Instruments a vent de Paris. Spored obsega sledeče točke: 1. Beethoven: Kvintet za oboo, klarinet, fagot, rog in klavir. 2. Gaubert: Sonata za flavto in klavir. 3. a) Roussel: Divertissement, b) Rimski-Korsakov: Scherzo, kvintet za pihala in klavir. 4. a) Rameau: Suita, b) Dussek Odion, c) Debussy: Gradus ad Parnassum, klavir. 5. Jongen: Rapsodija, kvintet za pihala in klavir. Sedeži in stojišča v predprodaji v Matični knjigarni.

Instrumentalni in vokalni koncert v Ljubljani. Orkestralno društvo Glasbene Matice, pod vodstvom prof. Michla in pevski zbor Glasbene Matice, pod vodstvom zborovodje Kumarja, priredita v pondeljek dne 5. majnika v Unionski dvorani instrumentalni in vokalni koncert. Orkestralno društvo zaigra s svojim orkestrom tri sinfonične skladbe, pevski zbor pa nam zapoje celo vrsto modernih skladb slovenskih skladateljev, ki se po veliki večini na tem koncertu prvokrat javno izvajajo. Natančnejši spored priobčimo prihodnje dni, danes opozarjamo le občinstvo na ta koncert, za katerega so vstopnice v predprodaji v Matični knjigarni.

Narodne priče, što ih je preveo s ruskoga Drag. Mihajlović, upravo su izašle kao druga knjiga »Dječije Biblioteke«, koju izdaje »Prosvjetna nakladna zadruga« Zagreb, Mošinskoga ul. 6. U ovoj je knjizi sabrano osamnaest narodnih priča iz zbirke A. N. Afanasijeva a urešena je s više ilustracija u tekstu i naslovnom slikom u tri boje, što ih je izradio Vilko Gecan. Cijena 15 Din. Dobiva se kod izdavača i u većim knjižarama.

»Veseli dan ali Matiček se ženi« v mariborskem Narodnem gledališču.

»Veseli dan ali Matiček se ženi« je delo, ki nehote vzbuja spomine na svojo zanimivo preteklost. Zapuščene so bile steze slovenskega Parnasa, ko je Anton Linhart predelal Beaumarchaisovo komedijo »La folle journée, ou le mariage de Figaro« in napravil iz nje slovenski »Veseli dan ali Matiček se ženi«. To se je zgodilo še v osemnajstem stoletju, kajti l. 1790 je izšlo že v tisku. Vendar na oder komedija dolgo ni prišla. Komaj 24. januarja 1849 jo je prvič vprizorilo »Slovensko društvo« v Ljubljani. Potem je nastala zopet pavza do 21. novembra l. 1869, ko jo je vprizorilo »Dramatično društvo« v takratnem ljubljanskem deželnem gledališču. V Mariboru smo jo videli prvič za časa Nučiča, drugič pa sedaj v sredo v novi režiji, inscenaciji in zasedbi.

Kljub temu, da je »Veseli dan ali Matiček se ženi« že zelo staro delo, je še vedno polno svežine, ljubkosti, iskrenosti in zna navezati nase pozornost gledalcev ter jih tako izborno zabavati kakor malokatero drugo. To smo opazili tudi pri naši predstavi v sredo. Razpoloženje občinstva je bilo izborno, posebno mladine, ki je po številu daleč nadkriljevala starejše ljudi, posebno tiste kroge, ki radi govore o gledališču, ne čutijo pa potrebe, da bi ga obiskovali. Kakor je komedija v prvi vrsti zabavna, ima vendar tudi precej lepih misli in življenjskih resnic in tuintam zazveni včasih tudi trpka satira na tedanje razmere umirajočega grajskega življenja, ki ne more odoleti navadi svežih, probujajočih se sil naroda, navalu demokracije in nove dobe, ki je rodila pozneje našo narodno in končno državno svobodo. Zato je komedija res tudi zgdovinske vrednosti.

Insceniral je delo g. ravnatelj Valo Bratina z njemu lastno popolnostjo in virtuoznostjo. Opustil je vse nepotrebno, poenostavil oder in vnesel v celoto harmonijo linij. Tudi režiser g. Kovič se je potrudil in podal najboljše. Njegov režiserski talent se

Dnevne vesti.

Ljubljana, 26. aprila 1924.

Свим пријатељима и читачима православне вере честитамо празник Христова Воскресења

Уредништво и управа
„Народног Дневника“.

— **Gospod Deržič slovenskim železničarjem.** Na **stvaren** članek »Velika noč«, objavljen s **polnim podpisom** tov. Deržiča v **strokovnem** glasilu Zveze jugoslovenskih železničarjev št. 8. od 15. t. m., odgovarja nekdo **skrit** za označbo »Kategorijsko organiziran železničar« pod gornjim naslovom v **političnem** dnevniku Jugoslovanske demokratske stranke »Jutru«, št. 99 od 25. t. m. z **osebnim** napadom na Deržiča in z **lažmi**, da je ZJŽ privesek NSS, da uganja Deržič v strokovni organizaciji (ZJŽ) politiko in da so njegovi somišljeniki določili iz strokovnih prispevkov, pristradanih in krvavo prisluženih kraicarjev, podporo za NSS. Ugotavljamo, da v ZJŽ ne uganja nikdo nikakršne politike, ne Deržič ne kdo drugi. Deržič nima v ZJŽ nikakršne funkcije, temveč ji je razpoložljiv le s svojim strokovnim delom, kadarkoli osrednji odbor to od njega kot člana ZJŽ zahteva; ugotavljamo dalje, da ZJŽ ni dala NSS **nikoli** nobenega vinarja ali kake druge vrednote na kakršenkoli način; ugotavljamo slednjič, da ZJŽ ne le ni dala, nego tudi ni **nikoli** določila za NSS kakršnokoli podporo v kakršni si bodi obliki, niti se ni o tem na sejah ZJŽ **nikoli** razpravljalo. O resničnosti teh konštatacij se more vsakdo prepričati z vpogledom v blagajniške knjige, sejne zapisnike in druge spise ZJŽ, ki so razpoložljivi od njene ustanovitve sem. Ker je članek v »Jutru« štiliziran tako, da rodi vtis, kakor da je ZJŽ dala ali določila NSS kedaj kako podporo, ne da bi bil ta očitek **direktno** izražen, imenujeva podpisana pisca omenjenega članka ne samo v imenu ZJŽ, temveč tudi zase osebno obrekovalca, s čimer mu je dana možnost, da naju toži radi žaljenja časti. — Za **osrednji odbor ZJŽ: Finžgar**, s. r., predsednik, **Sovré**, s. r., tajnik.

— **90 letnico svojega rojstva** praznuje v nedeljo v Gradcu ga. **Matilda Parma**, mati znanega slovenskega skladatelja **Viktorja Parma**, ki je pred kratkim praznoval svojo 60 letnico. Gospa Matilda Parma je živela svojčas v Ljubljani, kjer je bil njen soprog policijski svetnik. Pozneje se je preselila s svojim soprogom v Metliko, kjer je bil upokojen in kjer je tudi umrl. Po smrti svojega soproga se je gospa Matilda Parma preselila k svoji hčerki v Gradec, ki je poročena z dvornim svetnikom dr. Sturmom. Skladatelj g. dvorni svetnik Viktor Parma odpotuje danes v Gradec, da častita svoji materi k 90 letnici. Gospa Matilda Parma je kljub svoji visoki starosti še čila in zdrava.

— **Občni zbor Slovenske Matice**, ki se je vršil dne 13. aprila t. l., tedaj ob 60 letnici obstanka Slovenske Matice je izvolil po večini stari odbor ter ga dopolnil z gospodom dr. Al. Gradnikom in dr. Joža Glonarjem ter novim nadzorstvom. Iz poročil je razvidno, da je izdala Slovenska Matica v zadnjem triletju upoštevajoč težke gmotne razmere 11 publikacij v 51.000 izvodih in zemljevid slovenskega ozemlja v 10.000 izvodih. Napram izdatkom za te izdaje v znesku Din. 239.284 stoji popolnoma neobremenjeno premoženje Slov. Matice in knjižna zaloga v tržni vrednosti okroglo 1 milijona dinarjev. V pripravi za tisk prihodnje izdaje je zaključni zvezek slovenske zemlje, to je Štajerske in Prekmurja in IV. zvezek dr. Mencigerjevih izbranih spisov.

— **Kongres dobrovoljcev.** Dobrovoljci, ki so se udeležili bojev na dobruški fronti, sklicujejo na dne 4. maja svoj kongres v Srbobranu, na katerem se bo razpravljalo vprašanje o priznanju pravic dobrovoljcev dobruške fronte.

— **Draginjske doklade za duhovščino.** V ministrstvu ver je strokovna komisija definitivno redigirala projekt uredbe o draginjskih dokladah za duhovnike vseh priznanih konfesij. Uredba bo po pravoslavnih velikonočnih praznikih predložena v odobritev ministrskemu svetu.

— **Poštni promet z Albanijo.** Od 1. maja dalje je vzpostavljen redni poštni promet z Albanijo.

— **Francoska konzularna agentura na Sušaku.** Francoska vlada je predložila naši vladi prošnjo, da se ji dovoli otvoriti na Sušaku konzularno agenturo.

— **Vpokojencem in vpokojenkam** uredi draginjske doklade finančno ministrstvo s posebno uredbo. Za izplačilo draginjskih doklad je določen kredit 50 milijonov dinarjev.

— **Nov list.** Načelnik v kabinetu ministrstva za narodno zdravje g. Mirko M. Stijepić je ustanovil list »Krajiška Srbija«, ki je namenjen Bosanski Krajini.

— **Priprave za protialkoholni kongres.** V Sofiji se nahaja te dni dr. Erko, zastopnik protialkoholne lige. Dr. Erko odpotuje iz Sofije v Beograd, kjer se bo posvetoval z merodajnimi faktorji za pripravo velikega protialkoholnega kongresa v Beogradu, katerega bi se udeležile vse evropske države.

— **Nov pravilnik za potne liste.** Izdelan je nov pravilnik o izdajanju potnih listov, ki bo v najkrajšem času stopil v veljavo. Osebe, ki morajo večkrat potovati v inozemstvo, dobe 6 mesečni vizum, ki bo veljaven tudi za povratek.

— **Pregled novih šolskih knjig.** Glavni prosvetni svet razpisal je pred časom natečaj za sestavo novih abecednikov in čitank za osnovne šole. Natečaju se je odzvalo 57 udeležencev. Glavni prosvetni svet bo imenoval štiri strokovne komisije, da izvrše pregled predloženih knjig, dve komisiji bodeta uradovali v Beogradu in po ena v Zagrebu in Ljubljani.

— **Izključeni dijaki.** V Jagodinu je profesorski zbor sklenil, da se iz gimnazije izključi radi slabih učnih uspehov in nepovoljnega obnašanja 267 učencev. Ministrstvo prosvete je sedaj razveljavilo sklep gimnazijskega profesorskega zbora in naročilo direktorju gimnazije, da izvede revizijo sklepa in izključi samo one dijake, ki so najslabšega vedenja.

— **Uboj pri Sv. Barbari pri Mariboru.** Na velikonočni pondeljek so pijani fantje razgrajali v gostilni Kraner pri Sv. Barbari pri Mariboru. Gostilničar Kraner jih je skušal pomiriti, za plačilo pa so ga pijanci zabodli in je kmalu umrl. Aretiranih je krog dvajset osumljencev.

— **Uboj v Muretincih.** V Muretincih so našli te dni sosedje zjutraj posestnika Franca Janžekoviča mrtvega z razbito glavo in vsega v krvi. Kdo je pravi morilec, doslej še ni znano, aretirani in osumljeni pa so pokojnikova žena, njen brat in njun oče.

— **Vlomi v Puščavi.** Te dni so neznani tatovi že četrtič v letošnjem letu vlomili v gostilno Kores v Puščavi pri Sv. Lovrencu na Pohorju in odnesli zopet vrednosti za več tisoč dinarjev. Doslej pokradene stvari so vredne nad 25.000 Din. O vlomilcih ni duha ne sluha.

— **Težka nesreča v Dravogradu.** Na postaji v Dravogradu je dne 23. t. m. prijela lokomotiva vlaka, ki je privozil iz Slovenjgradca mariborskega sprevodnika Martina Menčeka. Stroj ga je vlekel nekaj časa s seboj ter mu popolnoma odrezal desno roko, na levi pa vse prste razen palca. Menček, katerega so takoj prepeljali v bolnico v Slovenjgradec je dobil tudi še več drugih pred vsem notranjih poškodb.

— **Samomorilna manija v Zedinjenih državah.** Ameriška liga »za varstvo človeškega življenja« je izdala statistiko o samomorih l. 1923. Lani je bilo v Zedinjenih državah 12.948 samomorilcev in samomorilk. Med samomorilci je 2000 bivših vojakov, starec 97 let in otrok s 6 leti. Samo v New Yorku je bilo lani 879 samomorov. Samomorilna manija je dosegla svoj višek pred božičnimi prazniki, ko si je končalo vsak dan okoli 20 ljudi življenje.

— **Otvoritev nove specijalne trgovine z barvami in laki.** Cenjeno občinstvo se opozarja na novo otvorjeno trgovino z barvami in laki Ravhekar et Derganc, Ljubljana, Pred Škofijo št. 20. — Več pove današnji oglas.

— **Cenj. občinstvo opozarjamo** na razstavo pomladnih novosti za dame in gospode pri tvrdki **P. Magdič, Ljubljana**, Selenburgova ulica.

Ljubljana.

— **Odbor »Društva slovenskih sodnikov v Ljubljani«** naznanja tem potom vsem svojim članom, da se letošnji redni občni zbor vrši dne 29. maja 1924 ob tri četrt na 11. uro dopoldne v Ljubljani, v dvorani št. 79 justične palače z običajnim dnevnim redom. Poleg tega je predmet razprave tudi zakon o sudijama in osnovanje podpornega sklada za slučaj bolezni in smrti. Člani se vabijo k obilni udeležbi ter opozarjamo na §§ 15 in 17 društvenih pravil. (Prijava predlogov najmanj 14 dni preje in pravica do 5 pooblastil).

— **Gremij trgovcev v Ljubljani opozarja**, da se vrši občni zbor v pondeljek, dne 28. t. m. točno ob pol 8. uri zvečer v veliki dvorani »Kazine«. Ker se bodo na občnem zboru sprejele važne resolucije ter se bode tudi sklepalo o vajeniškem vprašanju itd. se naprošajo vsi člani, da se istega zanesljivo udeležijo. Po končanem občnem zboru se vrši v spodnjih prostorih restavracije »Zvezda« prijateljski sestanek. Predsednik: Fran Stupica, l. r.

— **Mestnega knjigovodstva in mestne blagajne** uradni prostori so v poslopju Kresije, vhod Šolski drevored štev. 2, I. nadstropje.

— **Uradne ure pri glavni carinarnici I. reda v Ljubljani** trajajo od 1. maja 1924 naprej ob delavnikih razen sobot od 8. do 12. in od 15 do 18., ob sobotah pa od 8. do 12. in od 15. do 17. ure. Iz pisarne ljubljanske carinarnice.

— **Na občnem zboru Slovenskega plan. društva** je prišlo sinoči do ostrih debat glede zgradbe ledenice in avtogaraže pri hotelu Zlatorog ob Boh. jezeru, in je stari odbor med debato odstopil. Podrobnejše v prihodnji številki.

— **Nabava nove tehtnice.** Mestna občina ljubljanska potrebuje za mestno klavnico novo tehtnico za tehtanje živih prašičev in drobnice. Ponudbe je staviti pri mestnem magistratu do 1. maja 1924 in jih je vložiti v mag. vložišču. Pojasnila daje ravnateljstvo mestne klavnice.

— **Licenciranje bikov plemenjakov.** V smislu zakona o povzdigi govedoreje naj vsi živinorejci v mestnem okolišu ljubljanskem svoje bike, ki jih nameravajo uporabljati za plemenitev tujih krav in telic, pismeno ali ustmeno naznanijo mestnemu magistratu (gospodarski urad) do 6. maja 1924. — Primerna naznanila morajo obsegati ime, priimek in bivališče bikovega posestnika, popis in pasmo naznanjenega bika ter napoved, je li bik že licenciran (datum in številka dopustnice). Vse te mestnemu magistratu naznanjene bike bo pregledala posebna licencovalna komisija, ki bo posestnikom najboljših pripoznanih bikov razdelila tudi primerne nagrade. Čas in kraj licenciranja, kakor tudi pogoji, pod katerimi se razdele omenjene nagrade, se naznanijo naknadno.

— **Sobotni ljubljanski trg** je bil zopet izredno dobro založen. Posebno veliko so prinesli domači in okoliški vrtnarji in pa naše okoličanke. Kot novost je bil na trgu vipavski grah po 20 Din kg in pa špargelji, šopki po 20—30 kron. Posebno veliko je bilo tudi jajc, po 10—12 kron par.

— **Z opazovalnega oddelka** Splošne bolnice je pobegnil sinoči ob 7. neki pacijent. Preskočil je ograjo ter stekel naravnost v — Ljubljanico. Kljub mrzli vodi, ki mu je segala do vratu je trdovratno izjavljal, da ne gre več nazaj na »zibmar« (odd. 7 Spl. bolnice je opazovalnica). Seveda se je nabralo na bregu ljudstva, kakor majevih hroščev proti večeru. Ljudje so strmeli v svojeglavnega kopalca, ki ga niti prihiteli rešilni voz z uradnimi osebami ni zvabil na varno kopno. Končno je svetoval neki izvedenec, ki je svoj čas služil pri mornarici, naj kopalca ujamejo na vrv (v vodo si nihče ni upal, ker je bila premrzla in ker je vodni prebivalec zelo hudo gledal). Prinesli so vrv in res se jim je kmalu posrečilo, da so ujeli begunca v zanjko ter ga potem z združenimi močmi pritirali k bregu, na kar so ga spravili zopet v bolnico.

— **Poizkus samoumora.** Mamužič Dragotin, brivski pomočnik je prišel dne 25. t. m. v neko gostilno na Ahacljevi cesti, kjer je bila nameščena natakarica Marija K. Med natakarico in Mamužičem je že dalje časa obstojalo ljubavno razmerje. Ob tej priliki pa je očital Mamužič svojemu dekletu nezvestobo in vsled njegove prekipevajoče ljubosumnosti je nastal med obema zaljubljencema oster prepir. V tem prepiru je izvlekel Mamužič iz žepa malo stekleničo, napolnjeno z lizolom, katerega je hotel v samomorilnem namenu popiti. Prestrašena natakarica je hotela za vsako ceno preprečiti namero svojega fanta in mu je hotela izviti steklenico z lizolom iz rok. V medsebojnem prerivanju pa je padla Mamužiču steklenica iz rok in se razbila. Mamužič se je zadržal v gostilni toliko časa, da je prišel gostilničar. Ko je ta čul, zakaj se gre, je ukazal natakarici, da mora takoj zapustiti njegovo gostilno. To je tako razkačilo Mamužiča, da se je divje zagnal proti gostilničarju, kateremu je priskočil na pomoč neki navzoči gost. Ko so hoteli postaviti besnečega Mamužiča na hladno, je ta zadobil od onega gosta po obrazu več lahkih poškodb. Gost je namreč upirajočega se Mamužiča udaril z golo roko po obrazu tako močno, da je Mamužiča oblila kri.

▲
Dne 1. maja prireditev dobrovoljcev!

— **Policijske prijave.** V zadnjih 24 urah so prispele na policijo sledeče prijave: 1 kaljenje nočnega miru, 11 prestopkov cest. polic. reda, 2 prekršaja predpisov o pasjem kontumacu, 1 poizkus samoumora, 2 prestopka obrtnega reda, 1 lahka telesna poškodba, 1 nedostojno vedenje.

— **Nasilni ponočnjaki.** Marija Požaršek, ki stanuje v barakah v Šiški, je prijavila policiji, da je skušalo v noči na 22. t. m. nasilno vdreti v njeno stanovanje več moških, ki so pri poizkušanju, da vlomijo v barako, zdrobili eno šipo v oknu ter povzročili 30 Din škode. Policija je dognala, da so bili med nasilneži neki Pavel K., njegov brat Andrej K., Jakob K. ter še nekoliko drugih. Na policiji so se zagovarjali, da so nameravali poklicati neko žensko, ki stanuje v isti baraki, ker pa se jim ni hotela oglasiti, jih je to tako razburilo, da so hoteli siloma vdreti v njeno sobo. Požaršek je začela klicati na pomoč, nakar so vsi pobegnili.

— **Tatvina na ulici.** Včeraj okoli 11. ure dopoldne je bilo ukradeno kramarici Mariji Bajde iz Štepanje vasi na potu iz Rimske ceste po Bleiweisovi, Aleksandrovi cesti in Prešernovi ulici iz voza 10 metrov belega batista v vrednosti 875 Din.

— **Vsem plesovodjem v Sloveniji** naznanja »Klub plesovodij« v Ljubljani, da sprejema prijave za vstop v organizacijo radi **enotnega** delovanja po celi Sloveniji. Prijave do 15. maja t. l. na naslov klubovega predsednika g. Černeta, Ljubljana, Wolfova ul. 3.

MAKS LINDER
najboljši svetovni komik razveseli zopet svoje častilce v izredno zanimivi in zabavni burki
27. od nedelje do srede 30.
Njegova najstrašnejša ura.
ali
Maksova stava
v
Kino „Ljubljanski dvor“.
Predstave ob nedeljah ob ½11., 3., ½5., 6., ½8. in 9. Ob delavnikih ob 3., ½5., ½8. in 9.

— **Ukradene carinske deklaracije.** Na Rakeku so prijeli nekega Simont Galjata, ki je po poklicu zidar v Ljubljani doma pa je iz Sp. Bernika. Zalotili so ga, ko je prodajal carinske deklaracije. Imel jih je pri sebi okrog 500 kosov. Deklaracije so po 2 Din 10 p. Ko so ga pripeljali v Ljubljano se je izdajal pod napačnim imenom za železničarja. Končno pa so ugotovili njegovo pravo ime, kakor tudi, da so bile ukradene deklaracije pri carinski tvrdki »Grom« v Ljubljani. Ukradel jih je sluga Fr. Rebernjak, doma od Sv. Martina na Pohorju.

— **»Klub plesovodij« v Ljubljani** si je na svojem II. rednem letnem občnem zboru dne 23. t. m. izvolil sledeči odbor: predsednik **Černe L.**, podpredsednik **Trošt Fr.**, tajnik **Košiček J.** in blagajnik **Jenko D.**

— **»TOMBOLA« NIŽJIH POŠTNIH USLUŽBENCEV JE VSLED TEHNIŠKIH OVIR PRELOŽENA NA NEDELJO 4. MAJA T. L. — ODBOR.**

— **Novo otvorjen moderni damski česalni salon** s prvovrstno postrežbo se cenj. damam priporoča za obisk. Izdelava vseh lasnih del, zaloga parfumerije, manicura, masage. — **Gjud Aleksander, ml.** Kongresni trg 6.

Maribor.

— **Razpisuje se mesto stavbnega inženjerja** pri mestnem stavbnem uradu v Mariboru. Predpogoj stavbno-politični izpit, oziroma zagotovilo, da se ga v najkrajšem času položi. Tozadevne opremljene prošnje z navedbo službenih zahtevkov je predložiti do 1. junija t. l. mariborskemu magistratu.

— **Na koncertu »Državnega ženskega učiteljišča« v Mariboru, dne 3. maja t. l.** sodelujeta kot solistki gospodični Zora Ropasova, operna pevka v Ljubljani, in Marija Radova, profesorica na Glasbeni Matici v Mariboru, na klavirju pa gospodični Marija Finžgarjeva, profesorica na Glasbeni Matici v Mariboru, in Minka Zacherlova, profesorica glasbe v Mariboru.

— **Strašne posledice alkohola in podivjanosti.** Prva dva dneva po velikonočnih praznikih so orožniki aretirali v mariborskem sodnem okolišu in prignali v tukajšnje zapore 49 moških, večinoma kmečkih fantov, ki so zagrešili med prazniki razna hudodelstva uboja, umora, težke telesne poškodbe itd. To so strašne posledice alkohola in podivjanosti, ki razsaja kakor kuga po naši deželi.

— **Junak iz Like**, znani atlet M. Matijević priredi danes v nedeljo zvečer v Narodnem domu atletsko predstavo. To je prvi poset Matijevića v Mariboru.

— **Občni zbor trgovskih nameščencev** se je vršil v četrtek zvečer v hotelu »Kosovo«. Po hudi borbi je bil izvoljen slovenski odbor, delegacija za trgovski gremij pa nemška.

V minulem tednu je umrlo v Mariboru sedem oseb, in sicer dva moškega in pet ženskega spola.

Nočno lekarniško službo v Mariboru ima prihodnji teden lekarna »Pri orlu« na Glavnem trgu.

Izkušnje krojaških vajencev in pomočnikov. Meseca maja se vrše pri Zadrugi krojačev in sorodnih obrti vajeniške in pomočniške izkušnje.

Mariborski citraški klub pripravlja svoj drugi koncert.

Obsekavanje kostanjev. Sedaj ko so zaradi obsekavanja kostanjev nekateri drevoredi že skoraj popolnoma goli, poroča mestni magistrat, da se je obsekavanje za letos končalo.

Celje.

— *Zveza južnoštajerskih obrtnih zadrug v Celju* sklicuje glavni zbor zveze za nedeljo dne 4. maja 1924 ob pol 10. uri v mestno posvetovalnico v Mariboru. Razpravni red obsega sledeče točke: 1. Poročila zveznega odbora. 2. Proračun. 3. Sprememba pravil. 4. Volitve. 5. Mojsterska preizkušnja. 6. Reorganizacija obrtnih zadrug. 7. Mojstersko zavarovanje. — Vstop na glavni zbor imajo samo one osebe, ki se legitimirajo s posebnimi od zveze izdanimi izkaznicami. Za slučaj, da se dovolj za udeležence zborovanja polovična vožnja, se bode to še pravočasno razglasilo.

— *Mestno gledališče.* V torek 29. t. m. se uprizori igra »Dom« izven abonementa. Gostujejo člani ljubljanske drame. »Dom« je izvirno slovensko delo J. Jalena, katerega je gledališka uprava povabila, da prisostvuje predstavi v Celju. Režira g. Lipah. — V prvih dneh majnika se uprizorita igri »Nioba«, veseloigra in opereta »Pri treh mladenkah«.

— *Ljudsko vseučilišče.* Jutri v pondeljek, 28. t. m. se vrši v risalnici deške meščanske šole predavanje g. viš. sodnega svetnika dr. Val. Flerina »o testamentih«. Snov predavanja je važna in je pričakovati obilne udeležbe.

— *Sadno drevje* je v naši okolici v polnem cvetju. Lepo cvetejo črešnje, breskve, marelice, slive itd. Če ne bo še kakega mraza, se letos obeta dobra sadna letina.

— *Razpisana služba.* Županstvo okoliške občine celjske razpisuje službo pomožnega uradnika v občinskem uradu. Prošnje je vložiti do dne 3. maja.

— **Poizkusno kuhanje s plinom** na celjski gospodinjski šoli se minuli četrtek ni moglo vršiti, ker se ni odzvalo dosti udeleženk. Poizkus se bo nepreklicno vršil v četrtek dne 1. maja ob 3. uri popoldne v gospodinjski šoli.

— **Na svinjske sejme**, kateri se vršijo ob sredah in sobotah na mestnem sejmišču, se pripelje precej svinj. Kupčija na teh sejmih je srednja.

Sport.

Ilirija : Hermes. — Prvenstvena nogom. tekma med Ilirijo in Hermesom se vrši danes ob 16. uri na igrišču Ilirije. Prvenstvena tekma rezervnih moštev se prične ob 14.30 kot predigra. Hermes je v zadnjem času lepo napredoval in dosegel že proti monakovskemu T. u. SV. časten rezultat. Od te tekme je svoje moštvo še izpopolnil, tako predstavlja za Ilirijo trdega protivnika in da se more pričakovati zanimive tekme.

Iz strankarskega življenja.

Skupna seja načelstva Narodno-napredne stranke in Mestnega odbora Narodno-radikalne stranke je v torek 29. t. m. ob 8. uri zvečer v tajniških prostorih NRS.

Naročajte „NARODNI DNEVNIK“

Zanimiva smrtna obsodba.

Kakor poročajo »Izvestja« se bo vrhovno moskov. sodišče pečalo te dni z zanimivim slučajem smrtne obsodbe in nje izvršitvijo po nekem krajevnem vojaškem sovjetu. Zgodba je tale: Seljak Vasilij Kukšinov se je po večletnem vojnem ujetništvu vrnil predlansko leto domov v svojo vas in našel tam svoje posestvo popolnoma razkosano in uničeno. Njegova žena, ki se je pred poroko pisala Zajčevna, je za časa moževe odsotnosti živela razkošno z drugimi moškimi na račun posestva in skoro vse zapravila. Kukšinov s tem ženinim postopanjem seveda ni bil zadovoljen in prišlo je med njima do hudih prepirov, ki so končali tako, da se je Zajčevna ločila in se preselila k svojima dvema sestrama. Prevarani in osleparjeni mož pa vsega tega še ni mogel pozabiti in koval je naprej načrte, kako bi se maščeval nad Zajčevno. Na Veliko noč lansko leto se mu je za to ponudila ugodna prilika.

Po nalogu sovjetske vlade so morali izbrati komandanta krajevne vaške vojske in njegovega namestnika. Zbrali so se in volili ter izvolili za komandanta Vasilija Kukšinova, za podkomandanta pa njegovega brata. Ravno v trenutku pa, ko so bile zaključene volitve, je pritekla na volišče sestra Zajčevne ter pričela tožiti, da je ta nahujskala nanjo drugo sestro in da postopa sploh tako, da ni mogoče več živeti poleg nje. Pretila ji je baje tudi, da jo ubije. Zbrani seljaki, ki so kakor običajno ob volitvah bili pijani in razdraženi, so zahtevali, da se mora Zajčevna odstraniti iz vasi. Kukšinov brat, podkomandant vaške vojske pa se s tem ni strinjal, ampak zahteval, da se mora Zajčevna pokončati. Komandant Kukšinov je stavil ta predlog na glasovanje in vprašal: »Kdo je za to, da se Zajčevna pokonča?« Vsi navzoči so dvignili roke in obenem tudi takoj določili način »pokončanja«: »Vstreli naj se!«

Sklep zbora sta morala izvršiti Kukšinov in njegov brat kot komandant in podkomandant in dobila sta za spremstvo še nekaj vaških vojnih obvezancev. Odpravili so se torej k hiši, kjer je stanovala nesrečna Zajčevna in ker je bilo že pozno v noč in je ta že spala, so jo zbudili in pozvali, naj gre ž njimi. Nič slabega sluteč se je ženska oblekla in jim sledila na cesto. Tu je izročil Kukšinov svojemu bratu puško, katero je prinesel s seboj ter mu zaukazal, naj obsojenko ustreli, kar je ta seveda brez odloga tudi storil. Po izvršeni smrtni obsodbi so odšli v hišo še po luč, da so pogledali, če je Zajčevna res mrtva. Ko so se prepričali, da je mladi Kukšinov dobro zadel, so se vrnili na zborovanje ter javili vojnemu vaškemu sovjetu, da je bila obsodba pravilno in točno izvršena.

Seveda višje sodišče te »obsodbe« ni smatralo pravnomočnim in je ni potrdilo, ampak je nasprotno dvignilo obtožbo proti Kukšinovu in njegovemu bratu radi hudodelstva umora in se bo te dni, kakor že omenjeno, vršila tozadevna glavna razprava pred vrhovnim moskovskim sodiščem.

Dopisi.

Sevnica.

Smrtna nesreča. V sredo, dne 23. t. m. se je na zelo tragičen način ponesrečil tukajšnji tržan občinski svetovalec Josip Kladnik. Vozeč težko natovorjen voz po ozki ulici, mu je izpodrsnilo pred kolesi, ki so ga povozila ter mu pohabila roke in noge ter strla prsni koš. V strašnih mukah je izdihnil v petek zjutraj. Kladnik je bil markantna osebnost sevniškega trga, narodnjak, mož stare korenine, ki je žrtvoval ves svoj čas javnim poslom ter odlični preskrbi svojih otrok. En sin je inženjer, drugi učitelj, tretji bančni uradnik, četrti pa trgovski sotrudnik, ena hčerka je soproga sodnega svetnika dr. Žiherja, druga finačnega nameščenca Štora, tretja je bančna uradnica in četrta privatna nameščenka. Cela Sevnica sočustvuje z žalujočo rodbino. Bodi vzornemu možu trajen in blag spomin!

Vlomi in tatvine. Brezposelnost in delomržnost kaže svoje posledice v številnih vlomih v trgu in v okolici. Tako so tatovi zaporedoma vlomili in pokradli pri posestnikih v Ledini, v Zajčjigori, v Lamperčah, v trgu pa pri gostilničarjih Valantu in Cimperšku, kateremu so med drugim odnesli dragocene starinske gosli in usnjat jopič.

Športno društvo. Naša mladina se živahno giblje; osnovala si je športni klub za gojitev atletike in nogometa. Orodje je že nabavljeno in prostor zasiguran.

Iz obupa v smrt. Zunaj trga na Vrtači so našli obešenega nekega Pečnaka iz Petrovč. Zapustil je pismo, v katerem toži, da so ga svojci doma sovražili in mu v prepiru roko pohabili; radi tega ni mogel nikjer dobiti dela in si je iz obupa vzel mlado življenje.

Današnje prireditve:

V Ljubljani:

Drama: »Ana Karenina«. Izv. Začetek ob 8. uri zvečer.

Opera: »Traviata«. Gostovanje gospe Wesel-Polla iz Zagreba in tenorista E. Tomiča iz Beograda. Izv. Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Kino Tivoli: »Kri, kri« — Lya Mara. — Predstave ob: pol 11., 3., 5., 7. in 9. uri.

Kino Ideal: »Nasledstvo 9 milijonov«. I. del. Velika detektivska drama. Predstave ob: pol 11., 3., pol 5., 6., pol 8. in 9. uri.

Kino Ljublj. dvor: Maks Linder v zabavni burki »Njegova najstrašnejša ura« ali Maksova stava. — Predstave ob: pol 11., 3., pol 5., 6., pol 8. in 9. uri.

V Mariboru:

Narodno gledališče: »Bohéme«. Red D.

V PONDELJEK, DNE 28. APRILA.

V Ljubljani:

Drama: »Dom«. Red D. Začetek ob 8. uri zvečer.

Opera: »Možiček in plesni večer«. Red B. Začetek ob 8. uri zvečer.

Kino Tivoli: »Tvornica živih lutk«. V gl. vlogah Fern Andra in Alfons Fryland. Predstave ob: 4., pol 6., 7. in pol 9. uri.

Kino Ideal: »Nasledstvo 9 milijonov«. II. del. — Predstave ob 4., pol 6., 7. in pol 9. uri.

Kino Ljublj. dvor: Maks Linder v zabavni burki »Njegova najstarejša ura« ali Maksova stava. — Predstave ob: 3., pol 5., četrt na 8. in 9. uri.

V Mariboru:

Narodno gledišče: Zaprto.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani:
Tekoči teden: lekarna Sušnik na Marijinem trgu in Kurnik na Gosposvetski cesti.

lepo razvija in pričakujemo od njega še veliko. Vlogo Matička je igral sam in nam pokazal vso skalo svojih igralskih sposobnosti. Dobra partnerica mu je bila v vlogi Nežike gna. Savinova, ki je za take vloge, ki zahtevajo več rutine in živahnosti nego poglobitve kakor nalašč ustvarjena. Baron Naletel g. Groma je bil podan istotako spretno in naravno. Ga. Bukšekova, naša najboljša ženska moč v drami, je kreirala baronico Rozalijo s pristnim elanom in življenjem. G. Železnik je v Tončku obnovil svoje stare vrline, ni pa žal pokazal nič novega. Zdi se, da se preveč ponavlja, kar škoduje njegovi celotni igralski bilanci. Tudi ostale vloge so bile dobro razdeljene in rešene. G. Skrbinšek (advokat Zmešnjava), g. Tepavac (grajski kavalir Žužek), g. Rasberger (pisar Budalo), gna. Petkova (Jerica), g. Tovornik (Zako) in g. Kokot (Gašper), vsi so izpolnili svoja mesta in dopomogli do celotnega uspeha. Posrečeni so bili končno tudi nastopi fantov in deklet.

S predstavo smo prav zadovoljni, posebno, ker so premijere v drami letos tako redke in osobito domačih del iščemo skoro zaman. Res je, da drama ne donaša toliko kakor opera in opereta, ima pa vendar svoj krog publike, ki je navezana nanjo. Smo sicer še blizu konca sezone, vendar se nam zdi umestno izraziti željo, da bi drama, če ne že letos, pa vsaj za prihodnjo leto uvrstila v svoj repertoire domača novejša dela, kakor Pregljevega »Azazela«. Jalenov »Dom«, Kosmovo »Morje« itd. Nič ne de, če je kako delo slabše. Na oder ž njim, potem bomo sodili. Posebno »Azazela« bi radi videli v Bratinovi inscenaciji in režiji! In končno — kaj je z Remčevo dramo »Magda«? Delo ima gledališče menda že od početka sezone in je obljubljalo, da se uprizori, do premijere pa vendar ne pridemo. Menda se vendar ne misli spraviti na oder takrat, ko za gledališče radi lepe pomladanske dobe ne bo več pravega zanimanja? Napram domačim delom in domačim avtorjem zahtevamo več razumevanja, saj se naš Talijin hram imenuje vendar Narodno gledališče!

Gospodarstvo.

Zakup državnega posestva Belje.

Včeraj, v soboto, je pričela s svojim delom komisija, sestavljena iz uradnikov finančnega, pravosodnega, poljenelskega ministrstva in ministrstva za agrarno reformo. Ta komisija ima presoditi vložene ponudbe o zakupu državnega posestva Belje in odločiti, kateremu oferentu se izroči to ogromno posestvo v eksploatacijo.

Državno posestvo Belje meri skoro 50.000 hektarjev. Tri četrtine tega ogromnega kompleksa je gospodarsko tlo, ki se nahaja v eksploataciji. Večina še neplodne, oziroma neizkoriščene površine pa bo mogoče potom melioracij pridobiti za gospodarsko izkoriščanje. Poleg tega ima posestvo Belje celo vrsto modernih gospodarskih naprav, industrijskih podjetij in lastnih prometnih sredstev. Umljivo je torej, da predstavlja to posestvo ogromno vrednost.

Belje je bilo pred vojno last avstrijskega nadvojvode Friederika. Kakor čujemo, je ta Habsburžan tudi vložil potom svojega pravnega zastopnika protest proti razpisu zakupa posestva Belja, češ, da je njegova last. Ta protest je seveda brezpredmeten, ker veljajo določila mirovne pogodbe tudi za habsburškega nadvojvodo.

Po prevratu je prevzela država posestvo Belje v svojo upravo in ga je obdržala do lanskega leta v lastni režiji. Toda birokratična državna uprava (ne samo pri nas, temveč v vsaki državi) za vodstvo takega podjetja na noben način ni sposobna. Državni aparat je preokoren, konjunktura gre neizrabljeno mimo njega in radi neokretnega vodstva trpi vse gospodarstvo. Država si je skušala pomagati na različne načine, toda brez uspeha. Ker pa je pridelek posestva Belje, če se vodi gospodarstvo pravilno, tako velik, da je opaziti njegov vpliv na našem celotnem gospodarstvu, je morala ubrati država drugo pot, da se poveča produkcija in da se bolje izrabi konjunktura. Finančni zakon je pooblastil finančnega ministra, da sme gotova državna posestva prodati, druga zopet oddati v zakup, če ne prinašajo določenega minimalnega donosa. Na podlagi tega pooblastila je sklenil finančni minister, da odda Belje v zakup.

Sklep vlade, da se odda posestvo v zakup, moremo samo odobravati in ga je tudi dejansko odobravala vsa naša javnost. Z zakupom si država zagotovi gotove letne dohodke, ne da bi bila izpostavljena nevarnosti, da se ti zmanjšajo, zagotovi si torej siguren dohodek. Obenem pa se reši vseh izdatkov in dela, ki ga je imela z upravo; odpade ves državni aparat itd. Vrh vsega pa je tudi gotovo, da bo posestvo v privatnih rokah uspevalo mnogo boljše, da bo dajalo mnogo večji pridelek, kakor pa v državni upravi. To je važno za vse naše narodno gospodarstvo, posebej pa še za državo, ki bo imela enega močnega davkoplačevalca več.

Seveda je bilo jasno že v naprej, da se bodo mogli udeležiti ofertalne licitacije za zakup Belja samo finančno silno močni subjekti. Saj je znašala samo kavcija 50 milijonov dinarjev in je predpogoj, da razpolaga oferent z zadostnim kapitalom ne samo v svrho rednega plačevanja zakupnine, temveč tudi zato, ker je treba že za samo obratovanje ogromnih sredstev; poleg tega za melioracije itd.

Razpisa ofertalne licitacije se je odzvalo, kakor smo svoj čas že poročali, osem ponudbenikov, od katerih pa itak ne pridejo vsi v poštev. Največ interesa so pokazale zagrebške banke, ki so stvorile ob soudeležbi nekaterih drugih bank poseben konzorcij. S prevzemom posestva v zakup bi prevzel bančni konzorcij tudi obveznost raznih melioracij. Med ostalimi ponudniki se nahaja tudi ameriški in zlasti madžarski kapital. Zlasti zadnje dejstvo je zanimivo in ga bo morala komisija na vsak način uvaževati. Belje leži v neposredni bližini Madžarske in bi postalo pravo gnezdo madžarske propagande, če bi ga dobili Madžari. Z ozirom na že itak ne ravno prijetne izkušnje, ki jih ima naša država z Madžarsko, je potrebna tu še posebna previdnost.

Z gospodarskega stališča pa je, kakor rečeno, ta korak naše vlade le odobravati. Zakup bo koristil tako posestvu samemu kakor tudi našemu narodnemu gospodarstvu in državi. Spričo važnosti tega vprašanja ne dvomimo, da bo komisija proučila z vso vestnostjo stavljene ponudbe in izbrala ono, ki je najboljše za naše gospodarstvo in ki ne bo ogrožala naših nacijonalnih teženj.

× **Prometna konferenca na Dunaju.** Naše prometno ministrstvo je poslalo na Dunaj svojo delegacijo, ki se bo udeležila konference za določitev voznega reda direktnih in brzih tovornih vlakov, ki bodo vozili od 1. junija letos dalje.

× **Znamke nove emisije.** Znamke nove emisije, ki jih je naročila naša država v Anglijo, morajo biti izročene naši državi do konca meseca maja. Ker bodo znamke stare emisije kmalu pošle, bomo torej dobili v doglednem času novo emisijo.

Novi telefonski imenik.

Telefonski odsek ministrstva pošt in telegrafov je izdal imenik telefonskih naročnikov in telefonskih central v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, po osvobojenju in ujedinjenju prvo skupno telefonsko knjigo za celo državo. Knjiga je jako preglledno sestavljena in ima lično obliko. Najprej so navedene telefonske centrale cele kraljevine po abecednem redu z oznako strani v imeniku, potem pa še za vsako direkcijo posebej. Nato slede naročniki vseh osmih direkcij po sledečem redu: Beograd, Zagreb, Novi Sad, Sarajevo, Ljubljana, Split, Skoplje in Cetinje. Za naročniki vsake direkcije so natisnjeni oglasi tvrdk in podjetij v področju dotične direkcije na barvastem papirju, za vsako direkcijo posebna barva. Največ naročnikov izkazuje Beograd, največ oglasov pa zagrebška direkcija. Cena celi knjigi je 60 Din.

Telefonski imeniki so važno merilo za presojo gospodarskega napredka in civilizacije dotične pokrajine. Zanimivo je torej primerjati z novim imenikom prve imenike, ki so jih izdajale doslej posamezne direkcije. Prvi tak imenik ljubljanske direkcije januarja leta 1921 izkazuje 81 telefonskih central, dočim jih ima novi že 121. Štajerska je bila že pod Avstrijo opremljena z bogatim telefonskim omrežjem, v Kranjski sta bili pa samo 2 telefonski centrali, Ljubljana in Tržič, ta pa samo za krajevni promet. Uprava Slovenije je takoj o prevratu začela otvarjati nove centrale, pri čemur so ji prav prišli, vsaj za prvo silo, že obstoječi vojaški telefonski vodi, dasi tudi večinoma zgrajeni iz manj vredne železne žice. Do sedaj je bilo samo na Kranjskem zgrajenih že 42 novih telefonskih central. V Ljubljani je naraslo število naročnikov na 536; bilo bi jih pa že veliko več, ako bi bilo upravi tehnično omogočeno ugoditi vsem zahtevam. Med drugimi kraji se odlikuje naše prijazno gorenjsko mesto Kranj z lepo razvijajočim se telefonskim omrežjem, dokaz marljivosti in podjetnosti tamošnjih prebivalcev. Hrvatska in Vojvodina sta imeli že poprej dobro razvito omrežje. V veliki zadregi je uprava glede zagrebške centrale, kjer ni več prostora za nove naročnike, a povpraševanje po novih telefonskih postajah je veliko. Zagrebu in Ljubljani bo odpomagano stoprav z rešitvijo reparacijskega vprašanja; kajti avtomatične centrale so v Nemčiji za nekatera naša mesta že dogotovljena. — V Bosni in Dalmaciji je bila avstrijska uprava zgradila nekaj telefonskih vodov, to pa v vojnostrategične svrhe; a privatnih naročnikov je bilo malo. Sedaj pa imata obe pokrajini že lepo razvito telefonsko omrežje; nekatera mesta kakor Sarajevo, Banja Luka, Tuzla, Mostar, Split, izkazujejo že znatno število naročniških postaj.

Jako težko nalogo je imela izvršiti uprava pri vpostavitvi telefonskega omrežja v oropani Srbiji. Treba je bilo predvsem zvezati posamezne kraje z medkrajevnimi vodi. Imenik iz leta 1920 izkazuje v Beogradu okoli 1200 naročnikov, v ostalih krajih pa so imele skoro samo državne in samoupravne oblasti svoje telefonske postaje, privatnih naročnikov je bilo jako malo, posebno v novi Srbiji. Novi imenik pa izkazuje v Beogradu že 3475 naročnikov; pa tudi ostala mesta (Niš, Kragujevac, Leskovac itd.) imajo že znatno število naročniških postaj. Naglo se razvija telefonsko omrežje v Skoplju, ki ima že okoli 300 naročnikov, dočim jih je imel leta 1920 samo 18, večinoma oblasti. To mesto postane očividno važno središče trgovine in industrije na jugu. Pa tudi drugi kraji, posebno Bitolj (41 naročnikov), kažejo znaten napredek. Bl.

NAŠA KONJEREJA.

V naši državi je bilo l. 1919 1,008.980 konj, l. 1923 pa 1,034.130. Posamezne pokrajine so imele konj:

	1921	1922	1923
Srbija		77.245	75.235
Juž. Srbija	70.330	77.345	79.134
Hrvatska	346.609	336.034	337.657
Bosna	177.716	177.444	178.546
Vojvodina	305.401	288.709	280.220
Slovenija	58.438	51.753	49.748
Dalmacija	12.180	23.965	23.683
Črna gora	9.966	10.953	9.916

Na 1 km² pridejo v naši državi 4 konji, na vsakih 100 prebivalcev pa po 9 konj.

× **Izplačilo IV. kupona agrarnih obligacij.** Finančni minister je dal na razpolago pri Narodni banki generalni direkciji državnih dolgov znesek 2,583.000 Din v svrho izplačila IV. kupona 4% posojila za finančno likvidacijo agrarnih odnošajev v Bosni in Hercegovini iz leta 1921. Kupone bodo izplačevale počenši s 1. majem, vse finančne delegacije, ravnateljstvo departementa v Novem Sadu, vse okrožne in okrajne davkarije, poštna hranilnica v Beogradu, čekovni urad v Zagrebu, Ljubljani in Sarajevu, poštni uradi, posamezni zato pooblaščeni denarni zavodi in direkcija državnih dolgov sama.

× **Sklicanje gospodarskega sveta.** V ministrstvu za trgovino in industrijo se vrše priprave za sklicanje industrijskega sveta.

× **Prisilne poravnave in konkurzi v Češkoslovaški.** Meseca marca je bilo v Češkoslovaški 165 prisilnih poravnav (februarja 192) s skupno 65 milijoni pasiv in 31 milijoni aktiv. Konkurzov je bilo 58 s 16.5 milijoni pasiv in 5.8 milijoni aktiv.

× **Pridelek vina v naši državi** je znašal po podatkih poljedelskega ministrstva leta 1923 približno 5,115.000 hl. Za pokritje domačega konzuma računajo polovico tega pridelka; drugo polovico bi mogli izvoziti. Ta izvoz bi dal naši državi poldrugo milijardo dinarjev.

× **Madžarska banka v Vojvodini.** Madžari v Starem Bečeju nameravajo ustanoviti lastno banko. Ker pa sami nimajo dovolj kapitala se nameravajo nasloniti na kako budimpeštansko banko.

× **Krediti za pridelovalce tobaka v Dalmaciji.** Monopolna uprava namerava zahtevati od finančnega ministra kredit 7.5 milijonov dinarjev, ki se bi porabil za posojilo dalmatinskim pridelovalcem tobaka. Prvi obrok bi dobili po komisijonelni ugotovitvi števila tobačnih rastlin, drugi obrok pa po ocenitvi. Posojila bi se začela dovolievati začetkom maja.

× **Obtok bankovcev v Avstriji** je znašal dne 23. aprila 6868,98 milijard. Od zadnjega izkaza se je zmanjšal obtok za 162.5 milijard avstrijskih kron.

× **Informacijski urad v trgovinskem ministrstvu.** V trgovinskem ministrstvu bodo osnovali informacijski oddelek, ki bo zbiral podatke o gospodarskem življenju v inozemstvu, s posebnim ozirom na naše razmere in potrebe. Te podatke bo dal informacijski oddelek potem na razpolago našim pridobitnim slojem.

× **Državni tečaji za mesec maj** 1 napoleondor 282 Din, 1 turška zlata lira 319, funt šterling 348, dolar 80, francoski frank 5, švicarski frank 14.10, drahma 1.50, italijanska lira 3.55, češkoslovaška krona 2.36, 100 madžarskih kron 0.105, 100 romunskih lejev 42, 100 bolgarskih levov 58, peseta 11, holandski goldinar 29 75, danska krona 13.89, 100 avstrijskih kron 0.1113, 1 milijon poljskih mark 9, belgijski frank 4.24 Din. Po teh tečajih se plačajo tudi pristaniške takse.

× **Beograjska trgovska zbornica** bo predlagala na kongresu zbornic v Skoplju (10. in 11. maja), da se odpravijo določila, ki branijo trgovcem direktno udeležbo na borzi. Zahtevala bo, da se ima dati trgovcem popolna svoboda udejstvovanja v vseh borznih operacijah (da se jim ne bo treba več posluževati posredovanja bank in senzalov).

× **Proti prisilnim poravnavam.** Beograjska trgovska zbornica namerava ukreniti vse potrebno, da se preprečijo prisilne poravnave. Te so se v zadnjem času tako v Beogradu, kakor tudi v notranjosti države silno pomnožile in zelo škodujejo ugledu trgovstva, ker se jih prav pogosto poslužujejo nepošteni trgovci, da se tem potom celo okoristijo, seveda na škodo svojih upnikov.

× **Razstava angleškega tekstilnega blaga.** V svrho seznanjenja naših trgovcev in ostale publike z angleškimi tekstilnimi izdelki, priredi londonska firma Sealand Trading Limited od 27. aprila do 4. maja t. l. v Beogradu (v prostorih tega zastopstva) razstavo angleških tekstilnih proizvodov in novitet za jesensko in žensko sezono. Razstavljenih bo preko 25.000 raznih vzorcev.

× **Nova gospodarska lista v Beogradu.** V sredo je pričel izhajati v Beogradu gospodarski list »Borza«. Prihodnji teden pa bo pričel izhajati v Beogradu gospodarski list »Lloyd«.

Tržna poročila.

Vinogradniške potrebščine.

Zagreb, 26. aprila. Modra galica, 100 kg brutto za netto, franko sodi 950 do 1000 Din, v Beogradu 900—950, v Ljubljani 900 Din. Žveplo »floristella« 3.20—3.25, »dvojno rafiniran« 3.50—3.75, »ventilator« 4—4.25 Din za kg, natrijev triosulfat 7, galun 5.50—6, rafija 11—11.50 (prima majungo) 12—12.50 (ekstra majungo), žvepljalniki 140—600 Din, brizgalne zoper peronosporo 400—700, noži za cepljenje 40—50, noži za obrezovanje trte 75—95, škarje za rezanje trte 30—45. Guma za cepljenje 160 do 195, čepi za suho cepljenje 230 Din za 1000 kosov, za 100 komadov 35 Din, gumijaste cevi za brizgalne 1 m 12.50, gumijaste plošče za brizgalne 1 komad 15—20 Din.

UMETNA GNOJILA.

Zagreb, 26. aprila. Superfosfat (16%) 120 do 130, apneni dušik 325 do 330, kalijeva sol (10%) 150 do 155 Din za 100 kg za cele vagone, za 100 kg pa po 160 do 165 Din. Čilski solliter 6 Din za kg franko vagon Zagreb. Thomasova žlindra (17 do 18%) 150 do 155 Din za 100 kg.

JAJCA.

Ljubljana, 26. aprila. Cene jajec se gibljejo v naši državi od 0.90 do 1.75 dinarjev za komad. Produkcija je obilna. Velik odstotek jajec v produktivnih krajih države sedaj konzervirajo, ker so cene v notranjosti nizke, inozemstvo pa ne plača zaželjene cene! Najboljši odjemalec je sedaj Nemčija, ki plačuje na bazi 160 švic. frankov. Dunaj plača 1350 do 1450 avstr. kron za komad. Ker Madžarska in Romunija še ne izvažata, so izgledi za naš izvoz jajec ugodni. London plača 12 šilingov 6 penc za 120 komadov. Milan 540 do 580 za tisoč kosov in Berlin 6.10 do 7.

Tržaški trg z živili. (V lirah.) Sveže meso 8.40 do 13.20, telečje 8 do 8, sveža svinjina 10 do 11.20, prekajena 14 do 16 za kg, mleko 1.40 do 1.70 za liter, sveže maslo 20 do 26 za kg, mešano maslo 10 do 12.50, svinjska mast 8.80 do 10, slanina 8.40 do 10.80, bela moka 1.60 do 2.10, koruzna 1.20 do 1.40, fižol 2.40 do 4.40, krompir 0.80, kislo zelje 1.80 do 2.20, kisla repa 1 do 1.80, polenovka 4.80 do 6, namočena 3.60 do 4.20, navadno olje 6.20 do 8, oljkino 7.20 do 11, sladkor 6.20 do 6.80, solata 2 do 6, radič (zelen) 2.60 do 4, špinača 3 do 3.60, česen 3.50 do 4, čebula 1 do 1.40, namizna jabolka 2 do 5.60, vse za 1 kg. Jajca (komad) 0.45 do 0.65. Seno 37 do 38, slama 33 do 34, oves 94 do 95, oglje 60, drva 24 do 26 (za kvintal). Žive kokoši (komad) 16 do 32, zaklane kokoši in piščeta za kg 16 do 20 lir. obleka 180 do 650, obuvalo 40 do 120 lir.

Tržaški vinski trg. Istrsko belo 100 do 150, črno 135 do 170, brisko 160 do 180, vipavsko 95 do 130 za 1 hl. Slivovec 40° za 1 l 9 do 10.50, tropinovec 40° domač za liter 11 do 11.50 lir. Te cene je plačati pri producentu.

× **Dobava strojnega in motornega olja ter bencina za motorje.** Pri odelenju za mornarico v Zemunu se bo vršila 14. maja t. l. ofertalna licitacija glede dobave 30 ton strojnega olja, 10 ton motornega olja in 10 ton bencina za motorje. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× **Dobava drogov iz medi.** Direkcija državnih železnic v Ljubljani razpisuje ofertalno licitacijo na dan 6. maja 1924 za dobavo 3830 kg drogov iz medi raznih dimenzij. Pogoji se nahajajo v vpogled pri ekonomskem odelenju, Direkcije državnih železnic v Ljubljani, Gosposvetska cesta (nasproti velesejma) vsak delavni dan od 10. do 12. ure.

× **Dobava plinovega olja.** Direkcija državnih železnic v Ljubljani razpisuje ofertalno licitacijo na dan 4. maja 1924 za dobavo dveh cistern plinovega olja. Pogoji se nahajajo v pogled pri ekonomskem odelenju Direkcije državnih železnic v Ljubljani, Gosposvetska cesta (nasproti velesejma) vsak delavni dan od 10. do 12. ure.

× **Dobava zmlete paprike.** Pri intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani se bo sklenila dne 12. maja t. l. pogodba za dobavo 1400 kg zmlete rdeče paprike. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

To in ono.

Podrobnosti o žel. katastrofi v Bellinzano.

V bližini bellinzonske postaje se je pripetila v noči od torka na sredo grozna železniška nesreča, ki jo prekaša od železniških katastrof, ki so se pripetile v zadnjih tridesetih letih v Švici, samo še nesreča pri Münchensteinu, junija meseca 1891, ko se je namreč pod težo bazelskega potniškega vlaka podrl birski most in zasul pod svojimi razvalinami 73 oseb.

Toda tudi zadnja nesreča ne zaostaja po svojih strašnih posledicah mnogo za tedanjo železniško katastrofo. Zgodilo pa se je tako-le:

Okoli 2. ure ponoči je odpeljal iz bellinzonske postaje brzovlak Milan—Berlin. V njem se je po statistiki italijanskih kontrolnih oblasti vozilo 15 Švicarjev, 45 Nemcev, 52 Italijanov, med temi 27 izseljencev, 4 Amerikanci, 2 Norvežana, 2 Čehoslovaka, 2 Francoza in dva Angleža. Med Italijani je bil tudi italijanski poslanik v Kodanju, grof della Torre, s svojim tajnikom in nekaj dijakov, ki so odhajali na nemške univerze. Ker je imel vlak znatno zamudo, je vozil že po par minutah z brzino 60 kilometrov. Nihče ni slutil, da se bliža križišču pri sv. Pavlu brzovlak iz Bazla.

O nesreči, ki se je kmalu nato pripetila pripoveduje neki očividec sledeče: V Bellinzoni sta bila k milanskemu brzovlaku priklopljena dva električna stroja, da bi lažje vozila navkreber. Bilo je ob 2. zjutraj. Skoraj vsi potniki so spali. Naenkrat so se bližale vlaku iz Italije grozeče luči drugega vlaka, ki je vozil navzdol. Razdalja je postajala vedno manjša. Poizkus strojevodje preprečiti nesrečo se je izjalovil. Tresk je bil strašen. Sledil je trenutek groze in tajinstvenega miru. Potem pa so pričeli skakati iz vlaka prestrašeni potniki. Stroji so bili prevrnjeni. Vozovi razbiti.

Škoda še ni bila tako velika in število žrtev ne tako, če se ne bi naenkrat pripetilo nekaj drugega. Milanskemu brzovlaku je bil namreč priklopljen neki nemški voz z acetilensko razsvetljavo. Plinovi rezervarji so se razbili in plin se je vnel. Iz gorečega voza se je razlegalo v srce segajoče stokanje, vzdihovanje in klici na pomoč. Ogenj pa je nadaljeval s svojim uničujočim delom. Kmalu se je vžgal tudi k nemškemu vozu priklopljeni italijanski voz prvega in drugega razreda. Ko je bil končno ogenj pogašen, so začeli iskati trupla. Vsa trupla nemškega voza so bila sežgana. Zgorela je med drugimi neka nemška družina.

Omenimo naj še druge podrobnosti. Kakor rečeno se je vnel tudi neki italijanski voz. K sreči pa se je večina potnikov pravočasno rešila. V prvih dveh kupejih sta se vozili dve nemški družini. Brata Fortmann, Henrik iz Berlina in Viljem iz Kölna. Z njima sta bila tudi soprogi in trije otroci. Henrik pripoveduje, da se je vzbudil nekaj minut pred nesrečo. »Moja žena — je rekel — si je zbegana zakrila oči in se ni vsled silnega sunka zavedla, kaj se je zgodilo. Tudi sam sem prišel do popolne zavesti šele po nekaj trenutkih. Občutil sem silne bolečine v prsih in na obrazu, ker sem se zaletel v nasprotno steno. Skočil sem skozi okno na prosto. Medtem se je skušal moj nečak v sosednem kupeju z nečloveško silo rešiti iz pasti obeh nasprotnih sedežev, ki sta mu vsled sunka zajela obe nogi. Rešil se je in kočil na plan. Ni pa zbežal, marveč spoznal strašen položaj svojih dragih in šel zopet v voz ter vlekel enega za drugim izven območja ognja. Rešil je očeta, mater in sestro. Oče in mati sta bila težko ranjena, sestra pa le iz strahu onesveščena. Nato je pomagal še nekaterim sopotnikom.«

Po dosedanjih poročilih so izvlekli izpod razvalin 30 mrtvih in 13 ranjenih, ki so bili pripeljani v bellinzonsko bolnico. Vendar pa se domneva, da je število žrtev nekoliko večje, ker so nekatera trupla popolnoma sežgana, in ni možno vedeti ali so cela ali samo deli. Posebno težavno je ugotoviti identiteto ponesrečencev, ker so zgoreli tudi vsi dokumenti. Med razbitim železjem so našli nekaj ožganih papirjev in tudi zlat prstan z letnico 1906. Vse so oblasti skrbno shranile, da bi bilo lažje ugotoviti identiteto ponesrečencev. Predvsem so ostali med zmečkanim železjem in električnimi žicami mrtvi vsi štirje strojevodje in par železničarjev, ki so se vračali s službe domov. Zanimivo pri tem je, da so ostali vsi potniki švicarskega vlaka, razen železničarjev, živi.

Po najnovejših poročilih je zgorel tudi vodja nemških nacijonalcev dr. Helfferich, o katerem smo v zadnjem času često pisali. Njegovo truplo je bilo baje že agnoscirano. Pri njem so namreč našli razna pisma, ki so se nanašala na reparacijsko vprašanje in državnozborske volitve. Z njim vred je zgorela tudi njegova mati. Peljal se je baje na neko nacijonalistično zborovanje v Hanau.

Materijelna škoda se ceni na sedem milijonov švicarskih frankov, ker so ostali celi samo zadnji vozovi. Glavna krivda zadene po najnovejši preiskavi strojevodjo Cavigiolija, ker ni upošteval znamenja »Stoj«! Tega pa baje ni storil, ker je bil po izpovedbi nekega kurjača, ki je ostal pri življenju, mnenja, da je znamenje namenjeno nekemu tovornemu vlaku. To bo najbrže tudi točno, ker je po drugi verziji zakrivila nesrečo železniška uprava v Biaski, ki ni obvestila postaje v Bellinzoni o prihodu brzovlaka in ne tovornega, ki so ga tam pričakovali. Tovorni vlak se je namreč radi velike zamude vstavil na postaji Fiesso in čakal, da odpelje prej brzovlak.

Meksikajnarji.

Meseca aprila leta 1864 so odhajale iz Ljubljane zadnje čete takozvanih Meksikajnarjev, ki so tvorili spremstvo avstrijskemu nadvojvodu, novoimenovanemu meksikanskemu cesarju Maksimilijanu.

Cesarskemu pozivu se je odzvalo tedaj lepo število prostovoljcev, ki so prihajali od vseh strani države v Ljubljano, kjer je bilo glavno zbirališče Meksikajnarjev. Nekateri stari ljudje pripovedujejo o teh Meksikajnarjih različne stvari, ki bi bile vse drugo poprej, kakor v čast Maksimilijanu.

Zbirali so se v stari cukrarni na Poljanskem nasipu in pa v barakah, katere so imeli postavljene na Gmajni, to je tamkaj, kjer je sedaj delavnica za pohištvo tvrdke Naglas. V tistem času namreč še ni bilo mesto razširjeno na današnji Breg in se je v tem delu mesta začela Gmajna, ki pa je danes potisnjena daleč na Mirje. Ker je bilo tedaj v Ljubljani glavno zbirališče te vojske, so prihajali v Ljubljano Madžari, Čehi, Poljaki, Avstrijci in tudi Nemci. Pomešane narodnosti teh ljudi so nudile takratnim Ljubljančanom dosti zanimivosti. V Ljubljani so dobili prostovoljci svojo uniformo, ki je obstojala iz širokokrajnega slamnika s petelinovim peresom, zamolklo belih ozkih hlač in ravno takega sukniča iz surovega platna ter znanih »meksikajnaric«, to je škorenj, ki so se pozneje udomačile tudi med našim narodom. Kakor veli ustno izročilo o teh Meksikajnarjih, so bili to sami najslabši ljudje, katerim ni dišalo pošteno delo in so pričakovali, da se bo v Meksiki cedil med in mleko. Še bolj pa jih je vleklo to, ker je vsakdo od njih prejel pred odhodom v Ameriko 12 goldinarjev na roko, — za takratne čase dosti lepa vsota. Za ta denar so si potem privoščili različnih dobrot, predvsem žganja, katerega so po poročilih starih ljudi takrat Meksikajnarji popili toliko v Ljubljani, da so se valjali v pijanosti po predmestju in tudi padali po ulicah. Žganje pa menda povzročuje bojevitost in tako je ob neki priliki naskočila tolpa pijanih Meksikajnarjev iz cukrarne šentpetersko vojašnico ter je prišlo med vojaštvom in Meksikajnarji do krvavih spopadov. Podlegli so seveda Meksikajnarji. Nemoralno življenje in prostitucija sta takrat zavladali po Ljubljani. Mlade in tudi starejše ženske so se vdajale pijanim Meksikajnarjem, ki so ljubezen dobro plačevali. Naravno je, da je bila po teh ljudeh ogrožena tudi privatna lastnina in javna varnost. Zato so Ljubljančanje prihajali zvečer zgodaj domov in se zapirali v svoja stanovanja.

Skoro eno leto je trajalo zbiranje prostovoljcev za Meksiko. Ko se jih je nabralo za en bataljon, so jih odpremili proti Trstu z vlakom, ki je odhajal iz Ljubljane okoli 7. ure zvečer. Spremila jih je na kolodvor vsakokrat njihova lastna godba in tudi vojaška. Vsak Meksikajnar je nesel v roki dolgo palico, na katero je bil pritrjen mal balonček, v katerem je gorela svečka. Dosti jih je bilo, ki niso prišli niti do Trsta, ker so se premislili in pobegnili domov.

Med temi Meksikajnarji je bilo tudi precej Ljubljančanov, med njimi neki Andrej Debevc iz nekoč dobro znane Debevčeve rodbine v Trnovem. Dalje, med takratnimi Ljubljančankami dobro znani Haufen, knjigovodja pri I. C. Mayerju. Ta Haufen je slovel po Ljubljani kot eden najlepših moških. Neki Benda, ki je bil na magistratu kot stavbni risar pri stavbnem oddelku, je tudi odšel v Meksiko in se po dveh letih vrnil domov, medtem ko sta prva dva padla v boju z meksikanskimi republikanci.

Posebno pozornost so vzbujali v Ljubljani poljski dijaki, ki so šli z Meksikajnarji. Radi nemirov, ki so bili takrat na Poljskem, je hotela avstrijska vlada poslati večje število poljskih dijakov kot revolucijonarje v Sibirijo. Med tem pa so se začeli zbirati prostovoljci za Meksiko in so se vsi ti dijaki, ki so pripadali po večini boljšim rodbinam, javili za v Meksiko. Prišli so v Ljubljano lepo opremljeni s »polnimi torbami« cekinov. Po lepi lastni opremi so se odlikovali tudi Madžarji.

Po žalostnem koncu cesarja Maksimiljana so se jeli vračati leta 1866 v domovino ostanki teh Meksikajnarjev. Ljubljančanje so jih hodili gledat na kolodvor. Vsi raztrgani in od žganja pijani Meksikajnarji so naredili zelo žalosten utis.

Guilelmo Marconi.

(K petdesetletnici njegovega rojstva.)

Dne 25. aprila je praznoval petdesetletnico svojega rojstva mož, ki je kot mlad fizik presenetil svet s svojo epohalno iznajdbo brezžičnega brzojava. Danes ni več dela sveta, kjer ne bi štrlele v zrak mogočne do 300 metrov visoke antene. Nobena ladja ne odplove na širno morje, ne da bi bila opremljena z aparati za brezžično telegrafijo, in v tisočih slučajev brodoloma so dobili ponesrečenci pomoč na mednarodno dogovorjen klic na pomoč. Odkar je leta 1902 odposlal Marconi preko Atlantskega oceana črko s, je izgubilo kablanje svojo prvotno važnost. Od tedaj je postala brezžična izmenjava poročil med kontinenti tako vsakdanja, kakor svoječasno kablanje. Predaleč bi zavedlo naštevanje vseh ogromnih koristi, ki si jih je pridobil za človeštvo Guilelmo Marconi.

Mladi fizik je bil rojen 25. aprila 1874 v Griffone pri Bologni. Študiral je v Livornu in pozneje na bolonjski univerzi. Obiskoval je predavanja prof. Righija o pojavih električnega žarčenja in poizkusih Nemca Henrika Hertza, ki se mu je leta 1888 posrečilo dokazati tesno zvezo med kolebj svetlobe in elektrike. Hertz je nadaljeval poizkuse Angleža Maxwella, ki je umrl, predno je mogel svojo teorijo praktično izkoristiti. Hertz je dognal, da ima gibanje etra obliko valov, ki se gibljejo z isto hitrostjo kot svetloba t. j. s 300.000 km na sekundo.

Hertzovi poizkusi so vzpodbodli Marconija k lastnemu proučevanju. Pri tem se je opiral tudi na raziskovanja Francoza Branlya in Rusa Popova, s katerima se je seznanil v Righijevem laboratoriju. Branley je namreč konstruiral kazalec za etrove kolebe z večjo občutljivostjo in Popov je to napravo praktično izkoristil. Popov je prišel na idejo, da bi moral kohaerer reagirati tudi na razelektrenje v atmosferi, ki je tudi kolebajoče oblike. Posrečilo se mu je tudi spraviti do zvonenja električni zvonec, ako je v bližini udarila strela. Končno je s pomočjo svojega aparata zaznamoval bliske v večji daljavi.

Marconi se je s temi poizkusi okoristil, čeravno ni sam odkril novih fizikalnih zakonov, kar pa ne zmanjša njegove slave. V razmeroma kratkem času se mu je posrečilo svoja odkritja praktično izkoristiti.

Prvi poizkus je napravil 14. maja 1897, ki se mu je posrečilo brezžični sporazum. Uro hoda od kopališča Penarthe ob bristolskem kanalu je zgradil na neki 20 metrov visoki čerj anteno. V razdalji 5 kilometrov je bila oddajna postaja. Profesor Slaby, ki je prisostvoval temu poizkusu, je napisal sledeče:

»Spočetka se ni posrečilo dobiti nobenih znamenj. Krivda se je pripisala železnim živam pri anteni. Drugi dan je bila antena zvišana na 20 metrov. Tedaj smo dobili nejasna znamenja. Popolen uspeh pa smo doživeli šele tretjega dne. Nikdar ne bom pozabil onega trenutka, ko smo stisnjeni v nekem lesenem žaboju, čakali na dogovorjeno znamenje. Na oddajni postaji je bila dvignjena zastavica in že je aparat zabeležil jasna Morzejeva znamenja. Bila je črka »v«, kakor je bilo dogovorjeno.«

Od tedaj se je Marconi trudil, da bi svoj aparat zboljšal. Baš lansko leto se je odpeljal na Atlantski ocean, kjer je skušal s pomočjo posebnih priprav dati valovom zaželjeno smer. To je namreč še vedno ona veliką pomanjkljivost, ki sili k uporabljanju šifriranih brzojavk. Morda ni več daleč čas, ko se bo komu tudi to posrečilo, kajti danes deluje na stotine učenjakov na zboljšanju brezžične telegrafije.

FEMINA

Pismo o modi.

Pariz, meseca aprila.

Gospod urednik!

Preveč zahtevate. Pišem naj Vam za Veliko noč pismo o pariški modi. Če bi vsaj rekli, o pariških modah; kajti pri nas ima vsak veliki in prijazni mojster šivanke »Svoj« stil in »Svojo« modo. Pa da Vam ustrežem, da Vam pošljem takorekoč nekaj za »piruhe« sem žrtvovala svotico frankov in si najela taksi. Zapravljam? Kaj še. Če prikorakam peš pred palačo modnega kralja, ej, gospod urednik, potem ne bi videla mnogo več kot livrejo gospoda portirja. In ta Vas in Vaših bralk vendar ne zanima? Torej:

Le začniva pri Ho — ej, pri Poiretju; on je še najbolj pristopen koncesijam, čeprav kultivira predvsem najmodernejši žanr, obleko fantazije, momentanega razpoloženja in ustvarja prave pravcate ekspresijonistične kreacije. Kot se slikar-ekspresionist nehoté približuje primitivistom, tako se tudi Poiret-jevi umotvori približujejo staroegiptovskim, indijskim in biblijskim odjelom. Koncesije njegove pa dovoljujejo reminiscence na dobo obeh Napoleonov. A taksi čaka. Brž naprej. Maison *Doeuillet:* Vse ozko, tenko, svetlo in mladostno; kratka krila, mnogo dolgih, ozkih tunik, v gube zlikane, da ne kvarijo linije. Skoro k vsaki toaleti asortiran, ali vsaj harmoniziran, mnogokrat živo pisan plašč.

Drecoll priseza na povite in drapirane, nekoliko daljše toalete, češ, da najbolje podčrtavajo žensko gracijo.

Maks Robert in *Doucet* uporabljata mnogo ročnega dela; prvi svilene, predvsem kineške vezenine, drugi še vedno favorizira á-jour-je v dolgih, ukusno razvrščenih črtah.

»Posod plise«, je geslo gospoda *Jean Patout;* igra se to pomlad kaj rad s črno-belimi kompozicijami.

Zelo so mi povšeči modeli tvrdke *Jenny;* vse ravne in ozke, čiste linije, diskretne elegance, a polne dražestnih detajlov. V Vaši Latermanovki bi bili povsem na mestu na kaki sloki ljubljanski krasotici. Tudi gospa *Charlotte* mi zagotavlja, da ji je sloka linija nad vse, vendar se da prečesto zapeljati in kroji ivončaste gube. Skoro vse njene obleke so brez pasa; posebno ljubi čipke, medtem ko interesirajo gospoda *Molyneutt* dragocene orientalske vezenine. Zelo priljubljen je ateljé *Madeleine et Madeleine*, ki ostaja vseskozi zvest ravni liniji, uporablja mnogo ukusno aranžiranih šerp — in ima posebno srečno roko v izberi barvnih tonov. V Ljubljani bi se vse, ki hočejo biti lepe, oblačile pri Madeleine et Madeleine. Jako interesantna je madame *Nicole Groult,* ki pravi zelo gracijozno, da je lezel pas toliko časa nižje in nižje, da je končno zdrknil na tla. Logično so njene obleke neopasane; a mene povečini niso navdušile. Stari, slavni Anglež *Redfern* se izrazi kratko a jedrnato: Pri meni so vse dame stare — dvajset let. Evo! Tudi pri svetovni tvrdki Worth ne izvem Bog vé kaj novega. »Varijacije po znani temi«, mi pravi smehljaje elegantna direktrisa.

Dolgo sem se zamudila pri gospodični *Vallée;* — ona se naslanja na modo iz časa po francoski revoluciji, na čas direktorija, directoire. Tojla visoko nad naravnim pasom — veliki reverji, gumbi, dvokrajni klobuk — chapeau Napoleon. V plaščih in večernih toaletah se sumljivo kreče okoli dražestnih oblek Josephine Beauhamais, madame Tallien in Juliette Récamier — tako poznane iz časa Napoleona I. — A vse to seveda modernizirano prefrizirano.

Moj Bog, jaz gledam, uživam, se naslajam, notiram, primerjam in kritiziram a moj avto čaka. A taksameter žal nikdar ne počiva — to bo frankov.

Zato nič več o drugih velikih mojstrih. *Lucien Seloug, Courtisien, Coupy, Grmaine Secomte* — vse prisega enoglasno: Ozko, še ožje, najožje.

Seveda, Vaše bralke, g. urednik, nemara ne bodo zadovoljne, ker prav za prav niso izvedele kaj je *najbolj* moderno. Povejte jim: Vse. Vse kar je bilo lepega v preteku prošlega stoletja, vse je moderno; a vse te stare in nove mode prikrojiti svoji okolici, miljeju, priliki, stasu, obličju in — denarnici, to, gospod urednik je *najmodernejše.*

V nadi, da Vam in Vašim dragim naročnicam s svojim poročilom nisem pokvarila dobre volje, Vam in njim želim veselo Alelujo ter Vas in nje prisrčno in udano pozdravljam.

Njena nedelja.

V veliki stekleni verandi je bila pogrnjena velikonočna miza. Gospodična Kristina, vsa drobna v staromodni obleki iz črne svile je sklanjala svoj bledi obrazek nad nastavke, polne žoltih pomaranč, in okrogle žardinijerce z svitlorumenimi trobenticami; tu je popravila servijeto, premaknila čašo, pogladila z ljubečimi prsti svetli damast namiznega prta. Lične košarice so hranile med snežno belino idrijskih čipk pestro barvane piruhe. Svitlorožnate rezine velikonočne gnjati z zelenimi venčki kodrastega peteršilja krog belih cvetic iz surovega masla, apetitna mrzla teletina z rdečimi šopki mladih redkvic in tresočimi se grički rumenkastega aspika, so se prijetno menjavale z dolgimi v srebro okovanimi steklenimi ploščami, polnimi dišečih potic. Vmes med vsemi temi dobrotami pa so bile razvrščene vse tiste steklene in srebrne drobnarije, ki ti omilijo domačo, skrbno negovano in urejeno mizo. Enakomerno razvrščen se je svetil lepi, stari porcelan in težki brušeni kozarci. Skozi odprta okna so prihajali žarki pomladanskega solnca, pozlatiti hijacinte in pisane tulipane, ki so cveli v belih skrinjicah ob oknu, splezali po mizi ter prižgali tisoč luči v vsem tem srebru in kristalu.

Stara gospodična je bila zadovoljna. To je bila »njena« nedelja. Vsa mladina njenega obsežnega sorodstva je v jutru vsake velikonočne nedelje bila njen gost na lepem vinogradnem posestvu kraj mesta. Med letom teta Kristina ni rada sprejemala gostov. Niti ob trgatvi. Vsi dnevi njenega življenja so bili posvečeni delu. Od zore do mraka je je bilo povsod, v shrambi in pri čebelnjaku, v kuhinji in pri kopačih, v lozi, v hlevu in kraj tople grede v staroverskem vrtu. In nadvse je bilo blagoslova. In vsakdo, s komur je stara gospodična stopila v stike je bil deležen tega blagoslova, pa najsi je bila sosedu oddala roj čebel, tucat račjih jajc za pleme, cepič ananasne marelice ali lonček prsti za gorenjski nagelj.

Velikonočna nedelja pa je bila od nekdaj posvečena počitku, spominom in mladini.

Glej, kot prvo že pred deveto uro, kot je bil običaj za »žegen« pri teti Kristini, črnolasko Anico; in potem brž vse po vrsti: Joško in Mira, okrogla plavuša Nada, kodrasta Mihela in Katjuša z dolgimi kitami. In ves moški naraščaj — sami lepi, sloki fantje.

Vse je bilo mladostno — praznično razpoloženo, nove obleke in klobuki, svitli črevlji in rokavice. — Vsa ta mladina je zagrnila sivo tetko, vso drobno v staromodni obleki iz črne svile in čebljala in se ogledovala in uživala. Da uživala; kajti, ko je bila razvrščena krog praznične mize, so se brž praznile bogato obložene sklede. Bilo je trkanja s piruhi, drobnih požirčkov sladkega muškatelca, smehi, zaljubljenih pogledov in gorkih lic. Po solnčnih žarkih je priplaval vonj pomladnega cvetja, po jasnem jutranjem zraku žvrgolenje drobnih ptic. Mladino je zvabilo na prosto; po belem pesku so stopali po dva, trije, držeči se za roke; dve prijateljici v tesnem objemu, drobni glavici sklonjeni druga k drugi.

V mestu je zazvonilo poldne. Dobri tetki brž zadnji poljub. Mudi se domov. In vsa pisana jata odbeži po beli široki cesti.

— — — — — —

V solnčni verandi pospravlja stara Ana. A solnca ni. Dvignilo se je visoko onkraj strehe bele hišice v lozi. In tokraj so sence. In rahel hlad.

Gospodična Kristina si je ogrnila sivo volneno ruto. Vsa drobna je in bela, ko stoji ob oknu in zre nad pisanimi tulipani v daljino.

Velikonočna nedelja je — dan počitka, mladine — in spominov.

Raznoterosti.

Karirano blago

je zelo moderno. Vendar je treba pri uporabi velike previdnosti. Živo škotsko in široko-križasto blago sodi pravzaprav le za dopoldanske, popotne in športne obleke. Pristoja tudi samo jako slokim in — mladim damam. Starejše dame imajo veliko izbiro drobno križastega, ali ton v tonu kariranega blaga. Pri krojenju in izdelavi je treba istotako posebne pažnje, kajti pisani kvadrati se morajo natančno ujemati, ne le v gladkem krilu, temveč tudi na jopici. Nerodno urezana jopica ali tajla, ti lahko postavo popolnoma zveriži. Če kupuješ križasto blago, misli vedno na to okoliščino in kupi ga zato rajše nekoliko več (en četrt do pol metra), ker se ureže.

Zelo priljubljene so tudi kombinacije škotskega in gladkega blaga, in tudi zelo praktične, ker se da na ta način še marsikak konec dobrega sukna spremeniti v moderno toaleto.

Semenj za zaroke.

Resnično. In niti ne v Ameriki, ampak v — Parizu. Francoski narod postaja v skrbi za svojo razmnožitev direktno bolesten. Svetovna vojna je baš med francoskim moštvom zahtevala strahovite žrtve. Naraven nagon zdravega ljudstva stremi za tem, da obnovi ta najdragocenejši kapital svoje države. Dobrodelna društva in veliki časopisi nabirajo zdržema na najrazličnejši način (zbirke, bazarji, prireditve, predavanja) ogromne svote, s katerimi podpirajo novoporočence in rodbine s številnimi otroci.

Povsod vidite reklame in napise za take zbirke: »Fondez des foyers!« Ustanavljajte domača ognjišča!

Iz tega stališča moramo gledati tudi to zadnjo zares — da se milo izrazimo — bizarno idejo. 4. maja naj bi se vršil ta »Foire aux Fiancées« »Semenj zaročencev«. Vsaka neudata žena, vsak svoboden mož, se pri vhodu registrira; potem dobi številko. Na podlagi številk in registrov se lahko vsakdo informira povsem tajno v posebni pisarni o »postranskih okoliščinah« številke, ki se mu dopada. No, in vse drugo se prepušča usodi, — v tem slučaju, enodnevnem bivanju v božji naravi, kajti prireditev se vrši na prostem v pariški okolici blizu gradu Malmaison, — godbi, pikniku na zeleni trati, plesu v luninem svitu — in sladkemu majskemu razpoloženju.

Kako likam zastore?

Sploh ne. Namreč onih iz čipk, tila in drugih takih »tekočih« snovi. Ko sem zaveso, zastor ali posteljno pregrinjalo oprala v milnici in čisti vodi, potegnila skozi močno voden škrob ali riževo vodo ali drugo poljubno opreturo, napnem zastor ali kar je, na zelo enostaven cenen okvir, ki ti ga naredi vsak vaški mizar. Tak okvir sestoji iz štirih ploščnatih palic; dve sta dolgi približno 3 in pol metra, 2 po 1 in pol metra. Palice se dado na konceh utakniti drugo v drugo; zato so opremljene daljše z zarezami, krajše z luknjami, skozi katere se zataknejo klini. Tako se dá ta okvir do gotovih mej regulirati v dolžino in široko, prav tako kot lesni okviri za vezenje. Ko si pripravila obliko okvirja po normalni širini in dolžini zavese, ga tesno ovij z dolgim trakom iz bele flanele ali drugega mehkega blaga, ki ne pušča barve. Sedaj napni vlažno zaveso najprej na obeh kratkih stranicah z dobrimi bucikami, **ki ne rjavé,** na flanelo prav gosto, in pazi, da blago enakomerno razvrstiš. Ne daj, da bi bil zastor po dolžini že tedaj napet, ampak pusti, da je precej ohlapen. Potem ga dvigni, ga pripni na obeh straneh v sredi, potem zopet v sredi itd., dokler ni prav gosto pripet z bucikami na obe dolgi z blagom oviti palici. Če sedaj postaviš ta svoj aparat na solnce in veter, je zastor v 10 minutah suh, in ne preostaja ti drugega, kot ga brž zopet obesiti na svoje pristojno mesto.

Majhen izdatek za lesen okvir in mehko blago, ki se čestokrat najde med staro kramo, se ti tisočkrat poplača. Tvoje zavese so lahko v enem popoldnevu oprane in zlikane, se ti ne strgajo in so vedno enakomerno dolge in široke. Če vpoštevaš te visoke stroške snaženja v kemični čistilnici, nam boš za ta priprost nasvet gotovo prav hvaležna.

Kratki lasje?

Silno so priljubljeni in danes vidiš to, jutri ono tvojo znanko, ki je svoj najlepši kras položila na oltar — mode. Ta in ona se tudi upravičuje s tem, da imenuje to modo praktično. O ja, če si tako srečna, da ti temni ali zlati naravni kodri obkrožajo lice. Če pa nimaš te naravne prednosti — gorjé.

Nova frizura je še mnogo delikatnejša, ker mora biti vedno jako akuratna. Frizerka zasluži pri negovanju kratkih las trikrat toliko kot pri dolgi kiti. Vendar so očividno ti obrtniki veliki poštenjaki. Kajti navzlic temu, da jim nudi »deška glavica« nežnega spola najlepši zaslužek, je na kongresu ameriških frizerjev gospod Charles Mestle, svaril Evine hčere, češ naj ne režejo svojih las, ker bodo imele kmalu mesto glavice »à la Garçon«, glavico »à la d'Annunzio». Ne veste, kakšno frizuro nosi d'Annunzio?

No, prav za prav nobene, ker mu skoro vso glavo pokriva izdatna — pleša.

Pa vse to, drage moje, je trdil gospod Mestle iz Amerike. Vsekako pa, sestre kratkih las — pozor!

POZOR! Kino Ideal

Samo še danes

I. del

napeto zanimive detektivske drame

Nasledstvo 9 milionov.

Jutri v pondeljek 29., torek 29. in sredo 30. apr. II. del.

Naš novi roman

Tarzan — sin opice.

Dne 1. maja pričnemo priobčevati *nov roman,* ki si je v kratki dobi osvojil ves svet! V Angliji, Ameriki, Rusiji in v vseh drugih evropskih državah je nebroj različnih izdaj razglasilo njegovo slavo. Kjerkoli se pojavi kinematografski film *Tarzan,* sin opice, povsod se ljudje drenjajo za vstopnice. Kaj je vsebina tega romana, ki je tako čudovito porazil ves svet?

Tarzan, sin opice je moderni Robinzon. Človeštvo, ki je sito sodobnega sveta ter hrepeni po novih užitkih, katere mu naj nudi razgreta človeška fantazija, se je krčevito oklenilo pravljičnega sveta, opisanega v našem novem romanu. Starega Robinzona zna že mlado in staro na pamet. V tem času je znameniti angleški pisatelj Edgar Rice *Burroughs* spisal modernega Robinzona: *Tarzana, sina opice.* Človeška domišljija skorajda ne more ustvariti drznejših in močnejših slik, kakor jih vsebuje »*Tarzan*«.

Sam nam to pove: Očeta nisem poznal, a moja mati je bila opica. In vendar je to samo njegova zmota. Kajti *Tarzan* je polnokrvni angleški lord, ki pa je vzrastel v skrivnostnih afrikanskih džunglah ob ekvatorju. Očeta in matere res ni poznal, kajti ob njihovi smrti je bilo dojenče staro par mesecev. Močna in lepa samica iz plemena človeko-opic ga je našla ter dojila s svojim mlekom. Vzgojila ga je in napojila s prvim ljubezenskim napojem, z materinsko ljubeznijo. Braniti ga je morala pred krvoločnimi soplemenjaki, ki so sovražili golega, slabotnega mladeniča. Ta mladenič se razvija v silnega orjaka, ki pozna neprodirno džunglo, ki ima oko najopasnejše zverine, srce in pamet pa človeško. Njegova moč je bajna; istotako njegova spretnost v krvavih bojih z divjimi gorilami.

Na čudovit način se je naš človek iz džungle sam naučil brati in pisati.

Podnevi in ponoči nas obdaja čarobni in bajni svet pragozdov, afrikanskih džungel, kjer se razlega mozeg pretresajoče zmagoslavno rjovenje opice, ki v strahovitem boju zlomi premaganemu levu tilnik.

Najsilnejši pa je mogočni krik *Tarzanov.*

V prsih tega orjaka, ki se giblje le po vejah ogromnih pragozdnih dreves, se vzbudi nežna ljubezen do lepe angleške deklice. Srce nam zastaja, ko prisostvujemo elementarno divjemu boju človeka in gorile zaradi tega sladkega bitja, ki ga je usoda zanesla v svet džungle.

Pero še ni opisalo nežnejših ljubezenskih prizorov! Na travi, pod streho orjaškega drevja vzljubi mlada deklica silnega mladeniča, ki govori le opičji jezik, a zna pisati in brati angleško. Neverjetne stvari in vendar jasne in strašne za nas. Tako se je razvijal človek v megleni pragodovini, ko je še prebival v gozdovih in duplinah.

Odveč bi bilo naštevanje vseh krasot in grozot pričujočega romana. Kdor je prebral prvo stran, ne bo odložil knjige, dokler je ne prebere do zadnje pike. Zato ni nič čudnega, če se je ves svet tako strastno ogrel za to najdrznejše moderno delo, ki sega nazaj v tisto dobo, ko so naši pra-pradedi postajali ljudje.

Colette:

Klavdijin dom.

Prevod iz francoščine.

I.

Kje so otroci?

Hiša je bila velika, pokrita z visoko streho, Strmi cestni ovinek je silil hlev, remizo, kokošnjak, pralnico in mlekarno, da so se stiskali okoli spodnjega konca zaprtega dvorišča.

S komolci oprta na vrtni zid, sem zamogla s prstom pogrebsti po strehi kokošnjakovi. Zgornji Vrt je obvladoval Spodnji Vrt, ki je bil stisnjen in vroč, posvečen zelenjadi. Tu je rasla paprika in melancana, meseca julija pa se je tepki duh paradižnikovega zelenja spajal s sladkim vonjem dozorele marelice ob špalirju. V Zgornjem Vrtu dvoje dvojčkov-smrek, oreh, v čigar neusmiljeni senci so umirale cvetice, rožni grm na zapuščeni trati, izkrivljena vrtna utica...

V ozadju, vzdolž Vinogradne ulice, je bila poverjena obramba obeh vrtov močni železni ograji, ki je pa nisem poznala drugačne, kot zveriženе, iztrgane iz zidnega cementa, in dvignjene v zračni lok po neodoljivi sili močnega vejevja stoletne glicinije.

Glavna fasada, obrnjena v Hospiško ulico, je bila fasada z dvema stopnjiščema, vsa počrnela, z velikimi okni, brez najmanjše lepote: meščanska hiša starinske vasi, ki jo je strmi cestni ovinek spravil iz resnega ravnovesja: stopnjišče je imelo na eni strani šest, na drugih deset stopnjic, da je izgledalo kot bi šantalo.

Velika, resnobna hiša, trpka in turobna z durmi s cinglijajočim zvončkom samostanov, globoko udolbenim portalom z močnim zapahom starih jetnišnic, pa se je na drugi strani vsa smehljala. Zadnje pročelje, nevidno pocestnemu popotniku, vse pozlačeno od solnca, je nosilo bohoten plašč glicin in pisanih plezalk; vsa ta cvetoča peza je počivala na ogrodju trudnega železja, poveznjena v sredini kot gugalnica ter senčila malo tlakovano teraso in vhod v salon.

In kar je še bilo — kaj bi to slikala s pomočjo revnih besed?

Kakšno razkošje, če se moj spomin domisli rdečih kaskad jesenske trte, uničujoče se po svoji lastni pezi, krčevito v svojem podcu se držeče nekaterih smrečjih vej! In gosti jorgovan, čigar masivno cvetje, modro v senci, v solncu, škrlatno, je venelo rano, vdušeno po lastni bohoti; ti jorgovanovi cvetovi, tako davno že umrli, naj se ne vračajo po meni v solnčno luč, ne v bajen lunin svit — srebró tekoče, svinec sivi, rezan ametist in brušeni safir, rojen iz modre steklovine samotnega kioska v zatišju vrta...

Vem, da še živita vrt in hiša: a kje sta bajni čar, izgubljena skrivnost, ki sta ustvarjala dišave, luči, drevja in ptičev harmonijo, šepet človeške govorice, končane s smrtjo — svet, ki več ga nisem vredna?

Bilo je nekdaj, da je odprta knjiga na terasi, na vrtni trati, skakalna vrv, vijoča se kot kača v drevoredu in droben vrt, ograjen s kamenčki, zasajen s cvetnimi glavicami, dopuščal sum — nekdaj v času davnem, ko sta vrt in hiša domavala še rodbino — o prisotnosti otrok različnih let.

A teh znakov ni skoro nikdar spremljeval otroški vrišč, ne glasen smeh; topli in polni ta dom je spominjal na hiše, ki jih zadnji počitniški dan na urah oropa vse veselosti. Tišina, umirjeni vetrič ograjne livade, listi v knjigi, dvignjeni kot od nevidnih prstov gozdne vile, vse to je vpraševalo: »Kje so otroci?«

Tedaj se je zgodilo, da se je pojavila pod obokom starega železja, ki ga je bila glicinija zasukala na levo, moja mati, majhna in okrogla, v letih, ko jo starost še ni usušila. Motrila je gosto zelenje, dvignila glavo ter prepuščala zrakovom glasni klic: »Otroci! Kje so otroci?«

»Kje?« Nikjer. Klic je preprhutal oba vrtova, butnil ob visoki zid od shrambe za seno, ter se povrnil kot odmev, slaboten in ubit: »Ehh... otroci-i...«

Nikjer. Moja mati je obračavala glavo proti oblakom, kot bi pričakovala, da se bo spustil nizdol roj operutničenih otrok. V trenutku je zaklicala v drugo, in je, ko je prestala povpraševati nebo, zdrobila z nohtem suho makovo glavico, z rožnega grma podrgnila biseru trak zelenih ušk, pobrala v žep prve orehe, zmajala z glavo v mislih na izginulo deco — in se vrnila. Med tem pa je nad njo v orehovem vejevju zasijal trioglat, navzdol obrnjeni obraz molčečega otroka, kot maček iztegnjenega vzdolž debele veje.

Morda bi bila nekoliko manj kratkovidna mati našla brzim priklonom obeh dvojčkov-smrek bolj nenavaden vzrok, kot brzi piš oktoberskih viharjev? In v kvadratni odprtini nad dvigalom z mrvo, bi bila morda opazila, prav drobno gledajoč, dve beli lisi — deški obraz in list njegove knjige.

A upanje, nas izslediti, jo je zapustilo, in nada nas odkriti sprhnela. Naše izredne živalnosti ni spremljeval najmanjši krik. Ne verujem, da se kje nahajajo bolj nemirni in bolj molčeči otroci. Šele danes se tega prav zavedam. Nikdo ni od nas zahtevali te razposajene molčečnosti, nihče te ograničene družabnosti. Moj devetnajstletni brat, tisti, ki je sestavljal hidroterapične aparate iz platnenih zvitkov, žic in steklenih cevk, in zadržaval mlajšega štirinajstletnika, da ni razkopal ure, ali ponavljal na klavirju brez napake melodije, odlomek sinfonije, ki jo je bil zadnjič čul v glavnem mestu, in mu kratil nerazumljive zabave, tlakovati vrt z dobrimi nagrobnimi spomeniki, izrezanimi iz belega kartona, opremljenimi z napisom, poklonitvijo in generalijami izmišljenega mrtveca... Moja sestra s predolgimi lasmi je smela brati brez kraja in počitka: oba dečka sta hodila mimo nje, se je dotikala, ne da bi jo videla, to sedečo očarano in zatopljeno deklico, ne da bi jo motila. Jaz, najmanjša, sem smela, skoro v diru slediti dolgim deškim korakom v gozd na zasledovanje vsakršnih pravljičnih osebnosti: zalezovati sem smela belouško, nabirati po redkih gozdovih, rdečih od poljan cvetoče rêse, šope visokih julijskih naprstnikov. A sledila sem jim nema ter nabirala murve, gozdne črešnje in cvetice, prebrodila gozdno jaso in močvirni travnik, kot neodvisen pes, ki ne polaga računov...

»Kje so otroci?« je hitela vsa iz sape vsled vednega iskanja, kot preskrbna matica-psica, s privzdignjeno glavo in nosom v zraku. Njene roke, v zavihanem belem platnu so pravile, da je baš mesila testo za kolač ali puding, polit z gorečo omako iz ruma in marmelade. Velik, moder predpasnik pa je odela takrat, ko je prala malega belega pslička; tu pa tam ji je zaplapolala v rokah zastava rumenega papirja, škripajočega papirja iz mesnice: upala je, da prikliče zajedno z izletelimi otroci jato potepajočih se mačk, željnih surovega mesa...

Tradicijonalnemu klicu se je pridružila često v istem pričakujočem in zaklinjajočem tonu: »Štiri ura! Južinat niso prišli! Kje so otroci?« »Pol sedmih! Ali se ne vrnejo k večerji? Kje so vendar otroci?« Ljubki glas — kakó bi plakala od veselja, da ga čujem... Edini naš greh je bilo molčanje in čudežen način, kako smo izginjali. Za nedolžne načrte, za prostost, ki je nam ne bi nihče kratil, smo skakali preko plota, slačili črevlje in se ob povratku posluževali nepotrebne lestve, nizkega sosedovega zidu.

Občutljivi vonj skrbne matere pa je brž odkril med nedolžno travo divji češeni oddaljene soteske in močvirnato meto. Vlažen dečkov žep je skrival mokre spodnjice, ki jih je bil odnesel iz mrzličnega ribnika; »mala« pa je mirno krvavela iz preklanega kolena ali drgnjenega komolca pod obložkom iz pajčevine in zmletega popra, obvezana s travico-trakuljo.

»Jutri Vas zaprem! Vse, slišite, vse!« — Jutri... Jutri si je najstarejši zlomil ključnico, ko mu je izpodrsnilo na škriljasti strehi, koder je bil instaliral rezervoar za vodo, in čakal je, tih, uljuden, v dvoje zvit ob vznožju zidú, dokler ni kdo prišel in ga pobral. »Jutri« je padla mlajšemu 6 metrov dolga lestva na glavo, in ne da bi zinil, je pohlevno odnesel modrikasto jajce med obema očesima...

Kje so otroci?

Dva počivata. Drugi se starajo od dne do dne. Če je kod kraj, kjer se jih pričakuje po smrti, potem se ona, ki nas tam čaka, vsak dan nanovo muči zanje, ki še žive. Po najstarejši izmed nas ne gleda več skozi črno okno v večerno tmino: »Ah, slutim, da ni srečno to moje dete... Ah! čutim, da trpi...«

Za starejšega izmed dečkov ne prisluhuje več drgetajoča, ponočnemu drdranju zdravniške kočije po zasneženi cesti, ne prisluškuje več topotu kopit naše sive kobile. A za obadva preostala vem, da vedno še trepeče, jih išče in blodi, nevidna, mukepolna, ju zadosti ne varuje:

»Kje so, kje so otroci?«

Dva shoda.

Maribor, 26. aprila.

V četrtek 24. t. m. sta se vršila v našem mestu dva shoda, ki sta jasno pokazala, da se krha demagogija tako rdeče kakor tudi črne sorte. V veliki Götzovi dvorani so sklicali shod socijalni demokrati in sicer v spomin na obletnico znanih dogodkov na ljubljanski Zaloški cesti. Izbrali so si očividno prevelik prostor, kajti poslušalci, ki so shod obiskali, bi bi bili šli lahko tudi v kako manjšo dvorano. Niti tristo jih ni bilo in še med temi je bila več ko polovica takih, ki niso kazali prav nobenega razumevanja, še manj pa navdušenja za izvajanja govornikov. Shod je bil, kakor omenjeno, sklican v spomin na obletnico Zaloške ceste, govorniki so se pa tega dogodka spominjali le mimogrede in mesto da bi se poklonili spominu takrat padlih, so uganjali čisto navadno politično demagogijo, tako da so svoje mrtve sodruge samo profanirali. Tudi govori sami so bili zelo klaverni. Gg. Grčar, Bahun, Ošlak in ostali so mlatili prazno slamo in ponavljali že tisočkrat premlete fraze o delavski solidarnosti, ki se je ob istem času najlepše pokazala v Ljubljani, kjer so se delavci sami med seboj krvavo pretepli. Razen tega je mrgolelo fraz o proletarijatu, buržujih, kapitalu, fašistih itd. Najbolj stvarno in resno je govoril še prof. Favai, ki je omenil, da zborujejo na nasprotni strani ceste tudi klerikalci. Kakor je začel, tako je shod tudi končal brez vsakega navdušenja.

Nasproti Götzove dvorane so v dvorani nove palače Zadružne gospodarske banke imeli istočasno shod klerikalci. Sklicali so ga kot nekako protiutež proti socijalističnemu. Tudi ta, kakor socijalistični shod, je bil prava slika pojemanja moči demagogije. Shod je otvoril dr. Jerovšek in predlagal za predsednika dr. Juvana, prvi pa je govoril poslanec Vesenjak o gospodarskih vprašanjih. Skušal je dokazati, da je pri nas vse narobe, da ni nobena odredba vlade pametna, da je vse koruptno itd., kar pa pri poslušalcih ni vzbudilo nobenega zanimanja. Poslušali so in molčali ter kimali. Poslanec Žebot je govoril o politični situaciji na način, kakor se o njej piše v »Slovencu« in drugih podobnih listih, seveda močno osoljeno z znanimi frazami o Pašiću in ostalih vladinih predstavnikih. Dr. Jerovšek je govoril končno o komunalni politiki in imel še največ sreče, ker niu ni bilo baš težko dokazati nesposobnost sedanje magistratne klike. Da ne bi poslušalci pozabili, da je samo v avtonomiji raj, v državnem edinstvu pa pekel, je predlagal tajnik SLS g. Kranjc resolucijo, v kateri se izreka zahvala klerikalnemu parlamentarnemu klubu za dosedanji hrabri boj s centralističnim zmajem za edino zveličavno avtonomijo in se poziva, da vodi ta boj dalje, do popolnega uničenja centralizma. Navzoči so k resoluciji prikimali, kakor da se njih sploh ne tiče in »veličasten« shod je bil zaključen.

Tako je šel tudi ta večer shodov mimo nas neopaženo, mirno, mrtvo, kakor pogrebni sprevod fraz, zavajanja in demagogije. Kje so nekdanji mogočni shodi socijalne demokracije in klerikalcev? Kje navdušeni verni klici množic, ki so verjele rdečim in črnim prerokom in odreševalcem? Minili so in se ne vrnejo več. Delavstvo je sito vednih obljub, ki se nikdar ne uresničijo, sito je fraz o delavski solidarnosti, ko vidi, da se tisti, ki jo oznanjajo, koljejo med seboj kakor divje zveri. Posledice njihovega vladanja na mestnem magistratu pa čutijo dejansko že tri leta na svoji lastni koži in te posledice so vse prej nego prijetne. Pa tudi kerikalni verniki so se utrudili od dolgoletnega čakanja na Koroščevo vlado in na avtonomistični raj. Deloma gredo še na shode in so vsaj iz navade še zvesti svojim voditeljem, toda prava vera v nje je minula.

Politične vesti.

= **Ljuba Davidović in Nemci.** »Samouprava« piše: G. Ljuba Davidović pada vedno niže in niže v svoji državotvornosti. Sedaj se je celo javno zavzel za Nemce ob priliki razpusta Kulturbunda v Vojvodini. Velikonočna številka »Deutsches Volksblatta« priobčuje razgovor z Davidovićem, ki je izjavil: Treba je obžalovati, da je Pašićeva vlada sklenila razpust Kulturbunda. Dolžnost vlade je bila, da preje ugotovi morebitne pogreške posameznih krajevnih skupin in članov in da šele potem stori ta skrajni in težki korak. Ta vladni korak smatra Davidović za »malenkostno maščevanje« radi držanja nemškega kluba v parlamentu. Dobro nam je znano, da so nemški poslanci zvesti zavezniki g. Davidovića in še bolj nam je znano, iz kakšnih motivov so nastopili proti vladi. Dobro nam je znana uloga dr. Moserja v verifikacijskem odboru in hvaležnost, ki mu jo dolguje g. Davidović. Toda ta izjava v nemškem listu popolnoma diskvalificira Davidovića kot patriota. Predvsem je netočno, da vlada ni imela dovolj materijala, predno je storila ta korak... Sicer pa dobro poznamo glavnega ustanovitelja Kulturbunda dr. Grassla iz Bosne, zlasti pa njegovo ljubezen do »Prosvjete« in srbskih učiteljev. V tem vprašanju razlikujemo med nemškimi masami in nekaterimi njihovimi voditelji, ki imajo od dneva, ko se je čulo o prihodu radičevcev, popolnoma druge cilje in metode. Ne sme se pozabiti tudi oni famozni govor dr. Krafta, ki je protestiral, ker se z Nemci ne govori nemški v naših uradih. Znano je tudi, da sta v Očaku dva nemška zdravnika odklonila službeni dopis v cirilici, češ, da ne razumeta. Vse to je znano g. Davidoviću in kljub temu se ne sramuje, javno zavzemati se za Kulturbund, to pa radi svoje »takike«, ki je skrahirana na celi črti.

= **Odkrita zarota na Poljskem.** V Rovnu so odkrile oblasti tajno organizacijo, ki je imela svoj centrum izven države. Člani organizacije so bili poljski in ruski komunisti ter ukrajinski Židi. Oblasti so aretirale 52 članov te organizacije, ki se je bavila z vohunstvom, sabotažo in je pripravljala teroristične atentate.

= **Francosko mnenje o češkoslovaško-italijanski zvezi.** Iz Italije došle vesti o zvezi med Italijo in Češkoslovaško so naredile v pariških krogih ugoden vtis, vendar se pa smatrajo za netočne, ker se prezident Masaryk, katerega potovanje spravljajo s tem v zvezo, na svoji poti na Sicilijo Rima sploh ne dotakne. Pač pa sodijo v pariških krogih, da bo zun. minister dr. Beneš posetil prezidenta na Siciliji in se pri tej priložnosti tudi ustavil v Rimu, kjer bi mogla priti na pretres razna politična vprašanja, mogoče tudi zveza obeh držav.

= **Češki komunisti hočejo še bolj »na levo«.** V češkoslovaškem tisku, posebno v nemškem, se množe ugibanja o vstopu komunistov v vlado. Gotovo je, da razširjajo te govorice nekateri funkcionarji komunistične stranke, da bi na ta način pripravili svoje ljudi na obrat na desno. Komunistični radikali, »čisti boljševiki«, pa poizkušajo zatreti vsako stremljenje na desno takoj v zarodku. Brnenski komunistični dnevnik »Rovnost« je prinesel že nekaj člankov, naperjenih očividno proti praškim komunističnim desničarjem. »Bolj na levo!« kliče »Rovnost« in izjavlja: »Nimamo vzroka k popuščanju. Še ne. Neustrašeno in bolj na levo — tako ukazuje komunistom današnja doba!« — V češkoslovaški komunistični stranki mora notranje vrenje v najkrajšem času prekipeti.

= **Odprava papeškega plemstva.** Kakor smo že poročali, je italijanska vlada odpravila vsa papeška plemstva, pridobljena izza leta 1870. Sedaj pa poročajo iz Rima, da je ta odlok poyzročil veliko razburjenje med prizadetimi, kajti s tem odlokom se je »razplemenitilo« nad 60.000 vojvod, grofov, markizov in baronov, ki žalujejo za denarjem, katerega so morali izročiti papežu pri podelitvi njegovega plemstva. Ta Mussolinijev odlok je torej občutno omejil vatikansko trgovino s plemstvom. Vatikan namerava sedaj raztegniti svojo trgovino v inozemstvo, zlasti v one države, ki so odpravile plemstvo. Vojnim dobičkarjem se sedaj obeta lepa konjunktura. Sicer pa tudi v Italiji še ni treba popolnoma obupati papeškim plemenitašem, kajti odlok predvideva dovoljenje nadaljnega papeškega plemstva, ako dobi država pri tem svoj delež in sicer za vojvodski naslov 70.000 lir, za markiza 50.000 lir, za grofa 40.000 lir in barona 30.000 lir.

= **Nemški državni kancelar v zasedenem ozemlju.** Danes v nedeljo ima nemški državni kancelar dr. Marx v Düsseldorfu volilno zborovanje. To je prvi slučaj, da so zavezniške oblasti dovolile nemškemu ministru prihod v zasedeno Poruhrje.

= **Fašistovska velikonočna pridiga.** — Mussolinijev »Popolo d' Italia« je priobčil za Veliko noč zanimivo pridigo fašistovskim gardam. Predvsem je ugotovil, da je nedisciplineranost fašistov edini element, ki ogroža v Italiji javni red in mir. Nadalje prorokuje fašistom isto usodo, kakor socijalistom, ako bodo nadaljevali z nasilji po vzorcu socijalističnega režima, ki je svoječasno izvajal nasilja v Gornji Italiji.

= **Vstaja v Afganistanu proti reformam.** Moskovska »Izvestija« poročajo o uporu proti reformam, ki jih hoče upeljati skupina mladih, za napredek navdušenih Afgancev z emirjem na čelu, da bi polagoma pretvorili Afganistan v moderno državo. Vse, kar je reakcionarnega in barbarskega v tej deželi, se je dvignilo proti reformatorjem. Je pa jasno, da je uporniško gibanje samo nova forma angleškega naskoka na Afganistan, ker bi bil upor brez zunanje pomoči v denarju in orožju nemogoč. Nekatere vesti trdijo, da so Angleži izdali ogromne vsote za podkup načelnikov nekaterih plemen. Dejstvo, da zahtevajo uporniki razven odprave reform tudi približanje k Angliji, jih popolnoma izdaja. Po nastopu nove angleške vlade se je položaj v Aziji prav malo izpremenil. Zlato iz angleške zakladnice, upravljane od Snowdena, se še vedno uporablja za udužitev stremljenj po preroditvi afganskega naroda in za odstranjenje emirja, ki je radi svojega naprednega mišljenja trn v očeh vsem reakcijonarcem.

Neuspeli poizkus zbližanja med češkimi in slovaškimi klerikalci. »Lidové Listy«, glasilo ljudske (češke klerikalne) stranke poroča: Klub ludovih poslancev (slovaški klerikalci) je sklenil odpoklicati svoja člana, poslanca Tomyka in senatorja Durčanskega iz »Narodne zveze krščanskih češkoslovaških zemljedelcev«. S tem se je pretrgala zadnja vez med lidovci in ludaki.

Primorske vesti.

p **Posledica volitev.** Podžupan Mrak in občinski odbornik kragelj, oba slovenska snoparja v Tolminu, sta podala ostavko iz »političnih razlogov«. Ti pa obstojajo v tem, da sta iznenadena po volilnem izidu. Občinski odbor pa ni vzel njune demisije na znanje; morda jima ustreže politično oblastvo. V tem slučaju pa demisijonira ves občinski svet. Mrak najbrže računa, da postane občinski komisar.

p **Istra se vrača v srednji vek.** Blizu Krnice v Istri je bila te dni zasidrana neka jadrnica, last ribičev iz Pirana. Ponoči so legli vsi trije mornarji spat. V trdnem spanju niso slišali, kdaj sta stopila na krov dva moža, oborožena s puškama in s pokritim obrazom. Ko sta se roparja prepričala, da mornarji spe, sta prerezala vrti in čakala, da so valovi zanesli ladjo kakih sto metrov od obali. Tam sta planila na svoje žrtve, udarila enega, ki se je hotel braniti s kopitom po glavi in jih zvezala. Nato sta jim preiskala žepe in oropala za 3000 lir. — Tako se torej vrača Istra v srednjeveške čase piratstva, ko ni bila nobena ladja varna pred morskimi roparji. Pa še pišejo Italijani o koristi, ki jo ima nekdaj »tlačena« Istra od matere Italije, ki ne skrbi niti za osebno varnost, kaj šele za varnost lastnine.

p **Kdo vlada v Istri?** Na to bi nam lahko odgovorili prebivalci iz Koperščine, ki so samo »predmet« večnega preganjanja od strani neodgovornih paglavcev, ki nimajo za človeštvo druge zasluge, kakor da so postali fašisti in strahovalci slovanskega istrskega ljudstva. Ti elementi hodijo po istrskih vaseh in groze ljudem z bombami in samokresi, se napijejo, streljajo, dokler se jim ljubi, tepejo naše ljudi, ne da bi se jim bilo treba bati postavnih oblastev. Ljudje se s strahom vprašujejo, zakaj so v tamošnjih krajih sploh orožniki? Morda zato, da ščitijo te rogovileže?

Kino Tivoli

Senzacija!

28., 29. in 30. aprila

Tvornica živih lutk

(Prašnova tajnost).

V glavni vlogi **Fern Andra** in **Alfons Fryland.**

Vedno zadnje novosti

SAMO

Šelenburgova ulica 3

Gričar & Mejač.

Kar Vi hočete

to je Elzafluid. To pravo domače sredstvo, katero prežene Vaše bolečine. Poizkusna pošiljka Din 28·—. Lekarnar Eug. Feller, Stubica, Donja Elzatrg 357, Hrvatska.

Lastnik:
Konzorcij »Narodnega Dnevnika«
Glavni in odgovorni urednik:
Železnikar Aleksander.
Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.

OTVORITEV

NOVE SPECIJALNE TRGOVINE Z BARVAMI IN LAKI

kakor: Emajl - lakov, lakov za posode, pravi firnež, terpentin, špirit, prašno olje, karbolinej, mavec, steklarski in mizarski klej, pleskarski, slikarski in zidarski čopiči in vsi drugi v to stroko spadajoči predmeti. Zagotavljava točno in solidno postrežbo, ter se priporočava za naklonjenost.

RAVHEKAR & DERGANC

LJUBLJANA, PRED ŠKOFIJO ŠTEV. 20.

Za pomladno in poletno sezijo

priporočamo sledeče najnovejše modneliste:

Revue Parisienne	Din 40·—
Manteanx et Costumes	„ 30·—
Paris — Album	„ 35·—
Smart — Album	„ 35·—
Star — Album	„ 45·—
Perfekt Mode	„ 17·—
Die Wienerin	„ 12·—
Excelsior	„ 25·—
Astra	„ 30·—

ZVEZNA KNJIGARNA

LJUBLJANA, MARIJIN TRG štev. 8.

MALI OGLASI

Cena oglasom do 20 besed Din 5·—; vsaka nadaljna beseda 25 para z davščino vred.

Gmotno slabejšim slojem dovoljuje uprava poseben popust pri inseriranju v malih oglasih!

„Posest“
Realitetna Pisarna, d. z. o. z. Ljubljana, Sv. Petra cesta 24 prodaja:

Vile enodružinske novozidane 4 sobe in pritikline, 1200 m² vrta pri Koleziji, Din 225.000.

Stanovanjske hiše v predmestju, vrt, prosto stanov. po Din 82.500 — 85.000 — 90.000 95.000 — 100. — 125.00 itd.

Enonadstropno hišo, vrt prosto stanovanje, središče Ljubljane, Din 125.000

Dvonadstropno hišo v centru Ljubljane, prenovljeno, v najboljšem stanju, prosto stanovanje, Din 150.000.

Trgovske hiše enonadstropne, v večjem trgu Štajerske, lepi trgovski in stanovanjski prostori, ležeče tik cerkve na glavnem trgu z vrtom, gospodarskim poslopjem in inventarjem, Din 350.000·—.

Gostilne in trgovine z 4 orali posestva v Ljubljanski okolici, Din 175.000·—.

Dvonanstropne hiše, dva trgovska lokala, štiri velika stanovanja, eno takoj prosto, naj-prometnejša cesta v središču Ljubljane, Din 450·000.

Trgovina z gostilno in mesarijo, trafiko in mlinom na pet parov kamnov z posestvom v brezkonkurenčnem kraju Štajerske Din 450.000.

Več vil na Bledu po dinarjev 150.000, — 200.000, 250.000 itd.

Raznovrstna gostilniška posestva v Ljubljani, okolici in na deželi, trgovske hiše, stanovanjske hiše, manjša in večja kmečka posestva, več graščinskih posestev, mlini, žage, razna industrijska podjetja, vodne sile, stavbene parcele itd.

Krojači in šivilje!
Razpošiljam po poljubnih modelih po meri, vsakovrstne krojne vzorce za dame in gospode. Knafelj Alojzij, strokovni učitelj za krojaštvo, Ljubljana, Križevniška ul. 2/I.

Nudim večje posojilo
proti dobavi stanovanja in intabulaciji, v kakem mestu ali velikem trgu Slovenije. Rabim 3 sobe, 1 čumnato, poleg vseh pritiklin. Zaželjeni vrt nasadim in oskrbujem rad sam. Miroljubna stranka. Nakup hiše takoj ali pozneje možen. Pisma nasloviti: P. G. Višnjan, p. Višnjagora.

Najugodnejša preskrba s kurivom.
Drva iz trdega lesa (odrezki od žage in parket) in žaganje oddaja po znatno znižani ceni dokler traja zaloga Ivan Šiška, tovarna parket in parna žaga Ljubljana, Metelkova ulica 4.

Nova harmonika
boljša, tvrdke Lubas, šririvrstna z lepim prijaznim glasom se proda. Naslov: Štefan, Rožna dolina št. 34 pri Ljubljani.

Anton Šorn
krojaški mojster, Kranj, izdeluje po naročilu čepice vseh vrst, športne, gasilske, sokolske, orjovske in orožniške najceneje, ter se priporoča za cenj. naročila. — Pri večjem odjemu konkurenčne cene.

Moško kolo
v dobrem stanju se kupi. Ponudbe pod »Dobro ohranjeno« na upravo lista.

Lepo posestvo
zidana hiša z opeko krita, gospodarsko poslopje, 20 oralov zemlje, 10 oralov gozda za sekat, njive, travniki, 8 glav živine. — Ivan Oblak, Žažer pri Podlipi št. 11, p. Vrhnika.

Sodovičarski stroj
z vso opremo, en harmonij, ter en auto-voz se ugodno proda. Na ogled in cena pri gosp. MILKA ROGELJ, sodovičarstvo Radeče pri Zid. mostu.

Prekajevalci, pozor!
Prodam dva popolnoma nova prekaj. stroja znamke »Wolf« in »Blitz« na električni pogon, zraven še nerabljen nov motor. Josip Križnar, mesar in prekajevalec, Stražišče pri Kranju.

Auto
»Praga« 12/16 H. P. štirisedežem ravno generalno popravljen in presnažen se proda ali zamenja z najnovejšo Typo »Indiana« z originalnim priklopnim vozom. Ogleda se pri tvrdki Drago Gams, Celje, Gaberje 91.

Kozelj Franc
krojaški mojster, Primsko 48, p. Kranj izgotovlja po meri in naročilu Moške in ženske obleke po nizki ceni ter se priporoča za cenj. naročila. — Tudi se sprejme vajenca.

Pozor!
Naznanja se, da se bo od 19. t. m. dalje zopet prodajalo na občinski mesnici v Udmatu pri šoli prima goveje meso po Din 22·50 kg. Postrežba dobra! Se toplo priporoča Jakob Otrin.

Nova kleparska delavnica
v Hrastniku ob S. se priporoča za vsa k tej obrti spadajoča dela po najnižji ceni. Karol Teržan, kleparski mojster.

Sivalni stroj
dam na razpolago v dnevnih urah stranki, ki bi mi odstopila prazno mesečno sobico po možnosti v okolici Tabora. Ponudbe pod „Mirna“ na upravo lista.

Moško kolo
znamke „Adler“ skoraj novo, se ugodne proda. Na ogled in cena pri Matija Knapič, posestnik, Stražišče 52, pri Kranju.

Jožica - Preddvor!
Naznanjam Ti, da se dobe v „Zvezni knjigarni“ v Ljubljani zopet novo došli modni listi. Ali naj ti pošljem celo lekcijo? Poročaj! Tončka, Ljubljana.

Mladenič
posestnik lepe hiše na Gorenjskem želi znanja z gospodično iz dežele, ki bi posedovala 100.000 Din premoženja. Ženitev čimprej! — Ponudbe pod »Srečno življenje« na upravo lista.

Karol Starin
splošno ključavničarstvo Za gradom 9 v Ljubljani izvršuje vsa v to stroko spadajoča dela točno in po solidni ceni.

Mali oglasi imajo uspeh

Toploška
tovarna pločevinastih škatelj
J. Pleško
Ljubljana
Karlovska cesta štev. 2

FRANC CERAR, družba z o. z.
v Domžalah pri Lubljani
tovarna
slamnikov in klobukov
zaloga v Celju, Gosposka ul. 4.
Popravila se sprejemajo vsako sredo v Ljubljani, Prešernova ulica št. 5. na dvor. Kovačevič & Tršan.

Gradbeno podjetje
Arhitekt
V. Krainer & Ko.,
Jesenice
Stavbna vodstva:
LJUBLJANA, DOMŽALE, ZAGREB.
zvršuje privatne in industrijske stavbe, proračune načrte, cenitve, posebni oddelek za arhitekturo.

Bluze
Opal, etamin, pongi, svilene in iz surove svile
Svileni-trikot-jumperji
v vseh najmodernejših barvah.
Narodne bluze, domače ročno delo.
Volnene pomladanske jopice in volneni jumperji. Damsko perilo. Jumper-moderčki, predpasniki itd. Šifon od Schrolla, angleško platno, blago za letne obleke in drugo razno manufakturno blago, vse na metre
Srečko Vršič, Ljubljana
Šelenburgova ulica 3
Po pošti se dnevno razpošilja.

Mokrota
škoduje zdravju, radi tega si kupite pravočasno moč-, fini in poceni
dežnik
katerega pa edino dobite v trgovini R. Stermecki, Celje. Trgovci engros cene. Istotam se prodaja letos po čudovito nizkih cenah perilo, čevlji, klobuki, nogavice in vse drugo modno blago. — Naročite cenik.

Trboveljski premog in drva
dobavlja
Družba Ilirija,
Ljubljana,
Kralja Petra trg 8. Telefon 220.
Plačilo tudi na obroke.

Ogled v odprti trgovini!

RAZSTAVA

Ogled v odprti trgovini!

pomladanskih novosti za dame in gospode

v nedeljo, dne 27. aprila

odprto od 9. ure zjutraj do 1. ure popoldne in pol 3. do 10. zvečer

P. Magdić Ljubljana, nasproti glavne pošte

„ELIN“ družba za električno industrijo d. z o. z.

Gradi električne centrale in naprave. — Velika zaloga motorjev in električnega materijala. — Cene izredno nizke. — Postrežba točna. — Na željo poset inženirja brezplačno.

Ljubljana, Dunajska c. 1, telef. 88.
Maribor, Vetrinjska ul. 11, telef. 239.

MERAKL

BOJE, MASTILA, LAKOVE, ŠTUK, EMAJLE, KISTOVE I JAMAČNO CISTI FIRNIS NAJBOLJE KAKVOĆE NUDI

MEDIĆ-ZANKL

DRUZBA Z O. Z.
LJUBLJANA
CENTRALA
MARIBOR PODRUŽNICA — NOVI SAD SKLADIŠTE
TVORNICE:
LJUBLJANA-MEDVODE

Jadranska banka, d. d. Beograd

Delniška glavnica: Din. 60,000.000 — Centrala (začasno) Ljubljana — Rezerve: Din. 32,515.000

Podružnice:

Beograd	Dubrovnik	Korčula	Ljubljana	Sarajevo
Bled	Ercegnovi	Kotor	Maribor	Split
Cavtat	Jelsa	Kranj	Metković	Šibenik
Celje	Jesenice		Prevalje	Zagreb

Naslov za brzojave: JADRANSKA
Amerikanski oddelek — Potniški urad

INOZEMSKA ZASTOPSTVA: ITALIJA: Banca Adriatica, Trst, Opatija, Zadar. AVSTRIJA: Adriatische Bank, Dunaj. JUŽNA AMERIKA: Banco Yugoslavo de Chile, Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Porvenir, Puerto Natales.
AFILACIJA: Frank Sakser State Bank, 82 Cortland St. New York City.

Banka ima prvovrstne zveze v vseh glavnih mestih sveta in se peča z vsemi bančnimi posli.

Knjigovodja

samostojen bilancist, obvlada popolnoma tovarniško knjigovodstvo in vse ostale panoge tovarniške administracije, organizator, vešč slovenskega, srbo-hrvaškega, nemškega jezika dobro francosčine. Reflektira samo na samostalno mesto. Cenj. ponudbe pod „Samostalen“ na upravo lista.

AVTO-VOZI BREZ-BENCINA KURI-Z-OGLJEM
ZAHTEVAJ-PROSPEKTE
JUGO-HAG
LJUBLJANA-BOHORIČEVA-UL.-24.
TEL.-560

Edini tihi
pisalni stroj
L. C. Smith & Bros Mod. 8
brez najmanjšega ropota.
Zastopstvo:
LUD. BARAGA, Ljubljana
Šelenburgova ulica 6/I.

Hišne potrebščine

emajlirano težko posodo znamke „Goliath“ in lažje vrste, češkoslov. proizvoda, pločevinasto in lito posodo, porcelanasto, kameninasto in stekleno robo se kupi najceneje in najbolje pri tvrdki

A. Vicel,
Maribor, Glavni trg št. 5

Zastonj Vam

blaga za obleko in perilo nikdo ne

dá,

toda po izredno nizki ceni ga dobite pri tvrdki

„Danica“
Majzelj & Rajšelj,
Ljubljana, Turjaški trg 1 (bivša Preskrbovalnica)

Velika zaloga najrazličnejšega manufakturnega in galanterijskega blaga ter usnja vseh vrst. — Vsak si naj ogleda. — Krojači in preprodajalci poseben popust.

Šolska mladina, pozor!

Skicirke in **notni zvezki** na najboljšem papirju prodaja najceneje samo **Zvezna knjigarna,** Ljubljana, Marijin trg 8.

Ruski tisk
RUSSKAJA PECATJ
D. Z O. Z.
Krško

ima na zalogi vse vrste

RUSKIH KNJIG

kakor beletristične, znanstvene, šolske in otročje, velika zaloga not, lastnih izdaj. - Posebna biblioteka je ruski čitajoči publiki za malo odškodnino na razpolago.

Kataloge pošiljamo brezplačno.
Cene znatno znižane! ∴ Plačljivo tudi v mesečnih obrokih!

SPLOŠNA KNJIŽNICA

	Broš.	Ves.
St. 1. I. Albreht: **Raniena gruda,** izvirna povest, 104 str.	Din 12·—	Din 17·—
„ 2. Rado Murnik: **Na Bledu,** izvirna povest, 181 str.	„ 16·—	„ 22·—
„ 3. I. Rozman: **Testament,** ljudska drama v 4 dej., 105 str.	„ 12·—	„ 17·—
„ 4. Cvetko Golar: **Poletno klasje,** izbrane pesmi, 184 str.	„ 20·—	„ 26·—
„ 5. Fran Milčinski: **Gospod Fridolin Žolna in njegova družina,** veselomodre črtice I., 72 str.	„ 8·—	„ 13·—
„ 6. L. Novák: **Ljubosumnost,** veseloigra v 1 dejanju, poslovenil dr. Fr. Bradač, 45 str.	„ 6·—	„ 11·—
„ 7. **Andersenove pripovedke.** Za slovensko mladino priredila Utva, 111 str.	„ 12·—	„ 17·—
„ 8. E. Gaboriau: **Akt štev. 113,** roman, poslov. E. V., 536 str.	„ 22·—	„ 28·—
„ 9. Dr. Fr. Veber: **Problemi sodobne filozofije,** 347 str.	„ 24·—	„ 30·—
„ 10. I. Albreht: **Andrej Ternouc,** relijefna karikatura, 55 str.	„ 6·—	„ 11·—
„ 11. Pavel Golia: **Peterčkove poslednje sanje,** božična povest v 4 slikah, 84 str.	„ 12·—	„ 17·—
„ 12. Fran Milčinski: **Mogočni prstan,** narodna pravljica v 4 dejanjih, 91 str.	„ 12·—	„ 17·—
„ 13. V. M. Garšin: **Nadežda Nikolajevna,** roman, poslovenil U. Zun, 112 str.	„ 10·—	„ 15·—
„ 14. Dr. Karl Engliš: **Denar,** narodno-gospodarski spis, poslovenil dr. Albin Ogris, 236 str.	„ 26·—	„ 32·—
„ 15. Edmond in Jules de Goncourt: **Renée Mauperin,** roman, prevel P. V. B., 239 str.	„ 15·—	„ 21·—
„ 16. Janko Samec: **Življenje,** pesmi, 112 str.	„ 15·—	„ 20·—
„ 17. Prosper Mérimée: **Verne duše v vicah,** povest, prevel Mirko Pretnar, 80 str.	„ 9·—	„ 14·—
„ 18. Jarosl. Vrhlický: **Oporoka lukovškega grajščaka,** veseloigra v 1 dejanju, poslovenil dr. Fr. Bradač, 47 str.	„ 6·—	„ 11·—
„ 19. Gerhart Hauptmann: **Potopljeni zvon,** dramatska bajka v 5 dejanjih, poslovenil Anton Funtek, 124 str.	„ 16·—	„ 22·—
„ 20. Jul. Zeyer: **Gompači in Komurasaki,** japonski roman, iz češčine prevel dr. Fr. Bradač, 154 str.	„ 14·—	„ 20·—
„ 21. Frid. Zolna: **Dvanajst kratkočasnih zgodbic,** II., 73 str.	„ 8·—	„ 13·—
„ 22. L. N. Tolstoj: **Kreutzerjeva sonata,** roman, poslovenil Fr. Pengačnik	„ 14·—	„ 20·—
„ 23. Sophokles: **Antigone,** žalna igra, posl. C. Golar, 60 str.	„ 9·—	„ 14·—

Znanstvena zbirka (veliki 8° format):

Št. 1. Dr. L. Cossolj: **Boškovićev nauk o materiji — prostoru — času v luči relativnostne teorije,** 52 str.	„ 16·—	„ 23·—

Za vsak zvezek je računati po Din —·80 poštnine in odpravnine.

Naročila sprejema: **Zvezna knjigarna** v Ljubljani, Marijin trg 8.

Franc Swaty, Maribor

Utemeljeno 1870.

Tovarna umetnih brusov in osl priporoča v nakup svoje, svetovni glas uživajoče izdelke:

Swaty-kamen, znamke »Alumin«, Swaty-kamen »Diamond« in »Swatyn«, najboljše povlačilne kamne za britve, nadalje povlačilne kamne za orodje, Swaty-kamen »Rapid« v vseh zrnatih vrstah in Swaty-kamen »Grizlith«, kožne kamne za odstranitev kurjih očes in trde kože ter pile za nohte »Swatyn«, brusne kamne za kose, znamke »Swatyn«, iz izvrstne brusne tvarine.

Veliko skladišče pravih belgijskih kamnov in odlomkov, kakor tudi gladilnih in Carborundum-plošč vseh mer in raznih zrn. Najboljše žagine brusne plošče v treh velikostih in dveh jakostih. Vsakovrstna brusilna in likalna sredstva in končno naravni brusni kamni ter drčalniki.

Pisarna: Maribor, Maistrova ulica št. 5.

Poljedelski stroji
Mlini
Žage
Gatri
Lokomobile na bencin sesalni plin in paro
Motorji
Opekarne

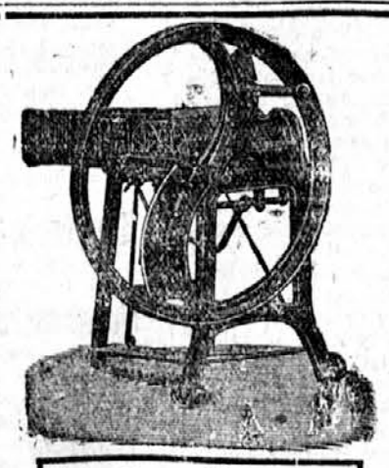

Lastna livarna železa in kovin

Krožne peči
Stroji za cementne izdelke
Vsakovrstne sušilnice
Transmisije
Mlinsko kamenje umetno in naravno

K. & R. Ježek, Maribor.
Centrala: Blansko (Č. S. R.).
Zahtevajte prospekte in ponudbe!